

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sarita Houtsonen ja Mari Niemistö

VAASAN INTENSIIVIPERHEOHJAUS

Perheohjauksen, lastensuojelun ja päiväkodin välinen yhteistyö sekä
rooli perheen tukemisessa

Sosiaali- ja terveysala
2014

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Sarita Houtsonen ja Mari Niemistö
Opinnäytetyön nimi	Vaasan intensiiviperheohjaus: Perheohjauksen, lastensuojelun ja päiväkodin välinen yhteistyö sekä rooli perheen tukemisessa
Vuosi	2014
Kieli	suomi
Sivumäärä	109+10 liitettä
Ohjaaja	Ahti Nyman

Tutkimuksen tarkoitus on antaa tietoa Vaasan perhetukikeskuksen perhetyön avo- huollon yksikön toteuttamasta intensiiviperheohjauksesta. Tarkoituksena on selvittää millaisia tuen tarpeita on intensiiviperheohjauksen asiakkailla ja miten näihin tuen tarpeisiin vastataan. Tutkimuksen tavoitteena on myös selvittää intensiiviperheohjauksen kehitysmahdollisuuksia sekä päiväkodin, lastensuojelun ja perhetyön välistä yhteistyötä sekä roolia lapsen ja perheen tukemisessa.

Tutkimuksen teoriaosuudessa avataan moniammatillista lastensuojelun kokonaisuutta. Työ etenee lastensuojelusta päivähoidon varhaiskasvatuksen rooliin peruspalveluna ja ehkäisevänä lastensuojeluna. Tämän jälkeen työssä edetään lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun, jossa keskitytään lähinnä työn päätutkimusongelmaan, intensiiviperheohjaukseen. Keskeisimmät käsitteet ovat lastensuojelun kokonaisuus, päivähoito, intensiiviperheohjaus ja verkostotyö. Tutkimus on kvalitatiivinen ja aineisto kerättiin kyselylomakkein kahdesta päiväkodista, lastensuojelusta ja Vaasan perhetukikeskuksen perhetyön yksiköstä. Tutkimukseen osallistui 23 henkilöä. Vastaukset analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla.

Tutkimuksesta ilmeni, että päiväkotia nähdään hyvänä kasvun ja kehityksen paikana. Lapsen ja perheen tilanteen arviointi, havainnointi ja tiedon jakaminen sekä tahojen välinen yhteistyö koettiin merkittäväksi. Vanhempien oletettiin odottavan tukea ja ohjausta vanhemmuuteen, arjen pyörittämiseen ja ongelmien ratkaisemiseen. Päiväkodin, lastensuojelun ja perhetyön välinen yhteistyö koettiin tärkeäksi lapsen ja perheen tukemisessa. Tutkimus toi esiin tahojen välisen yhteistyön toimivuutta ja kehitystarpeita. Intensiiviperheohjaus tarjoaa perheille intensiivisen tuen arkeen. Ohjauksen intensiivisyyden vuoksi lapsen ja perheen tilanne ja tuen tarpeet täsmentyvät nopeammin ja lyhyemmässä ajassa voidaan saada enemmän tuloksia aikaa verrattuna pitkäkestoiseen perhetyöhön. Intensiiviperheohjaus uutena työmuotona kehittyy jatkuvasti, perheiden ja yhteiskunnan muuttuessa.

Avainsanat lastensuojelu, päivähoito, verkostotyö, perhetyö, sosiaalityö

ABSTRACT

Author s	Sarita Houtsonen and Mari Niemistö
Title	Intensive Family Councelling in Vaasa: The Cooperation between Family Councelling, Child Welfare and Daycare Centre and Their Role in Supporting the Family
Year	2014
Language	Finnish
Pages	109+10 Appendices
Name of Supervisor	Ahti Nyman

The aim of this research is to provide information about the intensive family counselling provided by the non-institutional family care unit in Vaasa family support centre. The purpose is to find out what kind of needs the intensive family counselling clients have and how these needs are met. A further purpose is to find out the development needs and cooperation between the different partners and the role of the different partners in supporting the child and the family.

The theoretical part deals with the multiprofessional child welfare. Also the role of day care is discussed. After this the thesis discusses child welfare, with focus on the main research problem, intensive family counselling. The key concepts are child welfare, day care, intensive family counselling and working in networks. The research is qualitative and the research material was collected in two different kindergartens, in a child welfare unit and in the family support centre in Vaasa. The study was participated by 23 participants. The responses were analysed with content analysis method.

The results show that a day care centre is considered to be a good place to grow and to develop. Assessing the family's and the child's situation, observing, sharing information and cooperation were felt to be of great importance. It was presumed that parents expect support and counselling with parenthood, with problem-solving, as well as with coping with everyday life. The cooperation between the daycare centre, child welfare and family work was felt to be important in supporting the child and the family. Development needs and how well the cooperation works were dealt with in the study. Due to the intensive nature of the counselling, the child's and family's situation can be assessed more quickly and more results can be achieved in a shorter period of time when compared to long-term family work. Intensive family counselling as a new work method is constantly developing alongside with the families and society changing at the same time.

Keywords	Child welfare, day care, network, family work, social work
----------	--

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	11
2	LASTENSUOJELU	13
2.1	Moniammatillinen lastensuojelun kokonaisuus.....	14
2.1.1	Päivähoito ja varhaiskasvatus peruspalveluna	16
2.1.2	Päivähoito ja varhaiskasvatus ehkäisevänä lasten suojeluna	17
2.1.3	Päivähoito avohuollon tukitoimena	20
2.1.4	Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu	21
2.1.5	Lastensuojelun perhetyön historia.....	23
3	VAASAN INTENSIIVIPERHEOHJAUS	25
3.1	Sosiaalityöntekijän rooli ja asiakasprosessin eteneminen.....	25
3.2	Intensiiviperheohjauksen toteuttaminen	27
3.3	Perheohjaajan tehtävät	30
3.4	Riskitekijät ja suojaavat tekijät lapsen kasvussa ja kehityksessä.....	31
3.5	Vuorovaikutus.....	32
3.6	Kasvatustietoisuus.....	34
3.7	Vuorokausirytmi	36
3.8	Osallisuus.....	36
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	38
4.1	Opinnäytetyön tavoite	38
4.2	Tutkimusmenetelmät.....	38
4.3	Aineistonhankinta	39
4.4	Aineiston analyysi.....	40
4.5	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	41
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	43
5.1	Päiväkoti	43
5.1.1	Päiväkodin rooli ja merkitys ehkäisevässä lastensuojelussa.....	44
5.1.1.1	Päivähoito	44
5.1.1.2	Lastensuojelu	47
5.1.1.3	Perhetyö	48

5.1.2 Päiväkodin rooli lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tilanteen arvioinnissa	49
5.1.2.1 Päivähoito	50
5.1.2.2 Lastensuojelu	52
5.1.2.3 Perhetyö	53
5.1.3 Vanhempien odotukset päiväkodin antamasta tuesta.....	54
5.1.3.1 Päivähoito	54
5.1.3.2 Lastensuojelu	56
5.1.3.3 Perhetyö	57
5.1.4 Päiväkodin antama tuki sosiaalityöntekijän työhön.....	58
5.1.5 Päiväkodin antama tuki intensiiviperheohjaajien työhön	60
5.1.6 Vastaajien toiveet päiväkodin tarjoamaan tukeen liittyen	62
5.1.6.1 Lastensuojelu	62
5.1.6.2 Perhetyö	63
5.2 Lastensuojelu	64
5.2.1 Vanhempien odotukset sosiaalityöntekijän antamasta tuesta	64
5.2.1.1 Päivähoito	65
5.2.1.2 Lastensuojelu	66
5.2.1.3 Perhetyö	67
5.2.2 Sosiaalityöntekijän antama tuki päiväkodin työhön	68
5.2.3 Sosiaalityöntekijän antama tuki perheohjaajien työhön.....	69
5.2.4 Vastaajien toiveet sosiaalityöntekijän antamasta tuesta.....	70
5.2.4.1 Päivähoito	70
5.2.4.2 Perhetyö	72
5.3 Perhetyö	74
5.3.1 Vanhempien odotukset perheohjaajien antamasta tuesta.....	75
5.3.1.1 Päivähoito	75
5.3.1.2 Lastensuojelu	77
5.3.1.3 Perhetyö	78
5.3.2 Intensiiviperheohjaajien antama tuki päiväkodin työhön	79
5.3.3 Intensiiviperheohjaajien antama tuki sosiaalityöntekijän työhön	80

5.3.4	Päiväkodin ja lastensuojelun toiveet intensiiviperheohjaajien antamaan tukeen liittyen	81
5.3.4.1	Päiväkoti	81
5.3.4.2	Lastensuojelu	83
5.4	Intensiiviperheohjaus	84
5.4.1	Intensiiviperheohjauksen mallin rakentuminen	84
5.4.2	Intensiiviperheohjaus kuntouttavana ja korjaavana työnä	85
5.4.2.1	Lastensuojelu	86
5.4.2.2	Perhetyö	87
5.4.3	Intensiiviperheohjauksen ja pitkäkestoisen perhetyön eroavaisuudet	87
5.4.3.1	Lastensuojelu	88
5.4.3.2	Perhetyö	89
5.4.4	Intensiiviperheohjauksessa olevien asiakkaiden tuen tarve	90
5.4.4.1	Lastensuojelu	90
5.4.4.2	Perhetyö	91
5.4.5	Asiakkaiden tarpeisiin vastaaminen intensiiviperheohjauksen keinoin.....	92
5.4.5.1	Lastensuojelu	92
5.4.5.2	Perhetyö	93
5.4.6	Mikä intensiiviperheohjauksessa toimii?	94
5.4.6.1	Lastensuojelu	94
5.4.6.2	Perhetyö	95
5.4.7	Intensiiviperheohjauksen kehittäminen.....	96
5.4.7.1	Lastensuojelu	96
5.4.7.2	Perhetyö	96
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	98
7	POHDINTA.....	103
	LÄHTEET.....	104
	LIITTEET	

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1.	Lastensuojelun kokonaisuus	s.15
Kuvio 2.	Intensiiviperheohjauksen asiakasprosessin eteneminen	s.26
Kuvio 3.	Päiväkodin rooli lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tilanteen arvioinnissa (LTO).	s.50
Kuvio 4.	Neljä teema vanhempien odotuksista päiväkodin tarjoamaan tukeen liittyen (LTO)	s.54
Kuvio 5.	Päiväkodin antama tuki sosiaalityöntekijöille (LTO)	s.58
Kuvio 6.	Päiväkodin antama tuki intensiiviperheohjaajien työhön (LTO)	s.60
Kuvio 7.	Toiveet sosiaalityöntekijän antamaan tukeen liittyen (LTO)	s.70
Kuvio 8.	Vastaajien uskomukset vanhempien intensiiviperheohjaajien odottamasta tuesta (LTO)	s.75
Kuvio 9.	Lastentarhanopettajien toivoma tuki intensiiviperheohjaajilta (LTO)	s.81
Taulukko 1.	Päiväkodin rooli ja merkitys ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa (LTO)	s.44
Taulukko 2.	Päiväkodin rooli ja merkitys ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa (lastensuojelu)	s.47
Taulukko 3.	Päiväkodin rooli ja merkitys ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa (perhetyö)	s.48
Taulukko 4.	Päiväkodin rooli lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tilanteen arvioinnissa (lastensuojelu)	s.52
Taulukko 5.	Päiväkodin rooli lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tilanteen arvioinnissa (perhetyö)	s.53
Taulukko 6.	Vastaajien uskomukset vanhempien toiveista päiväkodin tarjoamaan tukeen liittyen (lastensuojelu)	s.56
Taulukko 7.	Vastaajien uskomukset vanhempien toiveista päiväkodin tarjoamaan tukeen liittyen (perhetyö)	s.57

Taulukko 8.	Vastaajien toiveet päiväkodin tarjoamaan tukeen liittyen (lastensuojelu)	s.62
Taulukko 9.	Vastaajien toiveet päiväkodin tarjoamaan tukeen liittyen (perhetyö)	s.63
Taulukko 10.	Vastaajien uskomukset vanhempien toiveista sosiaalityöntekijän tarjoamaan tukeen liittyen (LTO)	s.65
Taulukko 11.	Uskomukset vanhempien toiveista sosiaalityöntekijän tarjoamaan tukeen liittyen (lastensuojelu)	s.66
Taulukko 12.	Uskomukset vanhempien toiveista sosiaalityöntekijän tarjoamaan tukeen liittyen (perhetyö)	s.67
Taulukko 13.	Sosiaalityöntekijän tarjoama tuki päiväkodin työhön (lastensuojelu)	s.68
Taulukko 14.	Sosiaalityöntekijän tarjoama tuki intensiiviperheohjaajien työhön (lastensuojelu)	s.69
Taulukko 15.	Vastaajien toiveet sosiaalityöntekijän tarjoamaan tukeen liittyen (perhetyö)	s.72
Taulukko 16.	Uskomukset vanhempien toiveista intensiiviperheohjaajien tarjoamaan tukeen liittyen (lastensuojelu)	s.77
Taulukko 17.	Uskomukset vanhempien toiveista intensiiviperheohjaajien tarjoamaan tukeen liittyen (perhetyö)	s.78
Taulukko 18.	Intensiiviperheohjaajien tarjoama tuki päiväkodin työhön (perhetyö)	s.79
Taulukko 19.	Intensiiviperheohjaajien tarjoama tuki sosiaalityöntekijän työhön (perhetyö)	s.80
Taulukko 20.	Vastaajien toiveet intensiiviperheohjaajien tarjoamaan tukeen liittyen (lastensuojelu)	s.83
Taulukko 21.	Intensiiviperheohjaus kuntouttavana ja korjaavana työnä (lastensuojelu)	s.86
Taulukko 22.	Intensiiviperheohjaus kuntouttavana ja korjaavana työnä (perhetyö)	s.87
Taulukko 23.	Intensiiviperheohjauksen ja pitkäkestoisen perhetyön eroavaisuudet (perhetyö)	s.89
Taulukko 24.	Intensiiviperheohjauksen asiakkaiden tuen tarve (lastensuojelu)	s.90
Taulukko 25.	Intensiiviperheohjauksen asiakkaiden tuen tarve (perhetyö)	s.91

Taulukko 26. Asiakkaan tarpeisiin vastaaminen intensiiviperheohjauksen keinoin (lastensuojelu)	s.92
Taulukko 27. Asiakkaan tarpeisiin vastaaminen intensiiviperheohjauksen keinoin (perhetyö)	s.93
Taulukko 28. Intensiiviperheohjauksessa toimivat asiat (lastensuojelu)	s.94
Taulukko 29. Intensiiviperheohjauksessa toimivat asiat (perhetyö)	s.95
Taulukko 30. Intensiiviperheohjauksen kehittäminen (perhetyö)	s.96

LIITELUETTELO

LIITE 1. Tutkimuslupa-anomus ja päätös (kasvatus- ja opetusvirasto)

LIITE 2. Tutkimuslupa-anomus ja päätös (sosiaali- ja terveysvirasto)

LIITE 3. Täydentävätutkimuslupa-anomus (sosiaali- ja terveysvirasto)

LIITE 4. Saatekirjeet ja kyselylomakkeet

1 JOHDANTO

Intensiiviperheohjaus työmuotona kiinnostaa meitä molempia. Olemme opintojen ja työn kautta huomanneet moniammatillisen yhteistyön tärkeyden. Koemme lapsen ja perheen tukemisen tärkeäksi ja haluamme nostaa sen näkyväksi lastensuojelun kokonaisuuden kautta. Haluamme myös opinnäytetyössä kertoa ja avata tätä Vaasassa vasta vähän aikaa työmuotona ollutta Vaasan perhetukikeskuksen toteuttamaa intensiiviperheohjausta, jotta heidän tekemä tärkeä työ tulisi mahdollisimman monen tietoon.

Opinnäytetyön päätutkimusongelmana on Vaasan perhetukikeskuksen perhetyön avohuollon yksikön toteuttama intensiiviperheohjaus, joka on perheen kotiin tarjottavaa tukea tilanteissa, joissa lapsen kasvu ja kehitys on merkittävästi vaarantumassa. Työ on tavoitteellista, perheen tarpeista lähtevää, tiivistä ja määräaikaan sidottua toimintaa. Sen avulla annetaan tukea muun muassa kasvatukseen, vuorokausirytmiiin ja perheen vuorovaikutukseen liittyviin ongelmiin. (Takala 2013, 40, 42.) Tutkimuksessa selvitetään, millaista tuen tarvetta on intensiiviperheohjauksen asiakkailla ja miten intensiiviperheohjaus vastaa näiden perheiden tarpeisiin.

Lastensuojelun asiakkaana olevan perheen kanssa saattaa työskennellä kymmeniä ammattilaisia. Moniammatillinen yhteistyö on tärkeä osa lapsen tukemisen prosessissa (Heinämäki 2005 b, 72). Tutkimuksessa halutaan tuoda myös näkyväksi verkostoja perheohjauksen ympärillä. Perheohjaajat toimivat yhteistyössä lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden ja päiväkodin kanssa. Intensiiviperheohjauksen asiakkaaksi perhe tulee aina sosiaalityöntekijän kautta. Tarkoituksena on tuoda näkyväksi näiden verkostojen rooli perheen tukemisessa ja avata heidän näkemyksiään perheiden tuen tarpeesta. Tutkimuksella selvittää myös minkälaista tukea kaikki tahot antavat toisilleen ja minkälaista tukea he odottavat toisiltaan.

Opinnäytetyö avaa moniammatillisen lastensuojelun kokonaisuutta, johon kuuluu peruspalvelut, ehkäisevä lastensuojelu ja lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Peruspalvelun ja ehkäisevän lastensuojelun kohdalla keskitytään päivähoitoon ja varhaiskasvatukseen päiväkodissa, koska tähän opinnäytetyöhön sisältyy lastentarhaopettajan pätevyyden saaminen.

Tästä opinnäytetyö etenee lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun avohuollon tukitoimena toteutettavan perhetyön kautta Vaasan perhetukikeskuksen perheohjaajien toteuttamaan intensiiviperheohjaukseen. Opinnäytetyössä avataan intensiiviperheohjausta, perheohjauksen asiakasprosessin etenemistä sekä sosiaalityöntekijän ja perheohjaajien välistä yhteistyötä.

Päätoimeksiantaja on Vaasan perhetukikeskus. Tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen ja aineisto kerättiin kyselylomakkeiden ja haastattelun avulla.

2 LASTENSUOJELU

Lastensuojelulain mukaan lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu, jonka lisäksi kunta järjestää ehkäisevää lastensuojelua silloin kun lapsella tai perheellä ei ole lastensuojelunasiakkuutta (L13.4.2007/417). Lastensuojelu on lapsen oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaamista ja edistämistä. Lastensuojelulaki erottelee lapsiksi alle 18-vuotiaat ja nuoriksi 18- 21-vuotiaat henkilöt. (Bardy 2009, 11, 13.)

Lastensuojelulakiin on kirjattu lastensuojelun keskeiset periaatteet. Näiden periaatteiden mukaan lastensuojelun tulee edistää lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Sen tehtävä on tukea lapsen vanhempia, huoltajia ja muita lapsen kasvatuksesta ja hyvinvoinnista vastaavia henkilöitä lapsen huolenpidossa ja kasvatuksessa. Lastensuojelun tulee pyrkiä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia ja sen tulee puuttua jo havaittuihin ongelmiin riittävän varhain. (L13.4.2007/417.)

Lapsen etu on lastensuojelun tärkein periaate. Tämä periaate on kirjattu lastensuojelulakiin sekä lakiin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (Laiho 2010, 164). Lapsen etu on myös lapsen oikeuksien sopimuksen ylin tavoite ja koko sopimuksen läpi kulkeva punainen lanka (sosiaaliportti 2013 a). Lapsen oikeuksien sopimus on YK:n alle 18-vuotiaita lapsia koskeva ihmisoikeussopimus, johon lähes kaikki maat ovat sitoutuneet (Unicef 2013).

Lapsella on sekä fyysisiä, psyykkisiä, että sosiaalisia tarpeita. Lapsen etu turvataan ensisijaisesti auttamalla lapsen vanhempia tai muita huoltajia ymmärtämään nämä lapsen tarpeet. (sosiaaliportti 2012 a.) Lasta koskevissa päätöksissä tulee näkyä lapsen näkökulma ja ratkaisut tulee tehdä niin, että niillä saavutetaan lapsen kannalta mahdollisimman hyvä tulos. Perheiden kanssa työskennellessä ihanteellista olisi jos lapsen ja vanhempien etu kohtaisivat. Näin ei kuitenkaan aina ole ja tällöin lapsen edun tulee mennä vanhemman edun edelle. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 136- 137.)

Lapsen etu muodostuu hyvin arkisista asioista. Yhteiskunnalla on oikeus sekä velvollisuus puuttua tilanteeseen, jos lapsen kehitys ja terveys ovat vaarassa. Las-

tensuojelulaissa määritellään lapsen edun kriteerit, joihin tulee kiinnittää huomiota lapsen etua arvioitaessa. (Taskinen 2010, 28.)

Lastensuojelulain mukaan tilanteessa tulee miettiä millaiset toimenpiteet ja ratkaisut turvaavat lapselle seuraavat asiat:

- 1) tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet;*
- 2) mahdollisuuden saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaisen valvonnan ja huolenpidon;*
- 3) taipumuksia ja toivomuksia vastaavan koulutuksen;*
- 4) turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden;*
- 5) itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen;*
- 6) mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan; sekä*
- 7) kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen.*

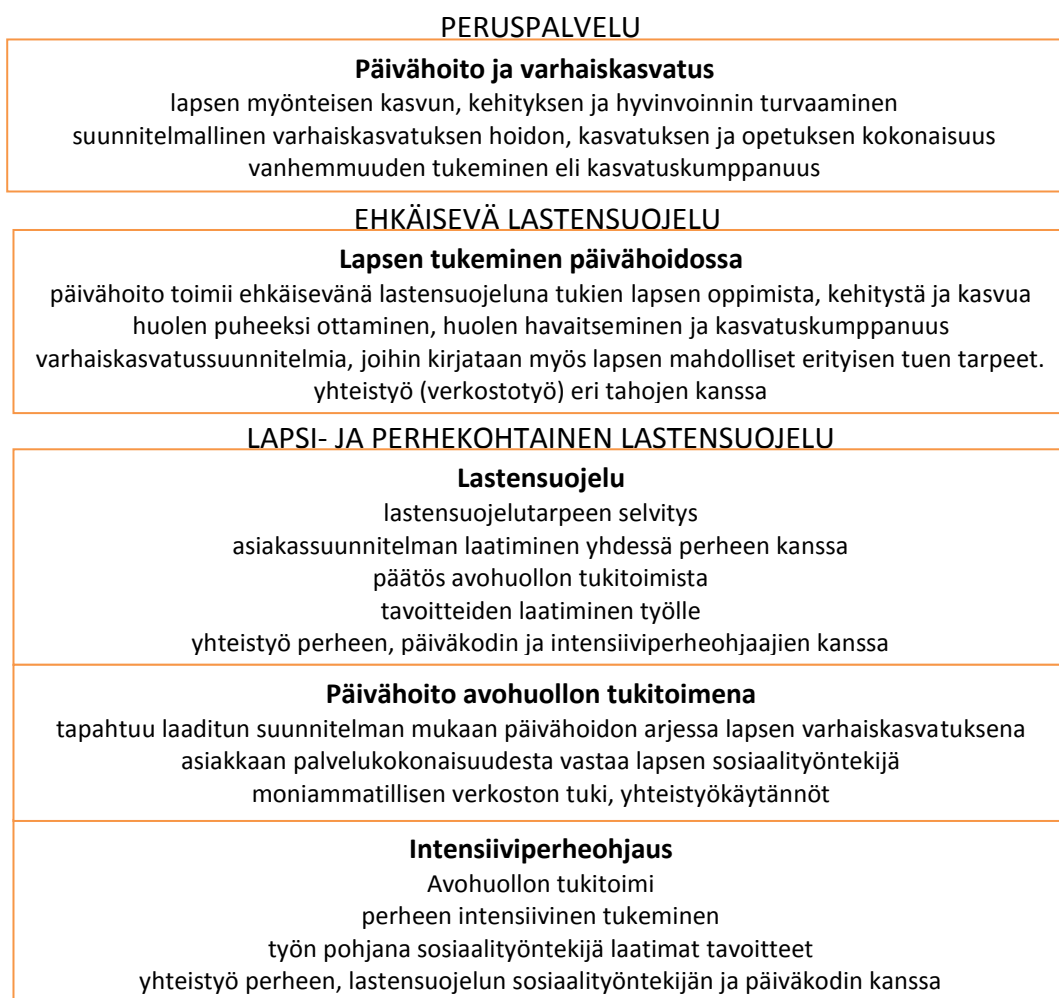
(L13.4.2007/417)

2.1 Moniammatillinen lastensuojelun kokonaisuus

Moniammatillinen yhteistyö on tärkeä osa lapsen tukemisen prosessissa (Heinämäki 2005 b, 72). Rönkön ja Rytkösen (2010, 288-289) mukaan moniammatillisen verkostotyön tavoitteena on, että perhe ja sen jäsenet saavat tarvitsemansa tuen. Verkostotyö edellyttää eri ammattialojen ymmärtämistä, yhteensovittamista, hyväksymistä ja tietoa siitä, millaisia työtapoja ja menetelmiä yhteistyökumppanit käyttävät. Saman perheen kanssa työskentelevien olisi hyvä käydä keskusteluja menetelmiin liittyvistä tavoitteista, koska samoja menetelmiä voidaan käyttää erilaisista näkökulmista. (Rönkkö & Rytönen 2010, 288-289.) Työntekijöiden vaihtaessa näkemyksiä perheen tilanteesta eri työntekijöiden ja hallintokuntien välillä,

tulee tähän saada aina asiakkaan kirjallinen suostumus (Vilen ym. 2010, 210). Yhteistyöllä ammattilaisten kesken pyritään turvaamaan asiakkaan kokonaistilanteen ymmärtäminen. (Järvinen ym. 2012, 202.) Verkostotyöllä voidaan löytää ratkaisuja, uusia ideoita ja resursseja haasteellisiin tilanteisiin (Sosiaaliportti 2013 d).

Työ tutkii päivähoidon varhaiskasvatuksen, intensiiviperheohjauksen ja lastensuojelun roolia perheen tukemisessa sekä näiden tahojen välistä yhteistyötä. Nämä kaikki ovat osa lastensuojelun kokonaisuutta, joka koostuu peruspalveluista, ehkäisevästä lastensuojelusta ja lapsi- ja perhekohtaisesta lastensuojelusta (Taskinen 2010, 23). Päivähoito ja varhaiskasvatus on perheessä peruspalvelun ja ehkäisevän lastensuojelun roolissa. Lastensuojelu, päivähoito avohuollon tukitoimena sekä intensiiviperheohjaus kuuluvat lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun (ks. kuvio 1).

Kuvio 1. Lastensuojelun kokonaisuus

2.1.1 Päivähoito ja varhaiskasvatus peruspalveluna

Päivähoito on kehitys- ja kasvuympäristönä merkittävä paikka lapsille, koska he viettävät siellä paljon aikaa lapsuudessaan ja saavat sieltä vaikutteita koko heidän elämäänsä. Päivähoito tavoittaa melkein koko lapsiväestön. (Taskinen 2010, 40.) Laki lasten päivähoidosta (L19.1.1973/36) mukaan päivähoito on varhaiskasvatustalveta, jossa vanhemmalla on oikeus saada hoitopaikka lapselleen ja lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen. Lapsen hoito järjestetään päiväkodissa, perhepäivähoidossa, leikkitoimintana tai muuna hoitona. Esiopetus on myös osana varhaiskasvatusta. (Sosiaaliportti 2012 d.) Esiopetusta järjestetään pääsääntöisesti päiväkotien koko- tai osapäiväryhmissä (Ojanen, Ritmala, Siven, Vinhunen ja Vilén 2011, 47). Varhais- ja esikouluerityisopetusta järjestetään muun muassa tavallisessa päiväkotiryhmässä tai erityisryhmässä (Määttä & Rantala 2010, 97). Laki lasten päivähoidosta (L19.1.1973/36) määrittelee päivähoidon keskeiseksi tehtäväksi lasten myönteisen kehityksen edistämisen ja vanhempien kasvatustehtävässä tukemisen. Päivähoidon tulee tarjota lapselle jatkuvat, lämpimät ja turvalliset ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen suotuisa kasvuympäristö lähtökohdat huomioon ottaen. (Taskinen 2010, 40.)

Varhaiskasvatus kuuluu 2013 vuoden alusta kulttuuri- ja opetusministeriön alaisuuteen. Se ei ole enää sosiaalipalvelua, mutta muualla lainsäädännössä olevia viittauksia sovelletaan toistaiseksi edelleen myös päivähoitoon. (THL 2014 d.) Hallitus on päättänyt osana peruspalveluohjelmaa, että subjektiivista päivähoito-oikeutta rajoitetaan. Jatkossa päivähoito-oikeus mahdollisesti muuttuu osaaikaiseksi, kun vanhempi on kotona äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaalla tai kotihoidon tuella. Lain olisi tarkoitus tulla voimaan vuonna 2015. (Luonnos 2014, 1.)

Päiväkodeissa toteutetaan tavoitteellista varhaiskasvatusta (THL 2014 c). Varhaiskasvatusta ohjataan valtakunnallisilla ja kunnallisilla asiakirjoilla. Jokaisella päiväkodilla, varhaiskasvatus- ja esikouluyksiköllä on oma hoidon, kasvatuksen ja opetuksen varhaiskasvatussuunnitelma, jossa ilmenee yksikön painotusalueet ja erityispiirteet. Lisäksi jokaiselle lapselle laaditaan yhdessä vanhempien kanssa henkilökohtainen varhaiskasvatus- tai esiopetussuunnitelma. (Grunderna för pla-

nen för småbarnsfostran 2005, 12-14.) Päiväkodeissa noudatetaan varhaiskasvatussuunnitelman sisältöä ja mahdollistetaan lapselle ominainen tapa oppia, toimia, leikkiä, tutkia, liikkua, kokea ja tehdä taidetta. Päiväkodeissa toteutetaan varhaiskasvatussuunnitelman eri sisällöllisiä orientaatioita, jotka ovat matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, uskonnollis-katsomuksellinen, esteettinen ja eettiset orientaatiot. (Välimäki 2013, 187.) Päivähoidossa seurataan ja havainnoidaan lapsen kaverisuhteita, kykyä oppia ja omaksua uusia asioita sekä arvioidaan lapsen iänmukaista kasvua ja kehitystä. Arvioimiseen on kehitelty omat toimintamenetelmät. (Ojanen ym. 2011, 182.) Pienryhmätoimintamalli päiväkodeissa mahdollistaa lasten yksilöllisen huomioimisen ja lapsen mukaan ottamisen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. (Heikka, Hujala, Turja & Fonsén 2011, 55.)

Marjatta Kekkosen mukaan (2012, 37, 40) useat muut tutkijat toteavat, että varhaiskasvatusta tehdään päiväkodeissa intensiivisessä yhteistyössä vanhempien kanssa. Vanhempien osallisuutta päivähoidossa pyritään edistämään muun muassa kotikäynneillä ennen kuin lapsi aloittaa päivähoidossa. Lapselle nimetään omahoitaja. Omahoitajamallissa lasta totutellaan päiväkotiin rauhassa. Ennen päiväkodin aloitusta lapsen omahoitaja tutustuu lapseen ja hänen historiaan sekä vanhempiin heidän kotonaan. (Sinkkonen & Kalland 2011, 158-160.) Päiväkodeissa käydään vanhempien kanssa keskusteluita, jonka tavoitteena on lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen seuraaminen ja mahdollisen tuen tarpeen huomioiminen ajoissa. Päiväkodin varhaiskasvatuksen henkilökunta järjestää vertaistukitoimintaa ja kannustaa vanhempia keskinäiseen verkottumiseen. (Vaasan varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 19.) Puhutaan kasvatuskumppanuus menetelmästä, joka rakentuu dialogisuuteen, kuulemiseen, kunnioitukseen ja luottamukseen. Tavoitteena on, että vanhempien tietämys lasta koskevista asioista tulee kuulluksi ja keskustelluksi ammattilaisten kanssa. Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista ja edun toteutumisesta. (THL 2014 a.)

2.1.2 Päivähoito ja varhaiskasvatus ehkäisevänä lasten suojeluna

Lastensuojelulaissa lastensuojeluksi määritellään lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Lastensuojelun lisäksi kunta järjestää ehkäisevää lastensuojelua silloin

kun lapsella tai perheellä ei ole lastensuojelunasiakkuutta (L13.4.2007/417). Ehkäisevän lastensuojelun tehtävä on edistää ja turvata lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tukea vanhemmuutta. Ehkäisevällä lastensuojelulla tarkoitetaan kunnan palveluissa, kuten neuvolassa ja muussa terveydenhuollossa, päivähoidossa, koulussa ja nuorisotyössä tarjottavaa tukea tai erityistä tukea perheille, jotka eivät ole lastensuojelun asiakkaina (Sosiaaliportti 2012 b.)

Lastensuojelulain mukaan ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja hoidosta on vanhemmilla. Yhteiskunnan tulee tarjota lapsille hyvät kasvuolosuhteet ja huolehtia siitä, että vanhemmat saavat tukea lasten kasvatukseen. (Taskinen 2010, 11.) Lastensuojelulaki painottaa ehkäisevän työn merkitystä. Lasten ja nuorten lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun asiakkuuksia voidaan vähentää tunnistamalla varhain lapsen ja nuoren kasvatukseen ja huolenpitoon liittyviä haasteita sekä tarjoamalla jo peruspalveluissa varhaista tukea. (Vaasan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2013-2016, 6.) Tavoitteena onkin tarkoituksenmukainen ja varhainen lapsien ja perheiden tukeminen ensisijaisesti peruspalveluissa, kuten päivähoidossa (Taskinen 2010, 12). Päiväkoti toimii jo itsessään peruspäivähoitona ehkäisevänä lastensuojeluna tukiessaan lapsen oppimista, kehitystä ja kasvua sekä tarjotessaan tukea vanhemmille heidän kasvatustehtävässään (Sosiaaliportti 2012 d).

Ehkäisevää lastensuojelua tapahtuu päiväkodin varhaiskasvatuksen arjessa tuen tarpeen eri vaiheissa. Päiväkodit voivat olla myös lapsille kuntouttavia tahoja tai toimia lastensuojelun avohuoltona. Kasvatuskumppanuus päiväkodin ja vanhempien välillä linkittyy kaikkiin näihin vaiheisiin. (Määttä & Rantala 2010, 97; Sosiaaliportti 2012 d.) Erikoistutkija Liisa Heinämäki kuvaa varhaisen tuen rakentumista arkeen, jonka pohjalla on pedagoginen perusta eli lapsen kehityksen tuntemus ja riittävä osaaminen. Sen yhteyteen jatkumoksi linkittyy varhainen tuki eli ennaltaehkäisy ja pedagoginen kuntoutus. Lisäksi tähän liittyy vielä erityinen tuki eli erityispedagoginen osaaminen. Kaiken tämän rinnalla kulkevat muut tukipalvelut. (Heinämäki 2005 a, 14.)

Varhainen tuki on osa päiväkodin varhaiskasvatuksen perustehtävää lapsen päivittäisessä varhaiskasvatusympäristössä, jossa seurataan lapsen toimintaa ja kiinnostuksenkohteita kasvattajatietoisten työntekijöiden kanssa. Se on mahdollisimman

varhain käynnistetty ennaltaehkäisevä tukitoimi, jonka tarkoitus on hyödyntää moniammatillista osaamista lapsen hyväksi yhdessä vanhempien kanssa. Kuntouttavia tukitoimen elementtejä varhaiskasvatuksessa ovat muun muassa hyvä vuorovaikutus, lapsen oman toiminnan ohjaus, vertaisryhmätoiminta ja lapsen kehityksen osa-alueiden tukeminen. Monet ongelmat jäävät kehittymättä, kun huoleen tartutaan ajoissa. (THL 2014 b.) Varhaisen tuen arjessa kasvatusyhteisö tekee päivittäisten työkäytäntöjen arviointia. (Heinämäki 2005 a, 13). Kiertävän lastentarhanopettajan tuki ja tarvittaessa lapsen jatkotutkimuksiin ohjaaminen on tässä vaiheessa arvokasta (Vantaan lastensuojelusuunnitelma 2008, 25).

Huolenaiheena saattaa olla lapsen hyvinvointi, kehitys, olosuhteet ja elämäntilanne (Huhtanen 2004, 188). Päiväkodissa lasten kanssa työskentelevillä tulisi olla valmius varhaiseen tukemiseen eli puuttumiseen. Varhaisen tukemisen vaiheet ovat huolen tunnistaminen, sen puheeksi ottaminen ja korjaavat toimenpiteet. Työntekijä voi arvioida omaa huoltaan ja tarvettaan puuttua siihen huolen vyöhykkeiden avulla. Huolen puheeksi ottamisessa noudatetaan kasvatuskumppanuutta. Päivähoito nähdään siis tärkeänä osana lasten suojelua ja ennaltaehkäisevää lastensuojelua. (Taskinen 2010, 16, 40, 46-48.) Mikäli huoli lapsesta päiväkodissa kasvaa liian suureksi, niin siitä pitää tehdä lastensuojeluilmoitus (Vantaan lastensuojelusuunnitelma 2008, 26).

Päiväkodeissa kasvatuskumppanuuden ilmapiirin luominen ja tärkeys nousee erityisesti esille, kun lapsella todetaan erityisen tuen tarpeita (Kaskela & Kekkonen 2006, 46-47). Tällöin puhutaan Varhaiskasvatussuunnitelman 2005 perusteiden mukaan lapsista, jotka tarvitsevat erityistä hoitoa, kasvatusta esimerkiksi fyysisen, taidollisen, tiedollisen, sosiaalisen kehityksen tai tunne-elämän alueilla. Tuen tarvetta esiintyy myös silloin, kun lapsen kasvuolosuhteet ovat vaarantuneet. Erityistä kasvatusta ja hoitoa saavalle lapselle tulee tehdä kuntoutussuunnitelma yhdessä lapsen vanhempien ja tarvittaessa muun sosiaalihuollon, terveydenhuollon ja koulutoimen kanssa. (Määttä & Rantala 2010, 97, 103-104.) Päivähoidossa lasten ja perheen kanssa tehty työ kirjataan eli dokumentoidaan, sillä se toimii apuvälineenä ja vahvistaa asiakkaan oikeusturvaa. Kirjaamalla saadaan esille kehittä-

miskohteet, mikä toimii ja ei toimi lasten hyvinvointityössä eri toimialoilla. (Sosiaaliportti 2012 e.)

Tuen painopisteitä selkeästi siirretään ennaltaehkäisevään ja varhaiseen tukeen. Esiopetuksessa puhutaankin kolmiportaisesta tuesta, eli tuen tarpeen havaitsemisesta varhain ja tuen järjestämisestä yleisen tuen tasolla. Tuen muodot ovat yleinen tuki, tehostettu tuki ja erityinen tuki. (Peda. net, 2013.) Tuen tarpeen havaitsemisessa sekä tuen suunnittelemisessa ja toteuttamisessa on tärkeää pedagoginen asiantuntemus ja moniammatillisen oppilashuollon yhteistyö. Tiedonsiirto lapsesta, varhaiskasvatuksesta perusopetukseen saakka tulee olla sujuvaa ja tuen jatkumisesta on huolehdittava. (OPS 2016, 2014.) Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan tulee oppilashuolto järjestää yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveyshuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Eri tahojen välisen yhteistyön merkitys korostuu myös uuden lastensuojelulain myötä, koska sen mukaan kuntiin tulee perustaa lastensuojelun asiantuntijatyöryhmä, joka avustaa sosiaalityöntekijää lastensuojelun toteuttamisessa. Tähän työryhmään voi kuulua koulun ja päiväkodin edustajia. (Määttä & Rantala 2010, 150-151.)

Laadukas varhaiskasvatus päiväkodeissa edellyttää yhteistyötä eri tahojen kanssa. Yhteistyötahoina toimivat muun muassa terveys-, sosiaali-, opetus-, kulttuuri- ja liikuntatoimi, seurakunnat, järjestöt, yksityiset palvelujen tuottajat, oppilaitokset ja sosiaalialan osaamiskeskukset. Verkostoyhteistyön yhtenä tarkoituksena on tarpeeksi ajoissa puuttuminen riskitilanteisiin. (Grunderna för planen för småbarnsfostran 2005, 14.) Päiväkodin henkilöstö ohjaa ja tiedottaa vanhempia lapsiperheiden eri tuki- ja palvelujärjestelmistä (Vaasan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 21).

2.1.3 Päivähoito avohuollon tukitoimena

Päivähoitopalvelut toimivat myös korjaavan lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Sijaishuollossa olevan lapsen arkeen kuuluu myös päivähoito ja sitä voidaan käyttää hänelle tukitoimena. Lastensuojelun ja päivähoidon henkilöstön tulisi tie-

tää yhteisistä toimintatavoista ja menettelyistä. Hyvään keskinäiseen yhteistyöhön kuuluu yhteistyörakenteiden ylläpitäminen. (Heinämäki 2005 b, 82.)

Päivähoidon varhaiskasvatuksen peruspalvelun sisässä tapahtuvan korjaavan lastensuojelun avohuollon tukitoimi tapahtuu lapsen varhaiskasvatuksena. Asiakkaan palvelukokonaisuudesta vastaa lapsen oma sosiaalityöntekijä. Päiväkodin varhaiskasvatuksen osuus määritellään lapsikohtaisissa suunnitelmissa, jota toteutetaan kunkin lapsen kohdalla tavoitteiden mukaisesti. Onnistuakseen tämä vaatii moniammatillisen verkoston ympärilleen ja selkeän palveluohjauksen lastensuojelusta. (Vantaan lastensuojelusuunnitelma 2008, 26.)

2.1.4 Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu

Lastensuojelulain mukaan lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu (L13.4.2007/417). Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua on lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto, sijais- huolto ja jälkihuolto. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua annetaan kun lapsi ja perhe ovat lastensuojelun asiakkaina. (Sosiaaliportti 2013 b.)

Työ keskittyy avohuollon tukitoimena toteutettavan perhetyön työmuotoon, intensiiviperheohjaukseen. Avohuollon tukitoimena toteutettavaa perhetyötä kutsutaan myös lastensuojelun perhetyöksi (sosiaaliportti 2013 c). Tukitoimien tarkoituksena on lapsen myönteisen kehityksen edistäminen sekä vanhemmuuden ja vanhempien kasvatuskyvyn tukeminen. (Taskinen 2010, 69.)

Lastensuojelulaissa säädetään, että sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on ryhdyttävä avohuollon tukitoimiin viipymättä:

1) jos kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä; taikka

2) jos lapsi käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään.
(L13.4.2007/417).

Perhetyön lisäksi muita tukitoimia ovat mm. tukihenkilö- tai perhe, vertaisryhmätoiminta sekä lapsen kuntoutumista tukevat hoito- ja terapiapalvelut. Myös esi-

merkiksi päivähoitopalveluja ja toimeentulotukea voidaan käyttää avohuollon tukitoimena. (Erkkilä, Gråsten- Salonen, Haavisto, Iivari, Kananoja, Karjalainen, Laiho, Lähteinen, Maidell, Marjamäki, Mehtiö, Murto, Sarvimäki & Seppänen 2011, 192.)

Lastensuojelulain mukaan lastensuojelussa tulee noudattaa lievimmän riittävän toimenpiteen periaatetta. Niinpä tuki annetaan ensisijaisesti avohuollon keinoin lapsen kotiin. (Taskinen 2010, 69.) Avohuollon tukitoimena toteutettava perhetyö on perhe- ja yksilökohtaista, ennaltaehkäisevää tai korjaavaa toimintaa. Sen tehtävä on turvata lapsen etu ja tukea perhettä. (Reijonen 2005, 10.) Se on konkreettista tukea, apua ja ohjausta perheen arjessa ja vuorovaikutuksen ongelmatilanteissa (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä ja Virolainen 2012, 82). Työ on tavoitteellista ja suunnitelmallista. Sillä vaikutetaan tietoisesti perheeseen ja pyritään haitan tai ongelman korjaamiseen ja poistamiseen. (Uusimäki 2005, 35.)

Suomessa perhetyölle ei ole olemassa omaa lainsäädäntöä. Välillisesti perhetyötä ohjaavat monet muut lait, asetukset ja dokumentit. Kuntien tuottaman perhetyön ohjausvastuu kuuluu valtiolle ja kunnille. Valtakunnallisella tasolla ohjaus tapahtuu valtioneuvoston ja eduskunnan päätösten ja asiakirjojen pohjalta. Muita keskeisiä ohjaavia tahoja ovat muun muassa sosiaali- ja terveysministeriö (STM), aluehallintovirastot, Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos (THL) sekä kunnat. Perhetyötä ohjaa myös YK:n lapsen oikeuksien sopimus ja muun muassa seuraavat lait:

710/1982	Sosiaalihuoltolaki
417/2007	Lastensuojelulaki
5004/2002	Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi
812/2000	Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista
361/1983	Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta
272/2005	Laki sosiaalihuollon henkilöstön kelpoisuuksista
434/2003	Hallintolaki

(Järvinen ym. 2012, 49-50.)

2.1.5 Lastensuojelun perhetyön historia

Reijosen (2005, 8) mukaan lastensuojelun perhetyön historia ulottuu sodan jälkeiseen Suomeen. Tällöin Mannerheimin lastensuojeluliitto järjesti ensimmäiset kodinhoitajatyön kurssit. Kotihoidon tavoite oli tarjota varattomille perheiden äideille apua ja valistusta lasten- ja kodinhoidossa.

1976 sosiaalhallitus (nykyinen THL) ja Mannerheimin lastensuojeluliitto käynnistivät moniongelmaisille perheille suunnatun tehostetun perhetyön kokeilun, jonka tavoitteena oli kotipalvelun kehittäminen (Reijonen 2005, 8). Tehostetun perhetyön idea tuli Suomeen Ruotsista. Tehostettu perhetyö oli kodinhoitajien toteuttamaa kotipalvelua. Kodinhoitaja työskenteli perheessä tarpeen mukaan, jopa useita viikkoja. Hän auttoi perhettä käytännön töissä, joista perhe ei itse selviytynyt. Työn päätavoitteena oli kuitenkin perheen oman vastuun ja omatoimisuuden kehittäminen sekä perheen innostaminen vuorovaikutukseen ympäristön kanssa. 1980-luvulla tehostettua perhetyötä toteutettiin 80 kunnassa. (Satka 1994, 329-330.)

Kodinhoitajien työnkuva muuttui enemmän asiakkaiden kanssa keskusteluksi ja senosti esiin perheen omaa vastuuta elämästään (Reijonen 2005, 9). Tehostettu perhetyö oli lastensuojelua tukeva työmuoto. Suomessa joissain kunnissa on yhä edelleen tarjolla kotipalvelun tehostettua perhetyötä. Kuitenkin suurimmassa osassa kuntia kotipalvelun tehostettu perhetyö on kehittynyt lastensuojelun perhetyöksi. (Järvinen ym. 2012, 81.)

Forsbergin (1998) mukaan lastensuojelun laitusrakenteita muutettiin 1980- ja 1990- lukujen vaihteessa. Hän kirjoittaa, että laitoksista käsin toteutettava avohuollollinen lastensuojelutyö lisääntyi (Reijonen 2005, 9). Laitosten työntekijät lisäsivät yhteistyötä perheiden kanssa toteuttamalla kotikäyntejä perheeseen ennen lapsen sijoitusta, sijoituksen aikana sekä sijoituksen jälkeen. Työllä pyrittiin tukemaan ja vahvistamaan perheitä (Heino 2008, 20). Forsbergin (1998) mukaan työntekijät kutsuivat tätä avohuollollista lastensuojelutyötä perhetyöksi (Reijonen 2005, 9). Laitostyössä kehitettyjä menetelmiä siirrettiin avohuoltoon, perhetyö vahvistui ja siitä tuli tavoitteellisempaa työskentelyä (Heino 2008, 20). Monet jär-

jestöt kehittivät erilaisia perhetyön muotoja. Vuonna 1989 Ensi- ja turvakotien liitto aloitti Alvari- projektin, jonka tuloksena oli Alvari- malli vuonna 1994. Mallissa yhdistyi kotipalvelun tehostettu perhetyö, sosiaalinen kuntoutus ja lastensuojelun psykososiaalinen työ. (Niemi 2008, 6.)

1990-luvun laman seurauksena kodinhoitajien työ lapsiperheissä vähentyi, tehostettua perhetyötä kuitenkin jatkettiin. Edettiin tilanteeseen, jossa lapsen tuli olla lastensuojelun tarpeessa saadakseen kunnallista kodinhoitoapua. Kotipalvelu alkoi korvautua perhetyöllä eikä tehostettua perhetyötäkään enää yleisesti kunnissa tarjottu. 2000-luvulla kunnan järjestämän kotiavun väheneminen on jatkunut ja kunnat ovat alkaneet palkata työntekijöitä perhetyöntekijä-nimikkeellä lastensuojelun avohuollon työhön. (Heino 2008, 20 -21.)

Vuodesta 2008 lähtien lastensuojelulain mukaan lastensuojelun perhetyö tulee olla saatavilla maassamme (Järvinen ym. 2012, 52). Vuonna 2008 voimaan tulleeseen lastensuojelulakiin tehtiin merkittävä muutos vuonna 2010. Muutoksen tarkoitus on parantaa avohuollon asiakkaana olevan lapsen mahdollisuutta saada tarvitsemaansa tukea ja palveluja. Muutos astui voimaan vuonna 2011 ja sen tehtävänä on perhetyön vahvistaminen osana avohuollon tukitoimia. Lakimuutoksen perusteluihin on kirjattu kotipalvelun olevan matalankynnyksen palvelu, jota käytetään silloin, kun asiakas tarvitsee kotiin apua selviytyäkseen arkipäivän askareista. Perhetyötä annetaan perheisiin silloin kun perheessä on vakavia ongelmia. (Erkkilä ym. 2011, 178.)

3 VAASAN INTENSIIVIPERHEOHJAUS

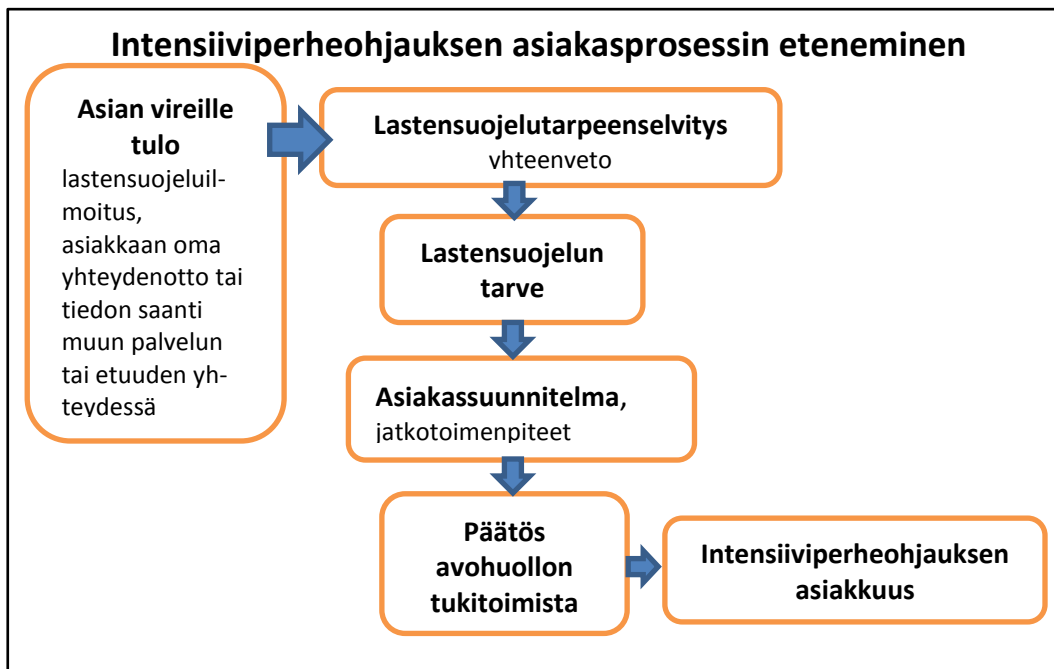
Vaasan intensiiviperheohjauksen malli on saanut alkunsa sosiaali- ja terveystieteiden kehittämän Kaste-ohjelman rahoittamana, joka on kansallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelma. Pohjanmaan perhekaste II:n yhtenä tavoitteena oli selkeä ja toimiva perhetyö. Hankkeen aikana kehitettiin Vaasan intensiiviperheohjauksen malli. (Antila, Snellman, Tuomela-Holti 2013, 14.) Intensiiviperheohjauksen mallia lähti kehittämään Vaasan perhetukikeskuksen perhetyön yksikön johtaja ja perheohjaajat, kastehankkeen edustaja sekä perhepsykoterapeutti/ mentori. Ensimmäinen kehittämispalaveri pidettiin huhtikuussa 2013 ja malli valmistui syyskuussa 2013. Kehittämisyksikön jälkeen intensiiviperheohjauksen malli jäi Vaasan perhetukikeskuksen perhetyön yksikköön pysyväksi työmuodoksi. (Takala 2013, 40.) Malli on siis uusi ja työskentely on alkuvaiheessa. Intensiiviperheohjausta toteutetaan myös muualla Suomessa mutta toimintamalli on erilainen.

Perhetukikeskuksen perheohjaajien toteuttama intensiiviperheohjaus on avohuollon tukitoimena toteutettavaa ensisijaisesti korjaavaa ja kuntouttavaa lastensuojelun perheohjausta. Se on perheen kotiin tarjottavaa tukea tilanteissa, joissa lapsen kasvu ja kehitys on merkittävästi vaarantumassa. Työ on tavoitteellista, perheen tarpeista lähtevää, tiivistä ja määräaikaan sidottua toimintaa. Sen avulla annetaan tukea liittyen mm. kasvatukseen, vuorokausirytmiin ja perheen vuorovaikutukseen liittyviin ongelmiin. Työssä toteutuu tuen ohella myös arvioiva työote. (Takala 2013, 40, 42.)

3.1 Sosiaalityöntekijän rooli ja asiakasprosessin eteneminen

Lastensuojelulain mukaan jokaiselle lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on nimettävä lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Lain mukaan sosiaalityöntekijän tehtävänä on valvoa lapsen edun toteutumista. (L 13.4.2007/417.) Sosiaalityöntekijän tehtävä on tukea perhettä ja lasta niin, että lapsi voi kasvaa ja kehittyä omassa perheessään (Poikonen 2014).

Intensiiviperheohjauksen asiakkaaksi perhe tulee aina sosiaalityöntekijä kautta. Asiakasprosessi etenee asian vireilletulosta intensiiviperheohjauksen asiakkuuteen (ks. kuvio 2).

Kuvio 2. Intensiiviperheohjauksen asiakasprosessin eteneminen

Asian vireille tulo: Lastensuojeluasia tulee vireille kun lastensuojelun viranomaiset vastaanottavat lastensuojeluilmoituksen, asiakas ottaa itse yhteyttä tai tieto mahdollisesta lastensuojelun tarpeesta saadaan muun palvelun tai etuuden yhteydessä. (Taskinen 2010, 53.)

Lastensuojelutarpeenselvitys: Lastensuojeluasian tullessa vireille sosiaalityöntekijän tulee viimeistään seitsemän arkipäivän kuluessa ratkaista, onko tarvetta lastensuojelutarpeen selvitykseen (Taskinen 2010, 53). Selvityksen on lastensuojelulain mukaan valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa lastensuojeluasian vireilletulosta. Selvityksellä tarkoitetaan lapsen tilanteen huolellista kartoittamista, joka tehdään lastensuojeluasiakkuuden alkaessa. Sosiaalityöntekijän tehtävänä on selvittää ja arvioida lapsen suojelun ja tuen tarvetta sekä vanhempien kykyä vastata lapsen tarpeisiin. (Sosiaaliportti 2014 a.)

Selvitystä tehdessä sosiaalityöntekijä ja hänen työparinsa tekevät yhteistyötä perheen sekä mahdollisesti muiden lapselle läheisten ihmisten kanssa. Selvitystä tehdessä voidaan olla yhteydessä myös eri asiantuntijoihin sekä yhteistyötahoihin. (Sosiaaliportti 2014 a.) Tällaisia voivat olla esimerkiksi päivähoito ja koulu. Kar-toitus tehdään tilanteen vaatimassa laajuudessa (Sosiaaliportti 2014 a). Lastensuo-jelutarpeen selvityksestä kirjoitetaan yhteenvedo, jonka perusteella päätetään jat-kuuko lastensuojelun asiakkuus vai ei. Yhteenvedosta tulee käydä ilmi selvityksen kesto ja lähtökohdat. Miten selvitys on tehty (mm. tapaamiset, havainnot ja käyte-tyt menetelmät), huoltajien ja lasten näkemys tilanteesta ja sosiaalityöntekijän pe-rusteltu näkemys lastensuojelun tarpeesta. Yhteenvedo annetaan myös vanhemmil-le ja se voidaan käydä yhdessä perheen kanssa keskustellen läpi. Asiakkuus jatkuu ja asiakkaalle laaditaan asiakassuunnitelma jos selvityksessä todetaan, että lasten-suojelun tarve on olemassa (Sosiaaliportti 2014 b).

Asiakassuunnitelma ja jatkotoimenpiteet: Asiakassuunnitelma kirjataan yhteis-työssä lapsen ja huoltajan kanssa. Lapsen asiakassuunnitelmaan kirjataan lapsen ja perheen tuen tarve, asiat ja olosuhteet, joihin pyritään vaikuttamaan. Siitä myös ilmenee millaisin palveluin ja tukitoimin tuen tarpeeseen pyritään vastaamaan ja minkä ajan kuluessa. (Taskinen 2010, 64.)

Päätös avohuollon tukitoimista ja intensiiviperheohjauksen asiakkuus: Intensiivi-perheohjauksen asiakkaille tehdään lisäksi erillinen päätös avohuollon tukitoimis-ta. Sosiaalityöntekijä ehdottaa perheelle intensiiviperheohjausta, jos perheen usko-taan hyötyvän siitä (Takala 2013, 42). Perhetyön aloittaminen vaatii perheen suos-tumuksen ja perheellä tulee olla myös jonkinasteinen halu yhteistyöhön. Perhettä voidaan motivoida lastensuojelullisin perustein ja jopa velvoittaa vastaanottamaan tukea mutta perhetyötä ei voida aloittaa, jos perheeltä ei saada siihen lupaa. (Myl-lärniemi 2007, 10.)

3.2 Intensiiviperheohjauksen toteuttaminen

Intensiiviperheohjauksen asiakkaina ovat perheet, joissa ei ole akuuttia mielenter-veys- tai päihdeongelmaa tai se on hallinnassa. Intensiiviperheohjausta voidaan käyttää myös akuutin huostaanottoriskin torjumiseksi. Sitä voidaan toteuttaa per-

heissä, joissa yksi tukikäynti viikossa ei ole riittävä ja se on omiaan moniongelmaisille perheille, joita ei pystytä auttamaan peruspalveluiden, sosiaalitoimiston perhetyön tai avohuollon tukitoimien avulla. (Takala 2013, 42.)

Sosiaalityöntekijä laatii työlle tavoitteet ja antaa tarvittavat tiedot perheestä perheohjaajille. Perhe voi halutessaan tavata perheohjaajat jo motivointivaiheessa ennen työskentelyn alkua. (Takala 2013, 42.) Motivointivaiheella tarkoitetaan vaihetta, jolloin perhettä motivoidaan vastaanottamaan intensiiviperheohjaus. Perheen tulee olla sitoutunut vastaanottamaan usean viikon intensiivinen tuki ja heidän tulee olla riittävästi kotona, jotta perheessä voidaan työskennellä päiväsaikaan (Takala 2013, 42).

Intensiiviperheohjaus toteutetaan parityöskentelynä. Perheen kotona on siis yhtäaikaaisesti kaksi perheohjaajaa. Parityöskentelyn avulla muutos perheessä voidaan saavuttaa nopeammin (Järvinen ym. 2012). Työpari sopii työnjaon ja suunnittelee työtä yhdessä. Työn etenemistä seurataan ja myös arvioidaan yhteisvoimin. Parityöskentely on myös asiakkaan ja työntekijän oikeusturvan kannalta hyvä asia. Väärinkäsityksiä voidaan välttää sillä, että perheessä työskentelee kaksi työntekijää, jolloin molemmat ovat kuulemassa ja näkemässä mitä tapahtuu. Työparin toimivan työnjaon avulla voidaan varmistaa asioiden mahdollisimman monipuolinen käsittely. Luottamus ja avoimuus työparin välisessä suhteessa ovat työskentelyssä avainasemassa. Heillä on oltava yhteiset työskentelyn tavoitteet ja heidän tulee olla tietoisia siitä, millä keinoin tavoitteet pyritään saavuttamaan (Järvinen ym. 2013, 210- 212.) Työparilla on mahdollisuus yhdessä pohtia ja jakaa näkemyksiään perheen ja lapsen tilanteesta, työn etenemisestä ja tavoitteista. He saavat työskentelyyn myös tukea toisiltaan.

Konkreettiset intensiiviperheohjauksen alkutavoitteet laaditaan yhdessä perheen ja sosiaalityöntekijän kanssa. Työskentely perheessä aloitetaan yhdessä sovittuna ajankohtana. Intensiiviperheohjauksen ensimmäisen työskentelyjakson kesto on kolme viikkoa. Perheohjaajat suunnittelevat näille viikoille lukujärjestykset, johon kirjataan työn toteuttamisen ajankohta ja työn sisältö. Perheohjaajat ovat kehittäneet perheen kanssa työskentelyyn ” kahden kansion systeemin”. Perheelle kotiin annettavaan kansioon sisällytetään viikko-ohjelmat aikatauluineen sekä kaikki

muu intensiiviperheohjausjaksoon liittyvä materiaali ja mahdolliset perheen omat muistiinpanot. Kansioon koottu materiaali tukee perhettä myös intensiiviperheohjausjakson jälkeen. Perheohjaajilla on käytössään oma kansio, joka sisältää intensiiviperheohjauksessa tarvittavaa informaatiota ja lomakkeita. Perheohjaajat täydentävät ja päivittävät kansiota jatkuvasti työskentelyn edetessä. (Antila ym. 2013, 15,17; Takala 2013, 40-43.) Työskentelyn apuna käytetään useita erilaisia työvälineitä. Käytössä on esimerkiksi vanhemmuuden- ja parisuhteen roolikartat, verkostokartta ja erilaiset kortit, kuten nalle ja vahvuuskortit. Työssä hyödynnetään myös muksuoppia ja erilaisia haastattelulomakkeita. Vuorovaikutus, keskusteleminen ja kannustaminen ovat keskeisimmät työvälineet, käytettäessä mitä metodia tahansa. (Takala 2013, 41.)

Työtä toteutetaan maanantaista torstaihin laaditun viikko-ohjelman mukaisesti. Perjantai on suunnittelu - ja arviointipäivä, jolloin kokoontuvat perheen vanhemmat, perheohjaajat, sosiaalityöntekijä sekä mahdollisesti muut tarpeellisiksi katsotut verkoston jäsenet. Tapaamisessa sovitaan seuraavan viikon työskentelyn eteneminen sekä tarkennetaan ja arvioidaan laadittuja tavoitteita. (Antila ym. 2013, 15; Takala 2013, 40-43.)

Kolme viikkoa kestäneen intensiiviperheohjausjakson jälkeen päätetään jatkuuko työskentely perheessä. Perheohjaajat kertovat sosiaalityöntekijälle heidän näkemyksensä toisen jakson tarpeellisuudesta. Sosiaalityöntekijän päätöksellä työtä jatketaan tai se lopetetaan. Työskentelyn jatkuessa, ensimmäisen jakson jälkeen pidetään yksi väliviikko, jonka aikana perheet saavat tavoitteisiin sopivan tehtävän ja perheohjaajat laativat uudelle jaksolle suunnitelman. Väliviikon aikana perheohjaajilla on mahdollisuus myös toteuttaa kotikäyntejä edellisissä intensiiviperheohjauksen perheissä. (Antila ym. 2013, 15; Takala 2013, 43.) Yhdessä perheessä toteutetaan maksimissaan kaksi intensiiviperheohjausjaksoa, joista jälkimmäinen jakso kestää kaksi viikkoa (Riikonen & Ekman 2014).

Intensiiviperheohjaajat kirjaavat työn etenemistä päivittäin ja jakson päätteeksi he laativat loppuraportin, johon kirjataan perheen lähtötilanne työskentelyn alkaessa. Siinä tuodaan esiin työskentelyn tavoitteet ja se miten tavoitteet ovat toteutuneet. Perheohjaajat kirjaavat näkemyksiään perheen tilanteesta ja tuovat esiin millaisin

menetelmin työskentelyssä on edetty. Intensiiviperheohjauksen päätteeksi perheen vanhemmat, intensiiviperheohjaajat ja sosiaalityöntekijät tapaavat loppupalaverissa, jossa käsitellään loppuraportti ja pohditaan perheen tilannetta. Palaverin aikana kuullaan perheohjaajien, sosiaalityöntekijän sekä vanhempien ajatuksia intensiiviperheohjauksesta. Palaverissa mietitään millainen perheen tuen tarve on tällä hetkellä ja millaisin keinoin tähän tuen tarpeeseen tullaan vastaamaan jatkossa. (Ekman & Riikonen 2014.)

3.3 Perheohjaajan tehtävät

Takalan ja Pelanderin (2011, 50) mukaan perheohjaajan tehtävänä on tukea vanhemmuutta, perheen elämänhallintaa ja osallisuutta. Hänen tehtävänä on myös aktivoida perhettä itsenäiseen selviytymiseen. Perheohjaaja toimii yhteistyössä eri viranomaisverkostojen kanssa.

Vanhemmuuden tukemiseen kuuluu mm. vanhempien tukeminen ja ohjaaminen kasvatuksellisissa asioissa. Perheohjaajien tehtävä on toimia mallina sekä neuvoa ja ohjata perhettä vaativissa elämäntilanteissa. Perheohjaajan työhön kuuluu myös vanhemmuuden arviointi. On tärkeää, että perheohjaaja tuntee lapsen kasvun ja kehityksen sekä pystyy tunnistamaan lapsen tuen tarpeen eri ikäkausina. Perheohjaajat toimivat myös tarvittaessa vanhempien tukena neuvotteluissa. (Takala & Pelander 2011, 50.) Perheen tunne- ja vuorovaikutustaitoja tuetaan ohjaamalla perhettä arkitilanteissa. Perhettä autetaan myös hahmottamaan ja vahvistamaan heidän omaa turvaverkostoaan sekä autetaan heitä viranomaisverkoston hahmotamisessa. Parisuhdetta ja vanhemmuutta voidaan tukea esimerkiksi miettimällä yhdessä vanhemmuuden ja parisuhteen vahvuuksia ja kehittämiskohteita. Vanhempien kanssa voidaan keskustella vanhemmuuden vastuusta ja iloista sekä pohdita kuinka vanhemmuuteen löytyisi lisää voimavaroja ja miten nämä voimavarat saataisiin käyttöön. (Järvinen 2012, 113.)

Perheen elämänhallintaa tuetaan mm. vahvistamalla perheen toimintakykyä ja ohjaamalla ja tukemalla perheen arkitoimintoja (Takala & Pelander 2011, 50). Perheen toimintakykyä ja arjenhallintaa tuetaan mm. ohjaamalla vanhempia ruuanlaitossa, kodin siivouksessa ja säännöllisen vuorokausirytmien löytämisessä sekä

elämäntilanteeseen ja rahankäyttöön liittyvissä asioissa (esim. tukien ja työpaikan hakeminen).

Perheohjaajan tehtävänä on ennakoida kriisitilanteita ja tukea perhettä kriisien yli. Hänen työhönsä kuuluu myös kartoittaa perheen elämänhallintaa vaikeuttavat tekijät sekä perheelle sopivat tukimuodot, kuten esimerkiksi päivähoito. Perheohjaaja voi toimia myös tukena lapsen laitossijoitusprosessissa ja kotoutumisessa. (Takala & Pelander 2011, 49-51.) Perheohjaaja tukee perheen itsenäistä selviytymistä muun muassa tukemalla perheen sisäistä yhteistyötä. Hän etsii yhdessä perheen kanssa uusia toimintatapoja perheen arkeen ja aktivoi perheen voimaannuttavaa verkostoa. (Takala & Pelander 2011, 51.)

Vanhemmuuden tukemisen ohella yksi perheohjauksen tehtävistä on vanhemmuuden arviointi. Vanhemmuutta tuettaessa ja arvioitaessa vanhemmalle tulee kertoa mihin vanhemmuuden osa-alueisiin keskitytään (Vilen, Seppänen, Tapio ja Toivanen 2010, 132).

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta määrittelee huoltajan tehtäväksi lapsen hyvän hoidon turvaamisen ja kasvatuksen sekä tarpeellisen valvonnan ja huolenpidon lapsen ikä ja kehitystaso huomioiden. Lain mukaan lapselle on pyrittävä luomaan turvallinen ja virikkeellinen kasvuympäristö. Huoltajan tulee myös pyrkiä antamaan lapselle hänen toiveitaan sekä taipumuksiaan vastaava koulutus. Huoltajan tulee kasvattaa lastaan siten, että lapsi saa osakseen ymmärrystä, hellyyttä ja turvaa. Lasta ei saa alistaa tai kohdella loukkaavasti. Lapsen ruumiillinen kuritus on kiellettyä. Huoltajan tehtävänä on edistää ja tukea lapsen itsenäistymistä ja kasvamista aikuisuuteen. (L 8.4.1983/361.)

3.4 Riskitekijät ja suojaavat tekijät lapsen kasvussa ja kehityksessä

Riskitekijällä tarkoitetaan tapahtumaa, olosuhdetta tai ominaisuutta, jonka tiedetään lisäävän tietyn häiriön tai ongelman todennäköisyyttä. Yksittäinen riskitekijä lapsen tai perheen elämässä ei välttämättä vaaranna lapsen hyvinvointia. (Sosiaalivirasto 2007, 8.) Suojaavat tekijät tukevat ja auttavat lasta selviytymään erilais-

ta elämän haasteista ja edistävät hänen kehitystään riskeistä huolimatta. (MLL 2014.)

Lapsen kasvun ja kehityksen kannalta on tärkeää tunnistaa riskitekijät lapsen kasvussa ja kehityksessä. Riski- ja suojaavien tekijöiden tunnistamisen pohjalta voidaan arvioida lapsen hyvinvointia. Suojaavia - ja riskitekijöitä voidaan lähestyä kolmesta eri näkökulmasta: lapsen kehitykselliset tarpeet, vanhemman toimintakyky sekä perhe- ja ympäristötekijät. (Sosiaalivirasto 2007, 5-6.)

3.5 Vuorovaikutus

Vuorovaikutus on perhetyön perusta. Työntekijän kyky olla vuorovaikutuksessa vaikuttaa pitkälti työn tuloksellisuuteen. Perheohjaaja luo keskustelutilanteissa perheiden kanssa samanaikaisesti mallia siitä, miten perheen tulisi käsitellä asioitaan: olemalla läsnä, kuuntelemalla ja osoittamalla välittämistä ja arvostusta eri keinoin. (Rönkkö & Rytönen 2010, 165.) Vuorovaikutus on tulkintaprosessi, jossa viestitään tärkeitä asioita muille ihmisille. Sen avulla vaikutetaan ja luodaan yhteys toiseen sekä saadaan palautetta omasta toiminnasta. (Järvinen ym. 2012, 138.)

Rönkön ja Rytösen (2010, 167) mukaan olennaisiin vuorovaikutustaitoihin kuuluu seuraavat asiat: kyky eläytyä toisen asemaan (kuuleminen ja kohtaaminen), kyky hyväksyä ja ymmärtää erilaisuutta (sensitiivinen havainnointi), taito korjata omaa toimintaa ja lukea palautetta, kyky huolehtia omista rajoista, taito ottaa tilaa itselle ja antaa sitä myös toiselle sekä kyky omaksua ja oppia vuorovaikutustilanteesta toiselta.

Vuorovaikutukseen liittyvät ongelmat ovat perheohjauksen parasta osaamista (Takala 2013, 40). Perhetyössä vuorovaikutus rakentuu asiakkaan kanssa keskustelun välityksellä. Perheenjäsenten suhteet ovat perhetyön interventioiden keskiössä, erityisesti äiti-lapsi-suhde ja keskinäinen vuorovaikutus. (Mylläriniemi 2007, 30.) Lapselle on tärkeää, että hän kokee elämänsä turvalliseksi ja lapsen vanhemmille on tärkeää, että heitä kuunnellaan ja arvostetaan. (Ojanen ym. 2011, 194.) Mylläriniemen (2007, 31) mukaan perhetyössä luottamuksellisen suhteen rakentamises-

sa on tärkeä tiedostaa, mikä on oleellista perhetyön tavoitteiden ja lapsen hyvinvoinnin kannalta ja puututaan asiakkaan elämässä vain siihen. Työntekijöiden tulee pitää henkilökohtaiset mielipiteet, arvot, näkemykset ja mieltymykset takalalla.

Vuorovaikutuksessa esiintyy välillä vaikeita kohtaamisen hetkiä ja ristiriitoja. Työntekijän arvomaailman ja oman maailmankatsomuksen kyseenalaistaminen kuuluukin vuorovaikutukselliseen tukemiseen. (Ojanen ym. 2011, 194.) Perhetyössä luottamuksellisen asiakassuhteen keskeinen edellytys on avoimuus (Mylläriniemi 2007, 31). Työntekijä joutuu kyselemään asiakkailta arkaluonteisia asioita. Työntekijän pitää osata perustella miksi ja mihin hän tarvitsee tietoa perheestä, jotta uteliaisuus tuntuisi asiakkaan näkökulmasta turvalliselta. (Vilen ym. 2010, 49.) Ennakkoluulottomuus on vuorovaikutussuhteessa ihanne ja tavoite, mutta se ei aina ole tavoitettavissa. Työntekijän tulisi pohtia omia arvojaan ja olla tietoinen miten helposti tehdään yleistyksiä esimerkiksi etnisen taustan vuoksi. Tärkeintä on, että työntekijä on itse tietoinen ennakkoluuloistaan ja osaa pohtia niiden vaikutusta asiakassuhteessa. (Järvinen ym. 2012, 142.)

Perhetyössä tuetaan vanhempia lapsen kasvatuksessa. Kasvatuksessa on kyse hyvän vuorovaikutuksen rakentamisesta lapsen ja vanhemman välille. Toimiva vuorovaikutus vanhempien välisessä parisuhteessa on lapsen ja koko perheen hyvinvoinnin kannalta tärkeää. (Vilen ym. 2010, 153,120.) Perhetyössä havainnoidaan perheenjäsenten vuorovaikutustilanteita. Havainnointien tulkitseminen vuorovaikutuksen merkityksestä ja sisällöstä on haastavaa ja vaatii paljon tietoa vuorovaikutuksen eri osatekijöistä ja lisäkoulutusta. Vuorovaikutuksen havainnoinnissa huomioidaan kehonkieli, toiminta, sanat ja eleet sekä havaintoja tehdään kaikilla aisteilla. (Vilen ym. 2010, 49-50.) Perhetyöntekijän ja perheen kohtaamisen käytännöt ovat erilaisia haastattelu-, keskustelu ja yhdessä toimimisen tilanteita, jotka edellyttävät työntekijältä kuulemista, sensitiivistä havainnointia sekä erityisesti tilanneherkkyyttä (Rönkkö & Rytönen 2010, 166).

Sensitiivisyydellä tarkoitetaan ihmisen herkkyyttä havainnoida toisen ihmisen tarpeita ja tunteita. Se on huomaavaisuutta ja taitoa vastata toisen tilaan niin, että vastapuoli kokee voimaantuvansa. Sensitiivinen työntekijä osaa virittäytyä asiak-

kaan tunnetilaan ja osaa myös jakaa nämä tunteet hänen kanssaan. Työntekijällä on oltava kyky sensitiivisyyteen, jotta hän voi olla empaattinen. (Vilen ym. 2010, 66.)

Empatia on kykyä asettua toisen ihmisen asemaan sekä ymmärtää toisen ihmisen näkökulmaa ja tunteita. Voidaan puhua empatiasta ja ammatillisesta empatiasta. Ammatillisen empatian ja tavallisen empatian ero on se, että ammatillista empatiaa käytetään tietoisesti menettämättä suhdetta ammatilliseen tietoon, taitoon ja ammattietiikkaan. Empaattisuuden puute saattaa vahingoittaa asiakassuhdetta tai estää vuorovaikutukseen ja luottamukseen perustuvan asiakassuhteen muodostumisen. (Särkelä 2013, 16.)

3.6 Kasvatustietoisuus

Hyvää lapsuutta rakentavat kasvatukseen tarvittavat tekijät, kuten sitoutuminen, osaaminen ja jaksaminen. Lasten kanssa työskentelevien ammattihenkilöiden ammattitaitoon kuuluu kotikasvatuksen arvioimisen osaaminen kokonaisuutena ja tuen tarpeiden tunnistaminen. Vanhemmat voivat tarvita muun muassa opastusta kasvatustaidoissa tai tukea jaksamisessa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 30.)

Yksi perheohjaajan tehtävistä on vahvistaa vanhemman kasvatustietoisuutta ja hänen rooliaan vanhempana. Vanhempien kanssa voidaan yhdessä pohtia ja etsiä uusia toimintatapoja vaikeisiin kasvatustilanteisiin. Kasvatustietoisuus on tietoa ja ymmärrystä kasvatuksen ja hoidon päämääristä, vuorovaikutuksen merkityksestä kasvatuksessa sekä lapsen kasvun ja kehityksen lainalaisuuksista. (Järvinen ym. 2012, 130.)

Kasvatus vaatii sitoutumista ja siihen kuuluu onnistumisia ja virheitä. Kasvatus tarkoittaa oikean ja väärän opettamista, eli elämässä tarvittavien taitojen oppimista. Kasvatuksen perustana on kiintymyssuhde. Lapsen ja vanhemman välinen kiintymys, läsnäolo, läheisyys ja syli on luja perustus, joka tukee kasvatusta myös konfliktitilanteissa. (Nettiturvakoti 2014.) Perheohjaajan tehtävä on selvittää molempien vanhempien arvopohja ja kasvatuskäytännöt, jolle kasvatus perustuu (Järvinen ym. 2012, 131).

Vanhempien tehtävä on kasvattaa lastaan tekemällä päätökset ja kantamalla vastuun omasta toiminnastaan. Työntekijä kannustaa, antaa palautetta, kuuntelee ja pyrkii auttamaan vanhempia löytämään ratkaisuja kasvatustilanteisiin. Työntekijän tulee ohjata vanhempia näkemään toimintansa seuraukset ja löytämään toimintatavat sekä rajat omassa vanhemmuudessaan. Perheen omaa toimintakykyä lisää vahvuuksien löytäminen ja vahvistaminen, joka on perusajatus perhelähtöiselle työlle. (Järvisen ym. 2012, 131, 135.)

Perhetyössä kohtaavat työntekijöiden ja perheenjäsenten kiintymyssuhdemallit sekä aiemmat kohtaamisen kokemukset. Kiintymyssuhdemallit antavat työntekijöille lisää ymmärrystä ja työkaluja perheenjäsenten kohtaamisille. Perhetyössä on tärkeää, että työntekijä tunnistaa ja on tietoinen omasta kiintymyssuhteestaan. Työntekijän tulee myös ymmärtää, miten oman kiintymyssuhteen tietoisuus vaikuttaa hänen työskentelyyn silloin, kun hän tukee lapsen ja vanhempien tai parisuhteen välistä vuorovaikutusta. (Vilen ym. 2010, 111-112.) Psykologi Daniel A. Hughesin mukaan lasten kehitykseen vaikuttaa suuresti lapsi-aikuis-suhte. Lapsen kiintyminen, turvallisuudentunne ja emotionaalinen kehitys vaatii lapsi-aikuis-suhteelta jatkuvaa molemminpuolista vuorovaikutusta. Hyvään vuorovaikutukseen ja sen prosessiin kuuluu leikkisyys, hyväksyntä, uteliaisuus ja empatia. Vanhempien tulisi vastata lasten tarpeisiin turvallisella vuorovaikutuksella. (Hughes 2014.)

Samassa perheessä on sekoitus erilaisia kiintymyssuhdemalleja sekä kiintymyssuhteita ja ne vaikuttavat perheen hyvinvointiin ja lapsen kehitykseen. Kiintymyssuhdemalleja ovat turvallinen (luottava), välttelevä, ristiriitainen ja kaoottinen (hajaantunut). (Vilen ym. 2010, 102.) Turvallisessa kiintymyssuhteessa eläneellä tunneilmaisu on suoraa sekä avointa ja aikuisena hän osaa antaa ja vastaanottaa rakkautta. Välttelevässä kiintymyssuhteessa eläneelle rakkauden ottaminen ja antaminen voi olla aikuisena vaikeaa eikä hän usko, että kukaan ymmärtäisi häntä. Ristiriitaisen kiintymysmallin omaksunut hakee toiselta voimakkaasti hyvää oloa mutta huomaa painivansa koko ajan pahan olon kanssa. Hän kokee arvottomuutta ilman toisen hyväksyntää. Kaoottisen kiintymysmallin kiintymyssuhde on jäsentymätön ja aikuisuuteen kasvaminen on vaikeaa. Hän voi vetäytyä kuoreensa tai

hakea lohtua keneltä tahansa ja on epäluottavainen niin omiin kuin toisten voimavaroihin. Lapsen näkökulmasta tämä kiintymyssuhdemalli on vaarallinen. (Vilen, Leppämäki & Ekström 2008, 36-42.)

3.7 Vuorokausirytm

Kohtalaisen säännöllinen päivärytmi tuo lapselle turvallisuuden tunteen. Riittävä unen saanti, säännöllinen ruokarytmi ja ulkoilu ovat päivärytmin tärkeitä asioita. Joissain perheissä päivärytmissä pysyminen koetaan haastavaksi ja siihen kaivataan työntekijän apua. Päivärytmiä voidaan tukea esimerkiksi tekemällä viikko-ohjelma. Ohjelmaan kirjataan päivien eteneminen yksi viikko kerrallaan. Tämä auttaa perhettä hahmottamaan päivärytmiä ja se auttaa suunnittelemaan esimerkiksi, koska olisi aikaa siivota tai ulkoilla. Viikko-ohjelman kautta voidaan tuoda näkyviin myös lapsen perushoidolliset tarpeet. (Vilen ym. 2010, 160.)

Perheelle tulee luoda omat toistuvat ja selvät rituaalit, jotka kuuluvat päivittäisiin tai viikoittaisiin ohjelmiin. Lapsen kehityksen kannalta pidetään tärkeänä, että tavallinen päiväohjelma sisältäisi erilaisia lapsen kehitystä edistäviä asioita. Niitä ovat esimerkiksi kotiaskareet, leikki, vuorovaikutteinen ja yksin harrastettu toiminta, aktiivinen ja hiljainen toiminta. (Hughes 2011, 211-213.) Lapselle on tärkeää, että hän kokee elämänsä riittävän ennakoitavaksi (Ojanen ym. 2011, 194). Samanlaiset toistuvat rituaalit auttavat lasta ennakoimaan ja valmistautumaan mielessään tulevaan, kuten esimerkiksi iltapalan, iltapesun ja iltasadun jälkeen on nukkumaan menon aika. (Järvinen ym. 2012, 117.)

3.8 Osallisuus

Perhetyössä osallisuuden näkökulma on tärkeä. Osallisuus on yksi lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun keskeisistä periaatteista (Sosiaaliportti 2012 c). Osallisuus koostuu henkilön oikeudesta saada tietoa häntä koskevista suunnitelmista, ratkaisuista, päätöksistä, toimenpiteistä ja niiden perusteluista. Siihen kuuluu henkilön mahdollisuus vaikuttaa ja ilmaista mielipiteitään. (Sosiaaliportti 2014 c.) Osallisuudessa vastavuoroisuus on olennaista. Yhteisön tulee mahdollistaa yksilön mukaan tuleminen ja vaikuttaminen sekä yksilön tulee olla aktiivinen toimija.

Työ tulee suunnitella niin, että se tukee lapsen ja vanhempien osallisuutta. Asiakkaat tulee ottaa mukaan myös palveluja luotaessa ja kehitettäessä. (sosiaaliportti 2012 c.)

Perhetyössä perheen ja vanhemmuuden osallisuutta voidaan vahvistaa asettamalla työlle sellaiset päämäärät, jotka vahvistavat perheen mahdollisuuksia ja vanhempien kykyä olla lasten elämän asiantuntijoina, päätöksentekijöinä ja pysyvinä vaikuttajina. Perheellä on myös oikeus määritellä mitä palveluita he haluavat. Työn lähtökohtana on perheen oman kulttuurin tunnistaminen ja tunnustaminen. (Rönkkö & Rytkönen 2010, 52.)

Lapsen oikeudesta osallisuuteen säädetään sekä kansallisella, että kansainvälisellä lainsäädännön tasolla. Lain mukaan lapsen tulee saada vaikuttaa kehitystään vastaavasti itseään koskeviin asioihin. Hänen toivomukset ja mielipide on huomioitava hänen iän ja kehitystason vaatimalla tavalla. (Hotari, Oranen & Pösö 2009, 117-118.) Lapsen mielipide voidaan jättää selvittämättä vain jos se on ilmeisen tarpeetonta tai se vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä (L 3.14.2007/417.)

Aikuisen tulee huolehtia, että lapsi saa tarvitsemansa avun omien ajatustensa ilmaisemiseen. Lapsella on myös oikeus vaatia palveluja, hakea apua ja vastustaa häntä koskevia päätöksiä. (Rönkkö & Rytkönen 2010, 52.) Lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa julkisen vallan käyttäjät takaamaan lapselle mahdollisuudet osallistua ja ilmaista oma mielipide kaikissa häntä koskevissa asioissa. (Hotari ym. 2009, 117.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuslupa (LIITE 1 ja LIITE 2) ja täydentävä tutkimuslupa (LIITE 3) anottiin keväällä 2014 Vaasan kaupungin kasvatus- ja opetusvirastolta sekä sosiaali- ja terveystoimesta. Täydentävällä tutkimusluvalla haettiin lupaa laajentaa aineistonkeruun kohderyhmää, koskettamaan myös avohuollon johtavaa sosiaalityöntekijää. Lupa pyydettiin myös intensiiviperheohjaajilta saadun tiedon käyttämiseen työn teoriassa. Huhtikuussa jaettiin lastentarhanopettajille kyselylomakkeet paperiversioina kahteen eri päiväkotiin. Vastausaikaa lastentarhanopettajilla oli kolme viikkoa. Sosiaalityöntekijöille, perheohjaajille, perhetukikeskuksen johtajalle, lastensuojelun johtajalle ja avohuollon johtavalle sosiaalityöntekijälle lähetettiin kyselylomakkeet e-lomakkeena maaliskoukokuun aikana. Vastaava perheohjaaja vastasi kyselyyn paperiversiona. Viimeinen vastauspäivä vastaajilla oli 20.5.2014. Lisäksi työn teorian ja rakenteen muodostamiseen on vaikuttanut perheohjaajilta ja intensiiviperheohjauksen mallia kehittämässä mukana olleelta Marianne Takalalta saatu tieto.

4.1 Opinnäytetyön tavoite

Työn tavoitteena on antaa tietoa Vaasan perhetukikeskuksen perhetyön avohuollon yksikön toteuttamasta intensiiviperheohjauksesta, joka on myös työn päätutkimusongelma. Työn alatutkimusongelmina tutkitaan intensiiviperheohjauksen, lastensuojelun ja päivähoidon roolia sekä näiden tahojen välistä yhteistyötä lapsen ja perheen tukemisessa. Lisäksi työssä tutkitaan intensiiviperheohjauksen mahdollisia kehitystarpeita ja tutkimukseen osallistuvien tahojen näkemyksiä vanhempien odotuksista tahojen tarjoamaan tukeen liittyen.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen. On olemassa hyvin erilaatuisia laadullisia tutkimuksia (Tuomi & Sarajärvi 2013, 9). Laadullisen tutkimuksen lähtökohdaksi on todellisen elämän kuvaaminen. Tutkimuksessa kohdetta pyritään kuvaamaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161.) Laadullisessa tutkimuksessa korostuu ihminen elämysmaailmansa kokijana, toi-

mijana ja havainnoijana. Nämä edellä mainitut asiat värittyvät suhteessa aikaan, paikkaan ja tilanteisiin. Laadullinen tutkimus on joustava tutkimuskäytäntö, jossa tutkimusongelmat asetetaan usein väljästi. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2011, 81-82.)

4.3 Aineistonhankinta

Aineistoa tutkimuksiin kerättiin kyselylomakkein. Kyselylomakkeet vietiin päiväkodinjohtajille, jotka jakoivat ne eteenpäin lastentarhanopettajille (LIITE 4). Lomakkeet jätettiin päiväkoteihin kolmeksi viikoksi, jonka jälkeen vastaukset haettiin paikan päältä suljetuissa kirjekuorissa. Sosiaalityöntekijöille, perheohjaajille, perhetukikeskuksen johtajalle, lastensuojelun johtajalle ja avohuollon johtavalle sosiaalityöntekijälle lähetettiin kyselylomakkeet e-lomakkeena. Vastaava perheohjaaja vastasi kyselyyn paperiversiona (LIITE 4). Ennen varsinaista tutkimuksen aloittamista perheohjaajien kanssa pidettiin palaveri, jossa kuultiin perheohjaajien toiveita opinnäytetyön sisällöstä. Palaverissa esiin tulleet asiat sekä intensiiviperheohjauksen mallia mukana kehittämässä olleelta Marianne Takalalta saatu tieto toimivat apuna intensiiviperheohjauksen hahmottamisessa ja pohjana työn teoriaosuuden muodostuksessa.

Yleisimmät kvalitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruu menetelmät ovat havainnointi, kysely, haastattelu ja dokumentteihin perustuva tieto. Näitä menetelmiä voidaan käyttää vaihtoehtoisesti, rinnan ja eri tavalla yhdisteltyinä. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 71.) Kyselylomakkeilla voidaan kerätä tietoa tosiasioista, tiedoista, arvoista, asenteista, käyttäytymisestä, toiminnasta, uskomuksista, mielipiteistä ja käsityksistä. Niillä voidaan pyytää myös perusteluja tai arviointeja muun muassa mielipiteille ja toiminnoille. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 197.) Kyselylomake oli puolistrukturoitu, joka sisälsi avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset antavat vastaajalle mahdollisuuden ilmaista itseään omin sanoin (Hirsjärvi ym. 2013, 201). Kyselylomakkeiden mukana jaettiin saatekirjeet (LIITE 4).

4.4 Aineiston analyysi

Aineistoa analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla, joka tarkoittaa tutkimusaineiston tiivistämistä ja luokkiin järjestämistä. Sisällönanalyysiä voi tehdä niin kuin itse parhaaksi näkee ja kirjoittaa tekemänsä raporttiin. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 6.) Tiivistämistä ohjaavat tutkimuskysymykset ja tutkimusongelma (Vilkka 2005, 140).

Tutkimuksessa saadut vastaukset luettiin huolellisesti läpi ja niistä tehtiin muistiinpanoja. Aineistoa analysoitiin pelkistämällä eli pilkottiin aineistoa osiin ja poimittiin sieltä tutkimustehtävälle olennaiset teemat ja ilmaisut. Yhdisteltiin käsitteitä, tehtiin johtopäätöksiä ja saatiin vastaus tutkimustehtävään. Sisällönanalyysissä edetään empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkitavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysi pohjautuu tulkintaan ja päättelyyn. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 112.)

Aineiston analyysin esittämisessä edettiin tietyssä järjestyksessä. Aineisto kerättiin yhteen samojen kysymysten alle. Tutkimuksen tuloksissa esitettiin ensimmäisenä päiväkotiin liittyvät kysymykset ja vastausten tulokset. Tähän liitettiin kaikkien tahojen (lastensuojelu, päiväkotitoiminta ja perhetyö) näkemykset päiväkodin roolista sekä ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa että lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tilanteen arvioinnissa sekä vastaajien uskomukset vanhempien odottamasta tuesta päiväkodin tarjoamaan tukeen liittyen. Tämän jälkeen tuotiin esiin, millaista tukea päiväkotitoiminta antaa sosiaalityöntekijän ja intensiiviperheohjaajien työhön. Viimeiseksi päiväkotitoimintaan liittyen avattiin, millaista tukea työhön lastensuojelun ja perhetyön vastaajat odottavat päiväkodilta.

Seuraavaksi edettiin lastensuojeluun liittyviin kysymyksiin ja vastauksiin. Työssä tuotiin esiin päiväkodin, lastensuojelun ja perhetyön vastaajien uskomuksia vanhempien odotuksista sosiaalityöntekijän tarjoamaan tukeen liittyen. Tämän jälkeen avattiin lastensuojelun vastaajien vastauksia siitä, millaista tukea sosiaalityöntekijä tarjoaa päiväkodin ja intensiiviperheohjaajien työhön. Viimeiseksi tuotiin esiin päiväkodin ja perhetyön vastaajien toivomuksia sosiaalityöntekijän antamaan tukeen liittyen.

Seuraavaksi siirryttiin perhetyöhön liittyviin kysymyksiin ja vastausten tuloksiin, joissa ensiksi tuotiin esiin päiväkodin, lastensuojelun ja perhetyön vastaajien uskomuksia vanhempien odotuksista intensiiviperheohjaajien tarjoamaan tukeen liittyen. Tämän jälkeen avattiin perhetyön vastaajien näkemyksiä siitä, millaista tukea intensiiviperheohjaajat antavat päiväkodin ja sosiaalityöntekijän työhön. Lopuksi perhetyöhön liittyen tuotiin esiin, millaista tukea työhön päiväkodin ja lastensuojelun vastaajat odottavat intensiiviperheohjaajilta.

Lopuksi työssä käsiteltiin lastensuojelun ja perhetyön vastaajille esitetyt kysymykset ja vastaukset intensiiviperheohjaukseen liittyen. Tässä avattiin intensiiviperheohjauksen mallin rakentumista, intensiiviperheohjausta kuntouttavana ja korjaavana työnä sekä intensiiviperheohjauksen ja pitkäkestoisen perhetyön eroavaisuuksia. Siinä tuotiin esiin myös intensiiviperheohjauksessa olevien asiakkaiden tuen tarvetta ja niihin vastaamista intensiiviperheohjauksen keinoin. Lopuksi avattiin intensiiviperheohjauksen toimivuutta ja kehittämistarpeita.

Lastentarhanopettajien vastaustulosten teemat esitettiin enimmäkseen kuvioina ja muiden teemat esitettiin taulukoina. Laajojen vastausten ja sivujen runsauden takia analyysin esittämistä jouduttiin rajoittamaan. Kaikkien tahojen vastaajien ilmaisut jaettiin pääteemoihin. Pääteemat kirjoitettiin auki tekstissä tuomalla esiin vastauksien sisältämät ilmaisut tai jos teema sisälsi samankaltaisia, aiheeseen liittyviä ilmaisuja viisi tai enemmän, muodostettiin näistä ilmaisuista alaluokka. Alaluokat avattiin tuomalla sitaatein esiin tyypillisin tai tyypillisimmät vastaukset alaluokkaan liittyen.

4.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimusten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat, jonka vuoksi jokaisen tutkimuksen kohdalla pyritään arvioimaan sen luotettavuutta erilaisten mittaus- ja tutkimustapojen avulla. Tutkimuksen luotettavuuden arviointiin liitetään käsitteet, validius ja reliaabelius. Validiudella tarkoitetaan pätevyyttä eli mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä halutaan mitata. Virhe tutkimuksessa voi syntyä esimerkiksi niin, että tutkija ja vastaaja ymmärtävät kysymyksen eri tavalla. (Hirsjärvi ym. 2013, 231- 232.) Tutkimuksessa pyrittiin välttämään tämä ky-

symällä ulkopuolisilta ihmisiltä että, miten he ymmärtävät kysymykset. Näin varmistettiin, että tutkija ja vastaaja ymmärtävät kysymyksen samoin. Tutkimuksen validiutta voidaan tarkentaa käyttämällä tutkimuksessa useampaa menetelmää (Hirsjärvi ym. 2013, 233). Tutkimuksen luotettavuutta korostettiin valitsemalla sellainen kohdejoukko, joka pystyy luotettavasti ja oikeanmukaisesti vastaamaan kysymyksiin. Tutkimuslupa-anomuksessa oli kuvaus tutkimuksen teoriataustasta, toteuttamistavasta, tarkoituksesta ja eettisyydestä. Kaikkien tutkimukseen osallistuneiden näkemykset otettiin huomioon. Tutkimuksen voidaan todeta olevan validi, koska tutkimuksessa tutkittiin sitä, mitä oli tarkoituskin tutkia.

Reliaabelius tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta. Tuloksia voidaan pitää reliabeleina esimerkiksi silloin kun kaksi henkilöä päätyy samaan tulokseen tai samaa henkilöä tutkitaan myöhemmin uudemman kerran ja päädytään samaan tulokseen kuin aiemmin. (Hirsjärvi ym. 2013, 231.)

Tutkimusta tehdessä on noudatettu rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta. Osallistuminen tutkimukseen on ollut vapaaehtoista ja tutkimukseen osallistuneet henkilöt ovat säilyneet anonyymeinä. Kyselyihin vastattiin nimettömänä ja paperiversioina toteutetut kyselyt palautettiin suljetuissa kirjekuorissa. Vastaukset käsiteltiin luottamuksellisesti ja vastausten analysoinnin jälkeen kyselylomakkeet tuhoitiin asianmukaisesti. Valmis työ toimitettiin Vaasan perhetukikeskuksen perhetööhön, Vaasan kaupungin kasvatus- ja opetusvirastoon sekä sosiaali- ja terveystoimen käyttöön.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimukseen osallistuvina tahoina olivat kaksi vaasalaista päiväkotia, Vaasan perhetukikeskuksen perhetyön yksikkö sekä lastensuojelu. Lisäksi tutkimuksen toteuttamiseen ja työn rakenteeseen vaikuttivat perheohjaajilta sekä Marianne Takalta saatu tieto aiheeseen liittyen.

Päivähoitoon lastentarhanopettajille kyselyt toteutettiin viemällä kyselylomakkeet henkilökohtaisesti kahteen eri päiväkotiin. Päiväkodinjohtajien kanssa sovittiin, että he esittelevät asian ja jakavat kyselylomakkeet kirjokuorissa päiväkodin kaikille lastentarhanopettajille. Tutkimukseen osallistuvissa päiväkodeissa oli yhteensä 16 lastentarhanopettajaa, joista 15 vastasi kyselyyn.

Tutkimuksen toteutuksen aikoihin intensiiviperheohjauksen asiakkaina oli ollut kaikkiaan kuusi perhettä. Kysely kohdistettiin näiden perheiden kanssa työskennellyille sosiaalityöntekijöille, joita oli yhteensä neljä henkilöä. Lisäksi kysely lähetettiin lastensuojelun johtajalle ja avohuollon johtavalle sosiaalityöntekijälle. Näistä kuudesta henkilöstä kolme vastasi kyselyyn.

Lisäksi kysely toteutettiin Vaasan perhetukikeskuksen perhetyön yksikköön. Kysely kohdistettiin perhetukikeskuksen perheohjaajille, vastaavalle perheohjaajalle ja perhetukikeskuksen johtajalle. Kuudesta vastaajasta viisi vastasi kyselyyn. Kyselylomakkeita jaettiin yhteensä 28 vastaajalle, joista kyselyyn vastasi 23 henkilöä. Vastausprosentiksi muodostui 82.

5.1 Päiväkoti

Päiväkoti on lapsen varhaiskasvatusympäristö, jossa kasvattajatietoiset työntekijät seuraavat lapsen toimintaa ja kiinnostuksen kohteita. Päiväkoti tarjoaa lapselle turvalliset ihmissuhteet ja suotuisan kasvuympäristön. Päiväkoti toimii jo itsessään peruspäivähoitona ehkäisevän lastensuojelun roolissa tukiessaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä tarjotessaan tukea vanhemmille heidän kasvatustehtävässään. (Sosiaaliportti 2012 d.) Kuten aiemmin tekstissä on mainittu, päiväkodeissa tavoitteena on kasvatuskumppanuus, joka perustuu luottamukseen ja kuulemiseen. (ks. kohdat 2.1.1 ja 2.1.2)

Päiväkoti tukee perheen sosiaalityöntekijän ja intensiiviperheohjaajien työtä havainnoimalla lasta, hänen kasvuaan ja kehitystä. Päiväkodista ohjataan myös jatkotoimenpiteisiin ja tehdään yhteistyötä antamalla tietoa lapsesta ja perheestä muille yhteistyötahoille (vanhempien suostumuksella). Laadukas varhaiskasvatus päiväkodeissa edellyttää yhteistyötä eri tahojen välillä. Moniammatillinen yhteistyö on tärkeä osa lapsen tukemisen prosessia (Heinämäki 2005, 72). Aiemmin on myös mainittu, että lastensuojelun ja päivähoidon henkilöstön tulisi tietää yhteisistä toimintatavoista ja menettelyistä. Hyvään keskinäiseen yhteistyöhön kuuluu yhteistyörakenteiden ylläpitäminen. (Heinämäki 2005, 82.) (ks. kohdat 2.1.2 ja 2.1)

5.1.1 Päiväkodin rooli ja merkitys ehkäisevässä lastensuojelussa

Tutkimuksessa haluttiin tuoda esiin kyselyyn vastanneiden henkilöiden näkemyksiä päiväkodin roolista ja merkityksestä ehkäisevässä lastensuojelussa esittämällä seuraava kysymys: Millainen on mielestäsi päiväkodin rooli/merkitys ehkäisevässä lasten suojelussa?

5.1.1.1 Päivähoito

Kaikki 15 lastentarhanopettajaa vastasivat tähän kysymykseen. Vastauksista voitiin poimia yhteensä 85 ilmaisua, jotka jaettiin viiden teeman alle (ks. taulukko 1).

Taulukko 1. Päiväkodin rooli ja merkitys ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa (LTO)

Teema	Ilmaisujen määrä
Päiväkoti hyvä kasvun ja opetuksen paikka lapselle	30
Päiväkodin kasvatuskumppanuus	28
Päiväkodin moniammatillisuus	10
Päiväkoti koettiin tärkeäksi	9
Päiväkoti turvallisuuden tuojana	8
	Yhteensä 85

Päiväkoti lapselle hyvä kasvun ja opetuksen paikka (30 ilmaisu): Teema oli jaettavissa alaluokkiin ammattitaitoinen havainnoiva henkilökunta (12 ilmaisu), päiväkotiki lapsen kasvua tukeva (10 ilmaisu) ja päiväkotiki jokapäiväisenä kohtaamispaikkana (8 ilmaisu).

Alaluokassa ammattitaitoinen henkilökunta (12 ilmaisu) tyypillisin vastaus oli:

”Ammattitaitoisella henkilökunnalla on mahdollisuus tehdä havaintoja lapsesta.”

Alaluokassa päiväkotiki lapsen kasvua tukeva (10 ilmaisu) tyypillisin vastaus oli:

”Jokainen lapsi saa olla tasa-arvoinen, ainutlaatuinen oma persoona.”

Alaluokassa päiväkotiki jokapäiväisenä kohtaamispaikkana (8 ilmaisu) tyypillisin vastaus oli:

”Kohtaamme lasta ja vanhempaa päivittäin.”

Päiväkodin kasvatuskumppanuus (28 ilmaisu): Teema oli jaettavissa alaluokkiin vanhemmuuden tukeminen (12 ilmaisu), kasvatukseen vaikuttaminen (8 ilmaisu) ja huolen ja kasvatuksen puheeksi ottaminen (6 ilmaisu).

Alaluokassa vanhemmuuden tukeminen (12 ilmaisu) tyypillisin vastaus oli:

”Päiväkodista perhe voi saada tukea vanhemmuuteen ja päiväänsä”

Alaluokassa kasvatukseen vaikuttaminen (8 ilmaisu) tyypillisin vastaus oli:

”Päiväkodilla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa vanhempiin.”

Alaluokassa huolen ja kasvatuksen puheeksi ottaminen (6 ilmaisu) tyypillisin vastaus oli:

”Päiväkodissa huoli otetaan puheeksi, jos sellainen huomataan.”

Lisäksi teemassa mainittiin neuvojen kyseleminen (2 ilmaisu).

Päiväkodin moniammatillisuus (10 ilmaisu): Teema sisältää alaluokan ohjaaminen oikean avun piiriin (5 ilmaisu).

Alaluokassa ohjaaminen oikean avun piiriin (5 ilmaisu) tyypillisin vastaus oli:

”myös ohjaaminen hakemaan apua ja neuvomaan, mistä sitä saa on meillä vakiintunutta arkea.”

Lisäksi teemassa mainittiin yhteistyö muiden tahojen kanssa (3 ilmaisu) ja ilmoitusvelvollisuus (2 ilmaisu).

Päiväkoti koetaan tärkeäksi (9 ilmaisu): Teema sisältää alaluokan päiväkotikoetaan erittäin tärkeäksi (6 ilmaisu).

Alaluokassa päiväkotikoetaan erittäin tärkeäksi, tyypillisin vastaus oli:

”Päiväkodin rooli ehkäisevässä lastensuojelussa on erittäin tärkeä.”

Lisäksi teemassa maininnan sai tärkeä (3 ilmaisu).

Päiväkoti turvallisuuden tuojana (8 ilmaisu): Teema sisältää alaluokan aikuisen ja päiväkodin luoma turva (5 ilmaisu).

Alaluokassa aikuisen ja päiväkodin luoma turva (5 ilmaisu) tyypillisin vastaus oli:

”Tärkeää, että aikuisilla on ”yhdensuuntaiset” pyrkimykset - lapsi voi olla turvallisella mielellä.”

Lisäksi teemassa mainittiin päivärytmi/rutiinit (2 ilmaisu) ja turvalliset rajat (1 ilmaisu).

Saatujen vastausten mukaan vastaajien mielestä päiväkodin rooli ja merkitys ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa on toimia lapselle hyvänä kasvun ja opetuksen paikkana. Päiväkodissa tuetaan lapsen kasvua ammattitaitoisen henkilökunnan ohjauksessa. Päiväkodissa toteutetaan kasvatuskumppanuutta vanhempia tukemalla ja kasvatukseen vaikuttamalla. Saatujen vastausten mukaan päiväkodeissa to-

teutetaan myös moniammatillisuutta, jossa tehdään yhteistyötä muiden tahojen kanssa ja ohjataan oikean avun piiriin. Päiväkoti koettiin myös ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa tärkeäksi ja turvallisuuden tuojaksi.

5.1.1.2 Lastensuojelu

Yhteensä kolmen kysymykseen vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 12 ilmaisua, jotka jaettiin neljän teeman alle (ks. taulukko 2).

Taulukko 2. Päiväkodin rooli ja merkitys ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa (lastensuojelu)

Teema	Ilmaisujen määrä
Taitojen opettaja	4
Tuen antaja	3
Turvallisuuden tuoja	3
Perushoidon antaja	2
	Yhteensä 12

Taitojen opettaja (4 ilmaisua): Teemassa mainittiin sosiaaliset taidot (2 ilmaisua). Lisäksi maininnan saivat tunne-elämän ja käytöksen ohjaus (1 ilmaisu) sekä päiväkodin tuomat valmiudet (1 ilmaisu).

Tuen antaja (3 ilmaisua): Teemassa mainittiin tuen antaminen (1 ilmaisu) sekä vanhemmuuden (1 ilmaisu) ja lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen (1 ilmaisu).

Turvallisuuden tuoja (3 ilmaisua): Teemassa maininnan saivat rutiinit (1 ilmaisu), päivärytmi (1 ilmaisu) ja rajojen asettaminen (1 ilmaisu).

Perushoidon antaja (2 ilmaisua): Teemassa mainittiin terveellinen ruoka (1 ilmaisu) ja virikkeet (1 ilmaisu).

Saaduista vastauksista voidaan päätellä, että vastaajien mielestä päiväkotiohjaaja opettaa lapselle erilaisia taitoja. Vastaajat mainitsivat sosiaaliset taidot, tunne-elämän ja käytöksen ohjauksen sekä valmiuksien tuomisen koulunkäyntiin. Vastaajat mainitsivat päiväkodin tuen antajana. Vastauksissa mainittiin tuki vanhemmuuteen ja

lapsen kasvuun ja kehitykseen. Päiväkodin nähtiin tuovan myös turvallisuutta päivärytmin, rutiinien ja rajojen avulla. Päiväkoti nähtiin myös perushoidon antajana.

5.1.1.3 Perhetyö

Kaikkien viiden kysymykseen vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 28 ilmaisua, jotka jaettiin neljän teeman alle (ks. taulukko 3).

Taulukko 3. Päiväkodin rooli ja merkitys ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa (perhetyö)

Teema	Ilmaisujen määrä
Päiväkodin lapselle tarjoamat asiat	11
Rohkea puuttuminen ja avoin vuorovaikutus vanhempien kanssa	7
Lapsen näkeminen ja yksilöllisten tarpeiden huomioiminen	5
Päiväkoti osana kokonaisuutta	4
	Yhteensä 27

Päiväkodin lapselle tarjoamat asiat (11 ilmaisua): Teemassa mainittiin päiväkodin tuovan turvallisuutta (3 ilmaisua) mm. päivärytmillä ja rutiineilla. Vastaajat mainitsivat päiväkodin päivittäisen kontaktin lapseen (3 ilmaisua) ja vaikuttamisen mahdollisuuden (2 ilmaisua) tätä kautta. Vastauksissa mainittiin päiväkotitoiminnan myös taitojen opettajana (2 ilmaisua). Päiväkodin nähtiin myös tarjoavan perushoitoa (1 ilmaisu) ja ehkäisevän usean perheen tarvetta korjaavaan lastensuojeluun (1 ilmaisu).

Rohkea puuttuminen ja avoin vuorovaikutus vanhempien kanssa (7 ilmaisua): Teema sisältää alaluokan henkilökunnan ja vanhempien välinen vuorovaikutus (6 ilmaisua).

Alaluokassa henkilökunnan ja vanhempien välinen vuorovaikutus (6 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Päiväkodin henkilökunnan täytyisi uskaltaa olla avoimia ja suoria vanhempien kanssa, kun heillä herää huoli lapsesta. Keskustelua pitäisi uskal-

taa käydä ensin vanhempien kanssa ja mikäli tarve lastensuojeluilmoitukseen nousee, henkilökunnan pitäisi tästä kertoa/keskustella myös perheen kanssa”

Lisäksi teemassa mainittiin rohkea puuttuminen päiväkodin henkilökunnan osalta (1 ilmaisu).

Lapsen näkeminen ja yksilöllisten tarpeiden huomioiminen (5 ilmaisu): Teemassa mainittiin lapsen tarpeiden huomioiminen (2 ilmaisu). Lisäksi maininnan saivat lapsen kohtaaminen (1 ilmaisu) ja näkeminen (1 ilmaisu) sekä henkilökunnan läsnäolo (1 ilmaisu).

Päiväkotina osana kokonaisuutta (4 ilmaisu): Teema sisältää maininnat, tärkeä (2 ilmaisu) sekä merkityksellinen (1 ilmaisu) ja yksi osa kokonaisuutta (1 ilmaisu).

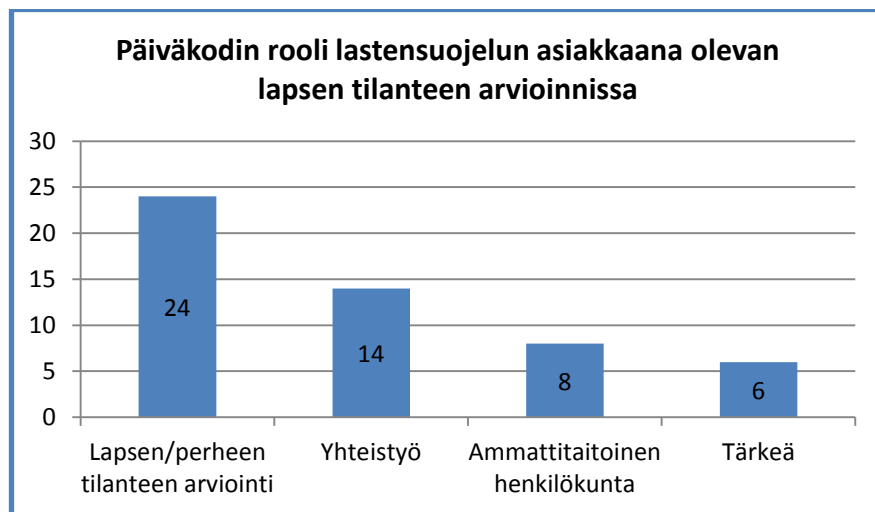
Vastauksista voidaan päätellä, että päiväkotina nähtiin tärkeänä ja merkityksellisenä osana kokonaisuutta. Se tarjoaa lapselle perushoitoa, tuo turvallisuutta ja opettaa taitoja. Päiväkodissa voidaan päivittäin seurata lapsen kasvua ja kehitystä, jonka vuoksi päiväkodin vaikuttamismahdollisuudet lapseen koettiin hyvinä. Tärkeänä nähtiin, että päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välinen vuorovaikutus on avointa. Vanhempien kanssa puhutaan suoraan ja uskalletaan nostaa esiin vaikeiden asioiden asioita. Huolen herätessä ja ennen lastensuojeluilmoituksen tekemistä on keskusteltava ensin vanhempien kanssa ja kerrottava huoli, unohtamatta hyvää palautetta. Henkilökunnalta toivottiin rohkeaa ”puuttumista” ja väliintuloa. Päiväkodin henkilökunnan täytyisi voida pysähtyä ja nähdä lapsi yksilönä kiireenkin keskellä. Heidän tulisi huomioida lapsen erityistarpeet, kuten esimerkiksi antamalla lapselle hänen kaipaamaansa läheisyyttä ottamalla hänet syliin.

5.1.2 Päiväkodin rooli lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tilanteen arvioinnissa

Kyselyn avulla haluttiin selvittää vastaajien näkemyksiä päiväkodin roolista lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tilanteen arvioinnissa esittämällä seuraava kysymys: Millainen on mielestäsi päiväkodin rooli lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tilanteen arvioinnissa.

5.1.2.1 Päivähoito

Kaikki 15 lastentarhanopettajaa vastasivat kysymykseen. Vastauksista voitiin poimia yhteensä 52 ilmaisua, jotka jaettiin neljän teeman alle (ks. kuvio 3).

Kuvio 3. Päiväkodin rooli lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tilanteen arvioinnissa (LTO).

Teemaan lapsen ja perheen tilanteen arviointi tuli 24 ilmaisua, yhteistyöhön 14, ammattitaitoiseen henkilökuntaan 8 ja tärkeään 6 ilmaisua.

Lapsen ja perheen tilanteen arviointi (24 ilmaisua): Teema oli jaettavissa alaluokkiin tilanteiden arviointi ja havainnointi (11 ilmaisua), säännöllinen ajanviettopaikka lapsille (7 ilmaisua) ja muutosten huomioiminen (6 ilmaisua).

Alaluokassa tilanteiden arviointi ja havainnointi (11 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Ryhmän/päiväkodin henkilökunta voi kertoa omat havaintonsa tilanteesta, jos sellaisia on ilmennyt”

Alaluokassa säännöllinen ajanviettopaikka lapsille (7 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Lapsi on yleensä joka päivä päiväkodissa”

Alaluokassa muutosten huomioiminen (6 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Jos henkilökunta havainnoi, niin lapsessa huomataan muutokset”

Yhteistyö (14 ilmaisua): Teema oli jaettavissa alaluokkiin yhteistyö tahojen välillä (6 ilmaisua) ja tiedon jakaminen (6 ilmaisua).

Alaluokassa yhteistyö tahojen välillä (6 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Vaasassa on käytäntö, kun lastensuojelun piirissä oleva lapsi aloittaa päivähoidossa pidetään palaveri, jossa on lapsen vanhemmat, sosiaalityöntekijä, päiväkodinjohtaja ja lapsen oma hoitaja.”

Alaluokassa tiedon jakaminen (6 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Päiväkoti ei välttämättä tiedä lastensuojelun asiakkuudesta.”

Lisäksi teemassa mainittiin tiimityö (2 ilmaisua).

Ammattitaitoinen henkilökunta (8 ilmaisua): Teemassa mainittiin ymmärrys lapseen (4 ilmaisua), jossa huomioitiin lapsen kehitys ikätasoon nähden. Lisäksi maininnan saivat henkilökunnan kokemus (2 ilmaisua) ja luottamus (2 ilmaisua).

Tärkeä (6 ilmaisua): Teemassa mainittiin, että päiväkodin rooli nähdään tärkeänä (4 ilmaisua) ja erittäin tärkeänä (2 ilmaisua).

Saatujen vastausten perusteella voidaan päätellä, että vastaajien mielestä päiväkodin rooli lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tilanteen arvioinnissa on arvioida lapsen ja perheen tilannetta. Havainnointi, muutosten huomioiminen ja näiden tilanteiden kertominen eteenpäin nousivat vastauksissa esille. Vastausten perusteella päiväkotia nähtiin lapselle säännöllisenä ajanviettopaikkana, jossa tehdään yhteistyötä eri tahojen kanssa. Vastausten perusteella tiedon jakamiseen saattaa liittyä ongelmia, jos päiväkotia ei tiedä lastensuojelun asiakkuudesta. Päiväkodissa toimii ammattitaitoinen, kokemusta omaava henkilökunta, jolla on ymmärrys lapseen. Lopuksi vielä todettiin päiväkodin roolin olevan tärkeä.

5.1.2.2 Lastensuojelu

Kaikkien kolmen kysymykseen vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 10 ilmaisuja, jotka jaettiin kahden teeman alle (ks. taulukko 4).

Taulukko 4. Päiväkodin rooli lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tilanteen arvioinnissa (lastensuojelu)

Teema	Ilmaistujen määrä
Arviointi	6
Yhteistyö ja tiedon välittäminen	4
	Yhteensä 10

Arviointi (6 ilmaisuja): Vastauksissa mainittiin arvioitavina asioina tuen tarve (2 ilmaisuja). Lisäksi maininnan saivat lapsen vahvuudet (1 ilmaisu), huolen aiheet (1 ilmaisu), hoivan- ja huolenpidon toteutuminen kotona (1 ilmaisu) sekä lapsen kehityksen arviointi (1 ilmaisu).

Yhteistyö ja tiedon välittäminen (4 ilmaisuja): Vastauksissa mainittiin päiväkodin antama arvokas tieto lapsen tilanteesta (1 ilmaisu), säännöllinen yhteistyö (1 ilmaisu) ja tapaamiset (1 ilmaisu) sekä sosiaalityöntekijän, päiväkodin ja perheen väliset keskustelut (1 ilmaisu).

Saatujen vastausten perusteella voidaan päätellä, että vastaajien mielestä päiväkodin rooli lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tilanteen arvioinnissa on arvioida lapsen tilannetta sekä toimia yhteistyössä vanhempien ja sosiaalityöntekijän kanssa. Päiväkodin henkilökunta antaa myös arvokasta tietoa lapsen tilanteesta.

5.1.2.3 Perhetyö

Kaikkien viiden kysymykseen vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 17 ilmaisua, jotka jaettiin kolmen teeman alle (ks. taulukko 5).

Taulukko 5. Päiväkodin rooli lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tilanteen arvioinnissa (perhetyö)

Teema	Ilmaisujen määrä
Päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välinen yhteistyö	11
Päiväkodin ja lastensuojelun välinen yhteistyö	4
Päiväkodin tärkeä rooli	2
	Yhteensä 17

Päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välinen yhteistyö (11 ilmaisua): Teema sisältää alaluokan rohkea, suora ja avoin vuorovaikutus vanhempien kanssa (10 ilmaisua).

Alaluokassa rohkea, suora ja avoin vuorovaikutus vanhempien kanssa (10 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Jos henkilökunnalla nousee huoli lapsesta, on päiväkodin ensin keskusteltava asiasta avoimesti vanhempien kanssa. Jos huoli ei väisty, on tehtävä lastensuojeluilmoitus, jolloin ilmoituksen tekemisestä täytyy kertoa vanhemmille”

Lisäksi teemassa maininnan sai varhaiskasvatuksen toteuttaminen yhteistyössä vanhempien kanssa (1 ilmaisu).

Päiväkodin ja lastensuojelun välinen yhteistyö (4 ilmaisua): Teemassa mainittiin lastensuojeluilmoituksen teko (2 ilmaisua) ja tiedonanto lapsesta sosiaalityöntekijälle (2 ilmaisua).

Päiväkodin tärkeä rooli (2 ilmaisua): Teemassa maininnan sai päiväkodin tärkeä rooli (1 ilmaisu) sekä päiväkotiratkaiseva toimija lapsen asioissa (1 ilmaisu).

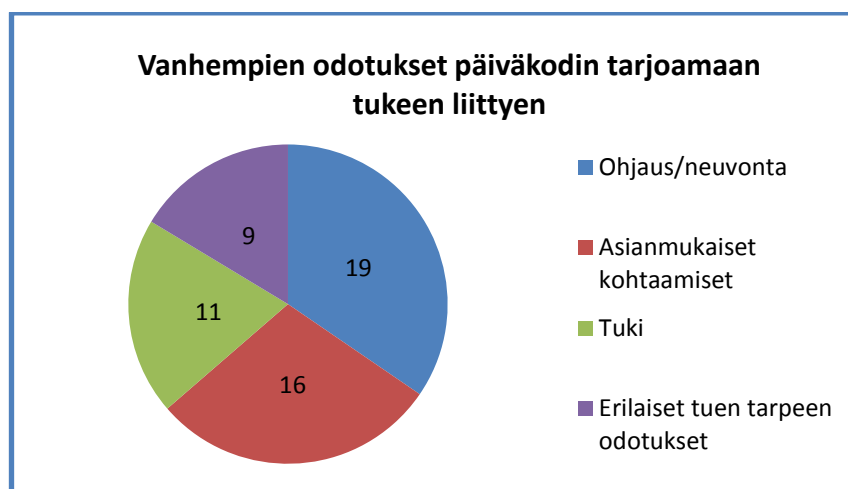
Vastauksista nousi esiin, että vastaajat pitivät tärkeänä, että päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välinen vuorovaikutus on suoraa ja avointa. Henkilökunnan on huolen herätessä ja ennen lastensuojeluilmoituksen tekoa keskusteltava avoimesti asiasta vanhempien kanssa. Heillä tulee olla ohjauksellinen ote vanhempiin, niin huonoissa kuin hyvissäkin asioissa. Varhaiskasvatusta tulee toteuttaa yhteistyössä. Henkilökunta laatii lastensuojeluilmoituksen, tilanteen niin vaatiessa ja he myös antavat ajankohtaista tietoa lapsesta sosiaalityöntekijälle.

5.1.3 Vanhempien odotukset päiväkodin antamasta tuesta

Tutkimuksessa haluttiin selvittää vastaajien näkemyksiä siitä, että minkälaista tukea vanhemmat odottavat päiväkodilta. Vastaajille esitettiin seuraavanlainen kysymys: Millaista tukea uskot lapsen vanhempien odottavan päiväkodilta?

5.1.3.1 Päivähoito

Kaikki 15 lastentarhanopettajaa vastasivat kysymyksen. Vastauksista voitiin poimia yhteensä 55 ilmaisua, jotka jaettiin neljän teeman alle (ks. kuvio 4).

Kuvio 4. Vanhempien odotukset päiväkodin tarjoamaan tukeen liittyen (LTO).

Teema ohjaus ja neuvonta sisältää 19 ilmaisua, asianmukaiset kohtaamiset 16, tuki 11 ja erilaiset tuen tarpeiden odotukset 9 ilmaisua.

Ohjaus/neuvonta (19 ilmaisua): Teema oli jaettavissa alaluokkiin ohjeet kasvatusasioihin (8 ilmaisua), neuvot/vinkit vanhemmille (6 ilmaisua) ja ristiriitaiset ongelmatilanteet (5 ilmaisua).

Alaluokassa ohjeet kasvatusasioihin (8 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Toiset vanhemmat kysyvät meidän kantaa kasvatusasioihin”

Alaluokassa neuvot/vinkit vanhemmille (6 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”vanhemmat odottavat vinkkejä kuinka toimia..”

Alaluokassa ristiriitaiset ongelmatilanteet (5 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”mitä tulee tehdä, kun lapsi ei tottele”

Asianmukaiset kohtaamiset (16 ilmaisua): Teema jaettiin alaluokkaan mahdollisuudet keskusteluun (6 ilmaisua).

Alaluokassa mahdollisuudet keskusteluun (6 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”keskustelukumppania päivähoidon henkilökunnasta”

Teemassa mainittiin myös hyvän kohtelun saaminen (4 ilmaisua), jossa toivottiin rehellistä kohtaamista. Lisäksi maininnan saivat ymmärrys (2 ilmaisua) ja kuuntelu (2 ilmaisua). Lopuksi teemassa mainittiin vielä, että henkilökunnan tulisi olla helposti lähestyttävää (1 ilmaisu) ja empaattisia (1 ilmaisu).

Tuki (11 ilmaisua): Teema oli jaettavissa alaluokkiin tuki arkeen ja päivärytmiin (6 ilmaisua) sekä lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen (5 ilmaisua).

Alaluokassa tuki arkeen ja päivärytmiin (6 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Mahdollisesti heillä ei ole ympärillään tukiverkostoa ja kaivataan esim. tukea arjen pyörittämiseen...”

Alaluokassa lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen (5 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”tuetaan lapsen taitoja (mikä lelu kehittää ym.).”

Erilaiset tuen tarpeet odotukset (9 ilmaisu): Teemassa mainittiin vanhempien halu vähäiseen tukeen (4 ilmaisu), vanhempien suurempi tuen tarve (3 ilmaisu) ja ei tarvetta tukeen (2 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä, että oletetut vanhempien odotukset päiväkodin tukeen liittyen ovat ohjaus ja neuvonta kasvatusasioissa. Esimerkiksi, mitä tulee tehdä kun lapsi ei tottele. Vastauksista voidaan myös todeta, että lastentarhanopettajat uskoivat vanhempien toivovan asianmukaista kohtelua, kohtaamisia ja keskustelukumppania. Vastauksista voidaan päätellä, että vanhemmat tarvitsisivat tukea päivärytmin luomiseen ja lapsen kasvun sekä kehityksen tukemiseen. Vastauksista voidaan myös päätellä, että tuen tarve vanhemmilla on hyvin erilainen.

5.1.3.2 Lastensuojelu

Kaikkien kolmen kysymykseen vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 12 ilmaisuja, jotka jaettiin kolmen teeman alle (ks. taulukko 6).

Taulukko 6. Vastaajien uskomukset vanhempien toiveista päiväkodin tarjoamaan tukeen liittyen (lastensuojelu)

Teema	Ilmaistujen määrä
Ohjaus, neuvonta ja tuki	7
Yhteistyö ja avoimuus	3
Kehuminen ja kannustus	2
	Yhteensä 12

Ohjaus, neuvonta ja tuki (7 ilmaisu): Vastauksissa mainittiin rajojen asettaminen (2 ilmaisu). Lisäksi maininnan saivat kasvatus (1 ilmaisu), rutiinit (1 ilmaisu), lapsen nukkuminen (1 ilmaisu) ja syöminen (1 ilmaisu) sekä tuki lapsen kasvuun ja kehitykseen (1 ilmaisu).

Yhteistyö ja avoimuus (3 ilmaisu): Vastauksissa mainittiin hyvä yhteistyö (2 ilmaisu). Lisäksi maininnan sai avoimuus lapsen asioissa (1 ilmaisu).

Kehuminen ja kannustus (2 ilmaisu): Teemassa maininnan sai kehumisen (1 ilmaisu) sekä kannustus (1 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä vastaajien uskovan, että vanhemmat odottavat heiltä etenkin ohjausta, neuvontaa ja tukea. Yhteistyön tulisi olla hyvää ja avointa, kehuja ja kannustusta unohtamatta.

5.1.3.3 Perhetyö

Kaikkien viiden kysymykseen vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 20 ilmaisuja, jotka jaettiin kolmen teeman alle (ks. taulukko 7).

Taulukko 7. Vastaajien uskomukset vanhempien toiveista päiväkodin tarjoamaan tukeen liittyen (perhetyö)

Teema	Ilmaistujen määrä
Avoin ja rehellinen vuorovaikutus sekä palautteen antaminen	10
Lapsen tukeminen	5
Perheen ja vanhemmuuden tukeminen	5
	Yhteensä 20

Avoin ja rehellinen vuorovaikutus ja palautteen antaminen (10 ilmaisuja): Teema sisältää alaluokan vuorovaikutus päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välillä (7 ilmaisuja).

Alaluokassa avoin ja rehellinen vuorovaikutus (7 ilmaisuja) tyypillisin vastaus oli:

”Vanhemmat toivovat todennäköisesti, että päiväkodin henkilökunta ovat heille rehellisiä ja suorapuheisia, kun heidän lapsista/perheestä on kyse. Vanhemmille ei saisi puhua, että kaikki on hyvin, ja sitten takanapäin kuitenkin kertoa lastensuojelulle, että asiat on huonosti.”

Teemassa mainittiin myös palautteen antaminen lapsesta (3 ilmaisuja).

Lapsen tukeminen (5 ilmaisuja): Teemassa maininnan saivat usko lapseen (1 ilmaisu), lapsen voimavarojen huomaaminen (1 ilmaisu), ajan antaminen lapselle (1

ilmaisu), myönteisen huomion antaminen (1 ilmaisu) ja selkeiden rajojen asettaminen (1 ilmaisu).

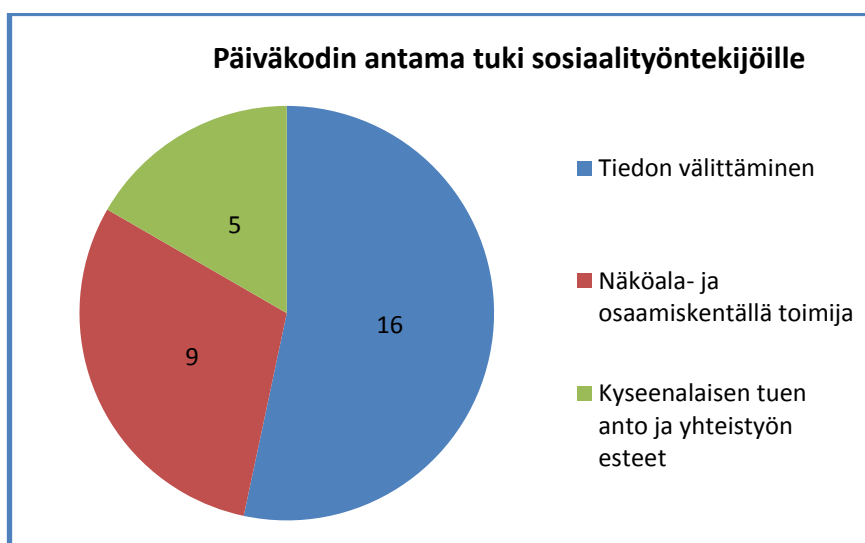
Perheen ja vanhemmuuden tukeminen (5 ilmaisu): Teemassa maininnan saivat turvallinen ja luotettava kasvatuskumppanuus (1 ilmaisu), perheen yksilöllinen huomioiminen (1 ilmaisu), ymmärrys perheen vaikeassa tilanteessa (1 ilmaisu), joustavuus kasvatuskäytännöissä (1 ilmaisu) sekä helpotus arkeen (1 ilmaisu).

Vastaajat uskoivat vanhempien odottavan päiväkodilta avointa ja rehellistä vuorovaikutusta sekä palautetta niin positiivisissa kuin negatiivisissakin asioissa. Yksi vastaajista mainitsi vanhempien voivan ”sokeutua” lapsen asioissa eivätkä osaa havainnoida mikä mahdollisesti poikkeaa ”normaalista”. Vanhempien uskottiin odottavan päiväkodilta myös lapsen, perheen ja vanhemmuuden tukemista.

5.1.4 Päiväkodin antama tuki sosiaalityöntekijän työhön

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, millaista tukea päiväkotitoiminta antaa sosiaalityöntekijän työhön. Lastentarhanopettajille esitettiin seuraava kysymys: Millaista tukea päiväkotitoiminta antaa perheen sosiaalityöntekijän työhön?

Lastentarhanopettajista yksi jätti vastaamatta tähän kysymykseen. Yhteensä vastauksista saatiin 30 ilmaisuja, jotka jaettiin kolmeen teemaan (ks. kuvio 5).

Kuvio 5. Päiväkodin antama tuki sosiaalityöntekijöille (LTO)

Teemaan tiedon välittäminen tuli 16 ilmaisua, näköala- ja osaamiskentällä toimimiseen 9, kyseenalaisen tuen antoon sekä yhteistyön esteisiin 5 ilmaisua.

Tiedon välittäminen (16 ilmaisua): Teema oli jaettavissa alaluokkiin, päiväkodilla on tietoa lapsen/perheen tilanteesta ja arjesta (8 ilmaisua) sekä havainnointi lapsesta ja perheestä (7 ilmaisua).

Alaluokassa päiväkodilla on tietoa lapsen/perheen tilanteesta (8 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Jos perhe on lastensuojelun asiakas ja lapsi päiväkodissa – on päiväkodin henkilökunnalla ensiarvoista, tärkeää tietoa lapsesta”

Alaluokassa havainnointi lapsesta ja perheestä (7 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Jos sosiaalityöntekijä soittaa tai tapaamme, kerromme havaintomme ja lapsen tilanteen pk:ssa”

Lisäksi teemassa mainittiin käytettyjen menetelmien arviointi (1 ilmaisu).

Näköala- ja osaamiskentällä toimija (9 ilmaisua): Teemassa mainittiin yhteistyö perheen tukemisessa (2 ilmaisua), päiväkodista voidaan ohjata jatkotoimenpiteisiin (1 ilmaisu), uuden näkökulman antaminen perheen asioihin (1 ilmaisu) ja päiväkotituntee lapsen (1 ilmaisu). Lisäksi maininnan saivat tuki perheelle/lapselle päiväkodissa (1 ilmaisu), lapsi on tavallisessa ympäristössä (1 ilmaisu), lastensuojelu-ilmoitus on tätä päivää (1 ilmaisu) sekä vahvistuksen antaminen sosiaalityöntekijän työhön ja ajatuksiin (1 ilmaisu).

Kyseenalaisen tuen anto ja yhteistyön esteet (5 ilmaisua): Teema sisältää maininnan moniammatillisen yhteistyön odotuksista (3 ilmaisua), jossa toivottiin käsikynkkä-ryhmää, kasvatuskumppanuuden moniammatillisuutta ja muutosta lastensuojelu-ilmoituksen jälkeiseen toimintaan. Lisäksi teemassa maininnan saivat molemminpuolinen vaitiolovelvollisuus (1 ilmaisu) ja tiedon kulku (1 ilmaisu).

Saaduista vastauksista voidaan päätellä, että päiväkotitukee sosiaalityöntekijöiden työtä omaamalla tietoa lapsen ja perheen tilanteesta, havainnoimalla lasta sekä

perhettä eli toimimalla tiedon välittäjänä. Saaduista vastauksista voidaan myös päätellä, että päiväkotitukea sosiaalityöntekijän työtä toimimalla näköala- ja osaamiskentällä. Päiväkodissa annetaan tukea lapselle ja perheelle, ohjataan jatko-toimenpiteisiin, tehdään tarvittaessa lastensuojeluilmoitus sekä annetaan tukea ja vahvistusta sosiaalityöntekijän työhön. Päiväkodin henkilökunta tuntee hyvin lapsen ja päiväkotituki on lapselle hyvä ympäristö. Saaduista vastauksista ilmenee myös, että päiväkodin antama tuki sosiaalityöntekijöille voi olla kyseenalaista, koska yhteistyölle on esteitä, kuten salassapito eli vaitiolovelvollisuus ja tiedon kulku.

5.1.5 Päiväkodin antama tuki intensiiviperheohjaajien työhön

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, minkälaisista tukista päiväkotituki antaa intensiiviperheohjaajien työhön. Lastentarhanopettajille esitettiin seuraava kysymys: Millaista tukea päiväkotituki antaa intensiiviperheohjaajien työhön?

Neljä 15:stä lastentarhanopettajasta jätti vastaamatta tähän kysymykseen, joten vastauksia saatiin vain 11:ltä lastentarhanopettajalta. Kuusi vastaajaa vastasi samoin kuin edellisessä kysymyksessä päiväkodin tuen annosta sosiaalityöntekijöille, ilmaisten sen esimerkiksi, että sama kuin edellinen. Tästä johtuen tuli 16 samaa ilmaisua kuin tuen annosta sosiaalityöntekijöille. Yhteensä vastauksista saatiin 29 ilmaisua, jotka jaettiin kolmeen teemaan (ks. kuvio 6).

Kuvio 6. Päiväkodin antama tuki intensiiviperheohjaajien työhön (LTO)

Teemaan tiedon välittäminen tilanteesta ja havainnointi tuli 11 ilmaisua, yhteistyöhön 11 ja päiväkotitoimikenttänä antamaan tukeen tuli 7 ilmaisua.

Tiedon välittäminen tilanteesta/havainnointi (11 ilmaisua): Teema oli jaettavissa alaluokkiin havainnointi lapsesta/perheestä (6 ilmaisua) ja tiedottaminen, kertominen sekä näkökulman antaminen lapsen/perheen tilanteesta (5 ilmaisua).

Alaluokassa havainnointi lapsesta/perheestä (6 ilmaisua) tyypillisimmät vastaukset olivat:

”havaintoja lapsen toiminnasta ryhmässä”

”Lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksesta”

Alaluokassa tiedottaminen, kertominen ja näkökulman antaminen lapsen/perheen tilanteesta (5 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Antaa näkökulman perheen tilanteesta”

Yhteistyö (11 ilmaisua): Teemassa mainittiin tiedon jako (3 ilmaisua), jossa todettiin olevan olennaista miettiä ratkaisuja tiedon jakoon ja saatavuuteen. Teemassa mainittiin myös keskustelu ja mahdollisuudet keskusteluun (2 ilmaisua), osallistuminen järjestettyihin palavereihin (1 ilmaisu), kasvatuskumppanuus (1 ilmaisu), moniammatillinen yhteistyö (1 ilmaisu), ajatuksien jako (1 ilmaisu) ja kanssakäyminen tarvittaessa (1 ilmaisu). Lisäksi maininnan sai, ei yhteistyötä (1 ilmaisu), koska ei ollut tapahtunut yhteydenottoa intensiiviperheohjaajien taholta.

Päiväkodin toimikenttänä antama tuki (7 ilmaisua): Teemassa maininnan saivat tuki lapselle ja perheelle (2 ilmaisua), apu lapsen päivärytmin löytämiseen (1 ilmaisu) sekä tuki vanhemmille kasvatukseen (1 ilmaisu). Lisäksi mainittiin myös jatkotoimenpiteisiin ohjaus (1 ilmaisu), vahvistusta intensiiviperheohjaajien työhön (1 ilmaisu) ja käytettyjen menetelmien hyödyn arviointi (1 ilmaisu).

Saaduista vastauksista päätellen voidaan todeta, että päiväkotitoimikenttänä antama tuki tukee intensiiviperheohjaajien työtä havainnoimalla lapsia ja perheitä sekä välittämällä tietoa heidän tilanteesta. Vastauksista voidaan myös päätellä, että tiedonjakoa tarvitaan. Päivä-

koti antaa tukea intensiiviperheohjaajien työhön myös eri yhteistyö keinoin, muun muassa käymällä keskusteluita ja osallistumalla palavereihin. Yhden vastaajan kohdalla ei ollut tapahtunut minkäänlaista yhteydenottoa intensiiviperheohjaajien taholta. Päiväkotitoimikenttänä antaa tukea intensiiviperheohjaajien työhön tukemalla perheitä ja lapsia esimerkiksi auttamalla lapsia päivärytmin löytämisessä. Päiväkotitoimikenttänä antaa tukea intensiiviperheohjaajien työtä myös ohjaamalla tarvittaessa lapsen jatkotoimenpiteisiin. Päiväkodissa voidaan myös havainnoida käytettyjen menetelmien hyötyä.

5.1.6 Vastaajien toiveet päiväkodin tarjoamaan tukeen liittyen

Tutkimuksella haluttiin selvittää millaista tukea vastaajat toivovat päiväkodin antavan heidän työhön. Vastaajille esitettiin seuraava kysymys: Millaista tukea työhön toivot päiväkodilta?

5.1.6.1 Lastensuojelu

Yhteensä kolmen kysymyksen vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 8 ilmaisua, jotka jaettiin kahden teeman alle (ks. taulukko 8).

Taulukko 8. Vastaajien toiveet päiväkodin tarjoamaan tukeen liittyen (lastensuojelu)

Teema	Ilmaisujen määrä
Tiedon anto sekä avoimuus ja rohkeus vuorovaikutuksessa	5
Usko ja leimaamattomuus	3
	Yhteensä 8

Tiedon anto sekä avoimuus ja rohkeus vuorovaikutuksessa (5 ilmaisua): Vastauksissa toivottiin päiväkodin henkilökunnalta rohkeutta/ kykyä ottaa vanhempien kanssa puheeksi päiväkodissa heränneet huolenaiheet lapsen liittyen (2 ilmaisua). Lisäksi maininnan saivat vanhempien tiedottaminen päätöksestä tehdä lastensuojeluilmoitus (1 ilmaisu) sekä päiväkodin henkilökunnan antama tieto lapsen tilanteesta (1 ilmaisu).

Usko ja leimaamattomuus (3 ilmaisu): Päiväkodin henkilökunnalta toivottiin uskoa lastensuojelutyöntekijöiden vilpittömyyteen (1 ilmaisu) ja työn tekemiseen (1 ilmaisu). Toiveena oli myös, ettei lasta leimattaisi negatiivisesti lastensuojeluasiakkuuden vuoksi (1 ilmaisu).

Vastaajat toivovat päiväkodilta tiedonantoa sekä avoimuutta ja rohkeutta työskentelyyn. Päiväkodin henkilökunnalta toivottiin myös uskoa lastensuojelun työntekijöiden vilpittömyyteen ja työn tekemiseen. Lasta ei myöskään tulisi negatiivisesti leimata lastensuojeluasiakkuuden vuoksi.

5.1.6.2 Perhetyö

Kaikkien viiden kysymykseen vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 13 ilmaisuja, jotka jaettiin kahden teeman alle (ks. taulukko 9).

Taulukko 9. Vastaajien toiveet päiväkodin tarjoamaan tukeen liittyen (perhetyö)

Teema	Ilmaistujen määrä
Tuki oman työn vahvan suorittamisen kautta	9
Tuki yhteistyön kautta	4
	Yhteensä 13

Tuki oman työn vahvan suorittamisen kautta (9 ilmaisu): Teemassa mainittiin avoimuus (3 ilmaisu) ja suoruus (2 ilmaisu) vuorovaikutuksessa vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välillä. Lisäksi maininnan saivat varhaiskasvatus (1 ilmaisu), vanhemmuuden tukeminen (1 ilmaisu), lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen (1 ilmaisu) sekä erityistarpeisiin vastaaminen (1 ilmaisu).

Tuki yhteistyön kautta (4 ilmaisu): Vastauksissa mainittiin yhteistyöhalukkuus (2 ilmaisu). Lisäksi maininnan saivat ajankohtainen tieto lapsen tilanteesta (1 ilmaisu) ja kontaktit tahoihin, jotka välittävät tietoa perheen kanssa työskenteleville (1 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä vastaajien toivovan päiväkodilta yhteistyöhalukkuutta sekä avoimuutta ja suoruutta vuorovaikutukseen vanhempien kanssa. Toi-

veena oli saada ajankohtaista tietoa lapsen tilanteesta ja kontakteja tahoihin, jotka voivat välittää tietoa vanhempien ja lasten kanssa työskenteleville. Toiveena oli oman perustyön vahva osaaminen, kuten varhaiskasvatus ja vanhemmuuden tukeminen sekä lapsen erityistarpeisiin vastaaminen ja kasvun ja kehityksen tukeminen.

5.2 Lastensuojelu

Lastensuojelulain mukaan jokaiselle lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on nimettävä lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Sosiaalityöntekijän tehtävänä on tukea perhettä ja lasta sekä valvoa lapsen edun toteutumista. (L 13.4.2007/417.) Sosiaalityöntekijän tehtäviin kuuluu mm. lastensuojelutarpeen selvitys, asiakassuunnitelman ja tavoitteiden laatiminen sekä päätöksen tekeminen avohuollon tukitoimista. Hän toimii tiiviissä yhteistyössä intensiiviperheohjauksen asiakkaana olevan perheen ja intensiiviperheohjaajien kanssa (ks. kohdat 3.1 ja 3.2). Päiväkodin työtä sosiaalityöntekijä tukee muun muassa tukemalla perhettä ja lasta. Päiväkodin ollessa avohuollon tukitoimena, sosiaalityöntekijä laatii työlle tavoitteet yhdessä päiväkodin ja vanhempien kanssa.

5.2.1 Vanhempien odotukset sosiaalityöntekijän antamasta tuesta

Vastaajilta kysyttiin heidän näkemyksiään siitä, millaista tukea vanhemmat odottavat sosiaalityöntekijältä. Heille esitettiin seuraavanlainen kysymys: Millaista tukea uskot lapsen vanhempien odottavan sosiaalityöntekijältä?

5.2.1.1 Päivähoito

Kysymykseen vastasi 14 lastentarhanopettajaa. Yhteensä vastauksista voitiin poimia 38 ilmaisua, jotka jaettiin kahden teeman alle (ks. taulukko 10).

Taulukko 10. Vastaajien uskomukset vanhempien toiveista sosiaalityöntekijän tarjoamaan tukeen liittyen (LTO)

Teema	Ilmaisuuden määrä
Avun ja tuen tarve	27
Toimivat suhteet	11
	Yhteensä 38

Avun ja tuen tarve (27 ilmaisua): Teema oli jaettavissa alaluokkiin avun ja tuen tarve arjen haasteisiin (11 ilmaisua), byrokratian/paperiasioiden selvittely (6 ilmaisua) sekä taloudellinen ja rahallinen tuki (5 ilmaisua).

Alaluokassa avun ja tuen tarve arjen haasteisiin (11 ilmaisua) tyypillisimmät vastaukset olivat:

”Ehkä käytännön apua arjen haasteisiin - lasten kasvatukseen”

”tärkeää tukea ehkä vanhempien mahdollisissa riita-asioissa (erotilanteet)”

Alaluokassa byrokratian/paperiasioiden selvittely (6 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”sos.työntekijän odotetaan hoitavan kaikki ”paperihommat” eli huolehtivan erill. -tukilomakkeiden täytöt ym.”

Alaluokassa taloudellinen ja rahallinen tuki (5 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Taloudellista tukea”

Lisäksi maininnan saivat neuvot/tiedottaminen (3 ilmaisua), vinkit elämänhallintaan (1 ilmaisu) sekä tieto eri tukimuodoista (1 ilmaisu).

Toimivat suhteet (11 ilmaisu): Teemassa mainittiin vastaajien uskovien vanhempien odottavan sosiaalityöntekijältä halukkuutta ja sitoutuneisuutta yhteistyöhön (2 ilmaisu), ymmärrystä (2 ilmaisu) ja kuulluksi tulemista (1 ilmaisu). Lisäksi teemassa maininnan saivat inhimillisyys (1 ilmaisu), avoimuus (1 ilmaisu), lämpö (1 ilmaisu), tuki (1 ilmaisu) ja kannustus (1 ilmaisu) sekä luottamus kertoa omista asioista (1 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä, että lastentarhanopettajat uskoivat vanhempien odottavan sosiaalityöntekijöiltä apua ja tukea arjen haasteisiin, byrokratian ja paperiasioiden selvittelyyn, taloudellista tukea, neuvoja yleensä ja tiedotusta tukipalveluista. Vastauksista voidaan myös päätellä, että osa lastentarhanopettajista uskoi vanhempien odottavan sosiaalityöntekijöiltä toimivia suhteita, jossa odotetaan empaattisuutta ja ymmärrystä asiakkaaseen sekä yhteistyöhön tarvittavaa sitoutuneisuutta ja luottamusta.

5.2.1.2 Lastensuojelu

Yhteensä kolmen kysymykseen vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 16 ilmaisuja, jotka jaettiin kahden teeman alle (ks. taulukko 11).

Taulukko 11. Uskomukset vanhempien toiveista sosiaalityöntekijän tarjoamaan tukeen liittyen (lastensuojelu)

Teema	Ilmaistujen määrä
Odotukset sosiaalityöntekijää kohtaan	14
Asiat joihin tukea tarvitaan	2
	Yhteensä 16

Odotukset sosiaalityöntekijää kohtaan (14 ilmaisuja): Teemassa mainittiin vanhempien odottavan sosiaalityöntekijältä ymmärrystä (2 ilmaisuja), ohjausta (2 ilmaisuja), kannustusta/rohkaista (2 ilmaisuja) sekä kunnioittavaa/arvostavaa kohtaamista (2 ilmaisuja). Lisäksi maininnan saivat hyvän näkeminen (1 ilmaisu), konkreettinen apu (1 ilmaisu), hienotunteisuus (1 ilmaisu), kuuntelija (1 ilmaisu), vanhemman mielipiteen huomioiminen (1 ilmaisu) ja vanhemman ottaminen aidosti mukaan työskentelyyn (1 ilmaisu).

Asiat joihin tarvitaan tukea (2 ilmaisu): Teemassa mainittiin tuki vanhemmuuteen (1 ilmaisu) ja kasvatuksellisiin asioihin (1 ilmaisu).

Saaduista vastuksista voidaan päätellä, että vastaajat uskovat vanhempien odottavan sosiaalityöntekijältä etenkin ymmärrystä, ohjausta, kannustusta/rohkaisua sekä kunnioittavaa/arvostavaa kohtaamista.

5.2.1.3 Perhetyö

Kaikkien viiden kysymykseen vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 14 ilmaisuja, jotka jaettiin kahden teeman alle (ks. taulukko 12).

Taulukko 12. Uskomukset vanhempien toiveista sosiaalityöntekijän tarjoamaan tukeen liittyen (perhetyö)

Teema	Ilmaistujen määrä
Tuen tarve	8
Sosiaalityöntekijään kohdistuvat odotukset	6
	Yhteensä 14

Tuen tarve (8 ilmaisuja): Teemassa maininnan sai konkreettinen tuki arkeen (1 ilmaisu), taloudellinen tuki (1 ilmaisu), tukitoimet (1 ilmaisu), aikataulut (1 ilmaisu), tuki mielenterveys- ja päihdeongelmiin (1 ilmaisu), tieto saatavilla olevista palveluista (1 ilmaisu), tuki vaikeaan tilanteeseen (1 ilmaisu) ja apu yhteistyöasioihin (1 ilmaisu).

Sosiaalityöntekijään kohdistuvat odotukset (6 ilmaisuja): Vanhempien uskottiin odottavan sosiaalityöntekijältä uskoa perheen muutoskykyyn (2 ilmaisuja). Lisäksi maininnan saivat ymmärrys (1 ilmaisu), riittävä aika perheelle (1 ilmaisu), selkeät päätökset perusteluineen (1 ilmaisu) sekä rohkaisu ja kannustus tarvittavien palveluiden vastaanottamiseen (1 ilmaisu).

Saaduista vastauksista voidaan päätellä, että vastaajat uskoivat vanhempien odottavan vaikeassa tilanteessa konkreettista tukea arkeen ja elämänhallintaan. Vanhempien uskottiin toivovan myös taloudellista tukea, konkreettisia tukitoimia perheen hyväksi, tukea mielenterveys- ja päihdeongelmiin, aikatauluttamista ja tietoa

saatavilla olevista palveluista sekä rohkaisua ja kannustusta tarvittavien palveluiden vastaanottamiseen. Vanhempien uskottiin odottavan sosiaalityöntekijältä myös uskoa perheen muutoskykyyn, ymmärrystä, selkeitä päätöksiä perusteluihin ja aikaa perheelle.

5.2.2 Sosiaalityöntekijän antama tuki päiväkodin työhön

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, että millaista tukea perheen sosiaalityöntekijä antaa päiväkodin työhön. Vastaajille esitettiin seuraava kysymys: Millaista tukea perheen sosiaalityöntekijä antaa päiväkodin työhön? Kaikkien kolmen vastaajan vastauksista voitiin poimia yhteensä 7 ilmaisua, jotka jaettiin kahteen teemaan (ks. taulukko 13).

Taulukko 13. Sosiaalityöntekijän tarjoama tuki päiväkodin työhön (lastensuojelu)

Teema	Ilmaistujen määrä
Toimiminen yhteistyössä	4
Tiedon välittäminen ja kunnioitus henkilökunnan ammattitaitoa kohtaan	3
	Yhteensä 7

Toimiminen yhteistyössä (4 ilmaisua): Vastauksissa mainittiin yhteiset palaverit (1 ilmaisu), sosiaalityöntekijän tavoitettavuus tarvittaessa (1 ilmaisu), tavoitteiden laatiminen lapsen päiväkodissa ololle, päiväkodin ollessa lastensuojelun tukitoimena yhteistyössä vanhempien ja päiväkodin kanssa (1 ilmaisu) sekä sosiaalityöntekijän apu tilanteen selvittämisessä silloin, kun päiväkodin henkilökunnalla herää huoli lapsesta (1 ilmaisu).

Tiedon välittäminen ja kunnioitus henkilökunnan ammattitaitoa kohtaan (3 ilmaisua): Teemassa maininnan saivat tiedonanto aloituspalaverissa (1 ilmaisu), päivähoidon tarvitsema tieto lastensuojelun näkökulman huomioimiseksi (1 ilmaisu) sekä kunnioitus henkilökunnan ammattitaitoa kohtaan (1 ilmaisu).

Saaduista vastauksista voidaan päätellä, että sosiaalityöntekijä tukee päiväkodin työtä tekemällä yhteistyötä (yhteiset palaverit, sosiaalityöntekijän tavoitettavuus, tavoitteiden laadinta sekä apu lapsen tilanteen selvittämisessä huolen herätessä).

Sosiaalityöntekijä myös kunnioittaa henkilökunnan ammattitaitoa ja vanhempien luvalla antaa tarvittavan tiedon lapsen tilanteesta.

5.2.3 Sosiaalityöntekijän antama tuki perheohjaajien työhön

Vastaajille esitettiin seuraava kysymys: Millaista tukea perheen sosiaalityöntekijä antaa intensiiviperheohjaajien työhön? Kaikkien kolmen vastaajan vastauksista voitiin poimia yhteensä 13 ilmaisua, jotka jaettiin kolmeen teemaan (ks. taulukko 14).

Taulukko 14. Sosiaalityöntekijän tarjoama tuki intensiiviperheohjaajien työhön (lastensuojelu)

Teema	Ilmaistujen määrä
Tiedon välittäminen ja yhteistyö	5
Tavoitteiden laadinta ja perheen motivointi	4
Ohjaus, yhteydenpito ja tapaamiset	4
	Yhteensä 13

Tiedon välittäminen ja yhteistyö (5 ilmaisua): Vastauksissa mainittiin tiedon välittäminen perheen tilanteesta (2 ilmaisua). Lisäksi maininnan saivat ilon kautta työskentely (1 ilmaisu), kunnioittava yhteistyö (1 ilmaisu) sekä tilan antaminen puolin ja toisin (1 ilmaisu).

Tavoitteiden laadinta ja perheen motivointi (4 ilmaisua): Teemassa mainittiin tavoitteiden laadinta (3 ilmaisua) sekä perheen motivointi (1 ilmaisu).

Ohjaus, yhteydenpito ja tapaamiset (4 ilmaisua): Teemassa maininnan saivat ohjaus (1 ilmaisu), viikoittaiset tapaamiset (1 ilmaisu), sosiaalityöntekijän käytettävissä ja tavoitettavissa oleminen (1 ilmaisu) sekä tiivis yhteydenpito (1 ilmaisu).

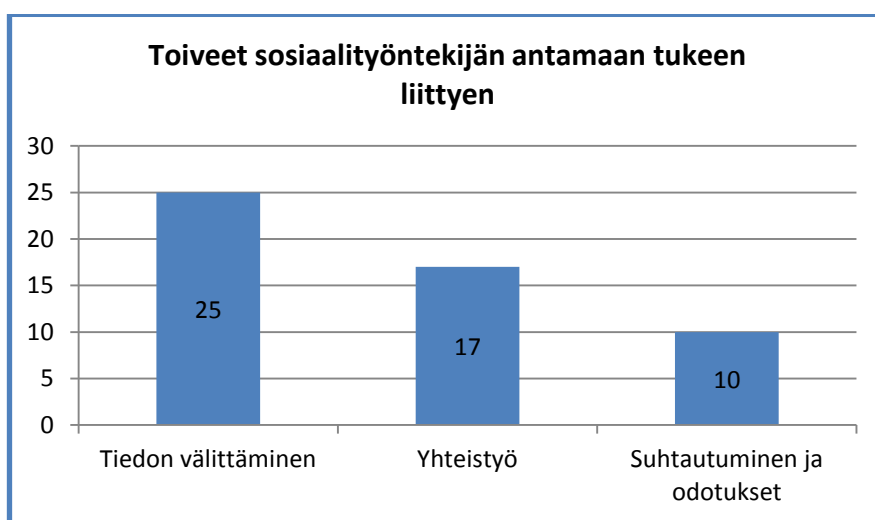
Vastauksista voidaan päätellä, että sosiaalityöntekijät tukevat intensiiviperheohjaajien työtä välittämällä tietoa ja toimimalla yhteistyössä. Sosiaalityöntekijä laatii tavoitteet työlle ja motivoi perheen intensiiviperheohjaukseen. Tukeen kuuluu myös ohjaus, yhteydenpito ja viikoittaiset tapaamiset.

5.2.4 Vastaajien toiveet sosiaalityöntekijän antamasta tuesta

Tutkimuksella haluttiin selvittää, millaista tukea työhön vastaajat toivovat sosiaalityöntekijältä. Vastaajille esitettiin seuraava kysymys: Millaista tukea työhön toivot perheen sosiaalityöntekijältä?

5.2.4.1 Päivähoito

Kaikki 15 vastaajaa vastasivat kysymykseen. Vastauksista voitiin poimia 52 ilmaisua, jotka jaettiin kolmen teeman alle (ks. kuvio 7).

Kuvio 7. Toiveet sosiaalityöntekijän antamaan tukeen liittyen (LTO)

Teemaan tiedon välittäminen tuli 25 ilmaisua, yhteistyöhön 17 ja suhtautumisiin sekä odotuksiin tuli 10 ilmaisua.

Tiedon välittäminen (25 ilmaisua): Teema oli jaettavissa alaluokkiin perheen ja lapsen tilanteen kertominen (12 ilmaisua), salassapidon ja vaitiolovelvollisuuden oikea käytäntö (6 ilmaisua) sekä päiväkodin ajan tasalla pitäminen (6 ilmaisua).

Alaluokassa perheen ja lapsen tilanteen kertominen (12 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Ainakin todellista tietoa/faktaa siitä, mikä perheen tilanne on..”

Alaluokassa salassapidon ja vaitiolovelvollisuuden oikea käytäntö (6 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”(Joskus sattunut niin, että meidän ottaessamme yhteyttä sos.työntekijään kysellen sen hetkistä tilannetta, meille vastattiin, että he ovat salassapito-velvollisia, kuitenkin meidän tehtävämme oli kertoa havaitsemamme asiat – joka lienee itsestään selvää!)”

Alaluokassa päiväkodin ajan tasalla pitäminen (6 ilmaisua) tyypillisimmät vastaukset olivat:

”Jos vanhemmat eivät itse halua kertoa, ollaan joskus tietämättömiä, mitä kaikkea ongelmaa kotona on. Nämä taas vaikuttaa lasten hyvinvointiin suoraan.”

”Aina päiväkotia ei edes tiedä, että lapsi on lastensuojelun asiakas.”

Lisäksi teemassa maininnan sai lastensuojeluilmoituksen jälkeen tiedottaminen siitä, että onko asia hoidossa (1 ilmaisu).

Yhteistyö (17 ilmaisua): Teema oli jaettavissa alaluokkiin yhtenäinen ja vastavuoroinen yhteistyötoiminta (9 ilmaisua) sekä tuki lapsen/perheen parhaaksi (6 ilmaisua).

Alaluokassa yhtenäinen ja vastavuoroinen yhteistyötoiminta (9 ilmaisua) tyypillisimmät vastaukset olivat:

”Yhtenäiset säännöt päiväkodin kanssa. ne on sovittava ja niistä on pidettävä kiinni.”

”Molempipuolista yhteydenpitoa asioiden sitä vaatiessa”

Alaluokassa tuki lapsen/perheen parhaaksi (6 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”etsiä tukikeinoja perheen tueksi ja lapsen parhaaksi.”

Lisäksi teemassa maininnan sai saman pöydän ääreen istahtaminen (2 ilmaisua).

Suhtautuminen/odotukset (10 ilmaisua): Teema sisältää alaluokan toivo avoimuudesta (5 ilmaisua).

Alaluokassa toivo avoimuudesta (5 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Toivon enemmän avoimuutta”

Lisäksi teemassa mainittiin reilu toiminta (2 ilmaisua), ymmärrys (1 ilmaisu), luottamus (1 ilmaisu) ja kuuntelu (1 ilmaisu).

Lastentarhanopettajat toivoivat sosiaalityöntekijältä ajantasaisen tiedon välittämistä lapsesta ja perheestä. Toiveena oli, ettei vaitiolovelvollisuus olisi esteenä tiedon välittämisessä. Lastentarhanopettajat toivoivat myös molemminpuolista yhteistyötä ja apua lasten ja perheen tukemiseen. Toiveisiin kuului myös odotukset sosiaalityöntekijöiden suhtautumistaitoihin eli avoimuutta, reilua toimintaa, ymmärrystä ja molemminpuolista luottamusta.

5.2.4.2 Perhetyö

Kaikkien viiden vastaajan vastauksista voitiin poimia yhteensä 28 ilmaisua, jotka jaettiin kahden teeman alle (ks. taulukko 15).

Taulukko 15. Vastaajien toiveet sosiaalityöntekijän tarjoamaan tukeen liittyen (perhetyö)

Teema	Ilmaisujen määrä
Tuki intensiiviperheohjaukseen	15
Tuki yleisesti perheohjaukseen	13
	Yhteensä 28

Intensiiviperheohjaus (15 ilmaisua): Teema oli jaettavissa alaluokkiin yhteistyö tahojen välillä (8 ilmaisua) ja hyvän pohjan luominen (7 ilmaisua).

Alaluokassa yhteistyö tahojen välillä (8 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Sitoutumista tiiviiseen yhteistyöhön perheen asioissa. Aika joka perjantaiselle perhepalaverille, ohjaajat tavoittavat sosiaalityöntekijän puhelimella tarvittaessa. ..Moniammatillisen verkoston kokoonkutsuja tarvittaessa”

Alaluokassa hyvän pohjan luominen (7 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Hyvin alustettu ja pohjustettu työ - perheen motivoiminen. Asiakassuunnitelma valmis viimeistään silloin, kun perhe tavataan yhdessä perheohjaajien kanssa. Hyvät, mietityt ja konkreettiset tavoitteet intensiivijaksolle.”

Teema tuki yleisesti perheohjaukseen (13 ilmaisua): Teema oli jaettavissa alaluokkiin tiivis yhteistyö, tiedonanto ja osallistuminen (8 ilmaisua) sekä työn ohjaaminen, kannustus ja työn vaikuttavuuden arviointi (5 ilmaisua).

Alaluokassa tiivis yhteistyö, tiedonanto ja osallistuminen (8 ilmaisua) tyypillisimmät vastaukset olivat:

”Kaikenlaista tietoa perheestä työn aloitusvaiheessa. Myös tukea haastaviin tilanteisiin jakamalla tilanteita keskustelemalla. Toivoisin myös sosiaalityöntekijöiltä aktiivista osallistumista perheen tilanteeseen, jotta he seuraisivat aktiivisesti esim. kirjauksiamme ja ottaisivat yhteyttä jos heillä on jokin huoli tilanteesta.”

”Tiivistä vuorovaikutusta ja - puhelua perheen asioissa, että molemmat pysyvät kartalla perheen tilanteesta ja mahdollisista muutoksista. Toivon myös yhteisiä kotikäyntejä riittävän usein.”

Alaluokassa työn ohjaaminen, kannustus ja työnvaikuttavuuden arviointi (5 ilmaisua) tyypillisimmät vastaukset olivat:

”Kannustusta ja rohkaisua vaativaan työhön sekä tavoitteiden selkiyttämistä aika ajoin. Perhetyön kriittistä arviointia vaikuttavuudesta ja realiteetteja perhetyön kestosta- ei ikuisuus projekteja”

”Varmaankin enemmän keskustelutilaisuuksia perheen asioissa, jota kautta tulee se tuki, jota haastavassa työssä tarvitaan. Olla eräänlainen työnjohtaja perheen asioissa.”

Intensiiviperheohjaukseen liittyen sosiaalityöntekijältä toivottiin sitoutumista tiiviiseen yhteistyöhön perheen asioissa. Toiveena oli, että hän luo hyvän pohjan työskentelylle valitsemalla ja motivoimalla perheen sekä laatimalla asiakassuunnitelman valmiiksi viimeistään ensimmäiseen perheen, intensiiviperheohjaajien ja sosiaalityöntekijän yhteiseen tapaamiseen. Sosiaalityöntekijän intensiivijaksolle laatimien tavoitteiden tulisi olla hyvin mietittyjä ja konkreettisia. Toiveena oli, että sosiaalityöntekijä saadaan tavoitettua puhelimitse tarvittaessa ja viikoittain järjestetään aikaa yhteiselle palaverille. Toiveena on myös moniammatillisen verkoston kokoonkutsuminen tarvittaessa.

Yleisesti perheohjaukseen liittyen sosiaalityöntekijältä toivottiin tiivistä yhteistyötä ja aktiivista osallistumista perheen asioissa. Toiveena oli yhteiset keskustelut ja kotikäynnit riittävän usein sekä aktiivinen osallistuminen muun muassa seuraamalla aktiivisesti perheohjaajien kirjauksia. Tiiviin vuorovaikutuksen avulla sekä perheohjaajalla, että sosiaalityöntekijällä on ajankohtainen tieto perheen tilanteesta. Sosiaalityöntekijä mainittiin eräänlaisena työnjohtajana perheen asioissa. Hänet toivottiin perhetyön vaikuttavuuden kriittistä arviointia. Toiveena oli, että pitkäkestoisen perhetyön kesto olisi maksimissaan 2- 3 vuotta, jotta mahdollisimman montaa perhettä voitaisiin auttaa. Sosiaalityöntekijältä toivottiin myös tavoitteiden selkiyttämistä aika ajoin sekä kannustusta ja rohkaisua työhön. Toiveena oli myös sosiaalityöntekijän yhteydenotto huolen herätessä.

5.3 Perhetyö

Intensiiviperheohjauksessa intensiiviperheohjaajat toimivat perheen arjessa neljänä päivänä viikossa. Lisäksi kerran viikossa pidetään viikkopalaveri, johon osallistuvat perheen vanhemmat, intensiiviperheohjaajat, sosiaalityöntekijä ja tarvittaessa muut perhettä tukevat tahot. Perheohjaajat siis tekevät tiivistä yhteistyötä perheen kanssa. Heidän tehtävänä on muun muassa tukea vanhemmuutta, perheen osallisuutta ja elämänhallintaa. Intensiiviperheohjausjakson aikana intensii-

viperheohjaajat ja perheen sosiaalityöntekijä tukevat toistensa työskentelyä ja tekevät tiivistä yhteistyötä perheen asioissa. Perheohjaajat tukevat sosiaalityöntekijän työtä muun muassa tuomalla sosiaalityöntekijälle paljon arvokasta tietoa perheen tilanteesta (ks. luku 3).

Intensiiviperheohjauksen asiakkaana olevien perheiden lapset saattavat olla myös päivähoidossa. Intensiiviperheohjaajat tukevat työssään perhettä ja lasta, jolloin tilanteen parantuessa kotona, heijastuu tuki myös päiväkodin työhön. Kuten aiemmin työssä mainittiin (ks. kohta 2.1), verkostotyön avulla voidaan löytää uusia ideoita, ratkaisuja ja resursseja haasteellisiin tilanteisiin. Ammattilaisten tekemällä yhteistyöllä pyritään turvaamaan asiakkaan kokonaistilanteen ymmärtäminen.

5.3.1 Vanhempien odotukset perheohjaajien antamasta tuesta

Kyselyn avulla haluttiin selvittää vastaajien näkemyksiä siitä, että millaista tukea vanhemmat odottavat intensiiviperheohjaajalta. Vastaajille esitettiin seuraava kysymys: Millaista tukea uskot vanhempien odottavan intensiiviperheohjaajilta?

5.3.1.1 Päivähoito

12 lastentarhanopettajaa vastasi tähän kysymykseen. Yhteensä vastauksista saatiin 41 ilmaisuja, jotka jaettiin kolmen teeman alle (ks. kuvio 8).

Kuvio 8. Vastaajien uskomukset vanhempien intensiiviperheohjaajilta odottamasta tuesta (LTO)

Teema tuki vanhemmuuteen sai 17 ilmaisua, ohjaus, neuvonta ja tuki sai 16 ilmaisua sekä kohtaamistaidot sai 8 ilmaisua.

Tuki vanhemmuuteen (17 ilmaisua): Teema oli jaettavissa alaluokkiin kasvatuksen tukeminen (9 ilmaisua) ja vanhempien osallisuus (5 ilmaisua).

Alaluokassa kasvatuksen tukeminen (9 ilmaisua) tyypillisimmät vastaukset olivat:

”Super Nanny – tyyppistä toimintaa, jolta saa uuden mallin toimia.”

”Toivottavasti osaavat odottaa ohjaajilta tukea lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyen”

Alaluokassa vanhempien osallisuus (5 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Uskon, että vanhemmille selvitetään/yhdessä vanhempien kanssa mietitään intensiiviperheohjauksen tavoitteet”

Lisäksi maininnan saivat apu vanhempien työnjakoon (1 ilmaisu), hengähdystauon suominen vanhemmille (1 ilmaisu) ja vanhempien vastuunoton tukeminen (1 ilmaisu).

Ohjaus, neuvonta ja tuki (16 ilmaisua): Teema sisältää alaluokan konkreettinen – käytännön apu arkeen (11 ilmaisua).

Alaluokassa konkreettinen – käytännön apu arkeen (11 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Käytännön apua, neuvoja, kädestä pitäen opastusta”

Lisäksi teemassa mainittiin apu ongelmiin (2 ilmaisua), intensiivisempi tuki (1 ilmaisu), suunnittelu jatkolle (1 ilmaisu) ja pedagogiset taidot (1 ilmaisu).

Kohtaamistaidot (8 ilmaisua): Teemassa mainittiin, että perheohjaajilta odotettiin inhimillisyyttä (2 ilmaisua) ja ymmärtäväisyyttä (2 ilmaisua). Lisäksi maininnan saivat avoimuus (1 ilmaisu), päättäväisyys (1 ilmaisu), lämpö (1 ilmaisu) ja vahvuus (1 ilmaisu).

Lastentarhaopettajat uskoivat vastauksissaan vanhempien odottavan perheohjaajilta tukea vanhemmuuteen, etenkin kasvatusasioissa ja vanhempien osallisuudessa. Vastaajat uskoivat myös vastauksissaan vanhempien odottavan perheohjaajilta ohjausta, neuvontaa ja tukea muun muassa arjen pyörittämiseen, ongelmien ratkaisemiseen, suunnittelua jatkolle ja pedagogisia taitoja sekä hyviä kohtaamistaitoja.

5.3.1.2 Lastensuojelu

Yhteensä kolmen kysymykseen vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 10 ilmaisua, jotka jaettiin kahden teeman alle (ks. taulukko 16).

Taulukko 16. Uskomukset vanhempien toiveista intensiiviperheohjaajien tarjoamaan tukeen liittyen (lastensuojelu)

Teema	Ilmaisujen määrä
Ohjaus ja tuki	5
Pulmien ratkaiseminen ja analysointi	5
	Yhteensä 10

Ohjaus ja tuki (5 ilmaisua): Vastaajat mainitsivat uskovansa vanhempien odottavan intensiiviperheohjaajilta tukea vanhemmuuden osa-alueisiin (2 ilmaisua). Lisäksi maininnan saivat käytännön ohjaus (1 ilmaisu), positiivisen palautteen antaminen (1 ilmaisu) ja keinot lapsen haastavaan käytökseen (1 ilmaisu).

Pulmien ratkaiseminen ja analysointi (5 ilmaisua): Vastaajat uskoivat vanhempien odottavan intensiiviperheohjaajilta apua pulmien ratkaisuun (3 ilmaisua) sekä lapsen ja perheen tilanteen analysointia ja näkemistä (2 ilmaisua).

Vastaajat uskoivat vanhempien odottavan intensiiviperheohjaajilta ohjausta ja tukea arkeen, pulmien ratkaisemista sekä lapsen ja perheen tilanteen analysointia ja näkemistä.

5.3.1.3 Perhetyö

Kaikkien viiden kysymykseen vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 27 ilmaisua, jotka jaettiin neljän teeman alle (ks. taulukko 17).

Taulukko 17. Uskomukset vanhempien toiveista intensiiviperheohjaajien tarjoamaan tukeen liittyen (perhetyö)

Teema	Ilmaisujen määrä
Tuki ja ohjaus arkeen	10
Vanhemmuuden tukeminen	7
Ongelmien ratkaisu ja eväät ongelmien ratkaisuun	7
Arvio	3
	Yhteensä 27

Tuki ja ohjaus arkeen (10 ilmaisua): Teemassa mainittiin tuki arjen pulmatilanteisiin (3 ilmaisua), mallintaminen (2 ilmaisua) sekä ohjaus (2 ilmaisua). Lisäksi maininnan saivat intensiiviperheohjaaja vierellä kulkijana (1 ilmaisu), käytännön tuki (1 ilmaisu), elämänpiirin laajentaminen (1 ilmaisu).

Vanhemmuuden tukeminen (7 ilmaisua): Vastauksissa mainittiin usko omaan vanhemmuuteen (2 ilmaisua). Lisäksi maininnan saivat tuki lapsen kasvuun ja kehitykseen (1 ilmaisu), hyvän näkeminen (1 ilmaisu), osoitus hyvästä vanhemmuudesta (1 ilmaisu) sekä rohkaisu (1 ilmaisu) ja kannustus (1 ilmaisu).

Ongelmien ratkaisu ja eväät ongelmien ratkaisuun (7 ilmaisua): Vastauksissa mainittiin lastensuojelullisen huolen poistaminen (2 ilmaisua) sekä eväiden ja vastauksien antaminen (2 ilmaisua). Lisäksi maininnan saivat ratkaisut pulmatilanteisiin (1 ilmaisu), muutos vaikeaan elämäntilanteeseen (1 ilmaisu) ja uusien tapojen opetteleminen (1 ilmaisu).

Arvio (3 ilmaisua): Teemassa maininnan saivat arvio vanhemmuudesta (1 ilmaisu), lapsen kasvusta ja kehityksestä (1 ilmaisu) sekä kasvuympäristöstä (1 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä, että vastaajien mielestä vanhemmat toivovat intensiiviperheohjaajilta tukea ja ohjausta arkeen, tukea vanhemmuuteen, ongelmien ratkaisua ja eväitä ongelmien ratkaisuun sekä arviota vanhemmuudesta, lapsen kasvusta ja kehityksestä sekä kasvuympäristöstä.

5.3.2 Intensiiviperheohjaajien antama tuki päiväkodin työhön

Tutkimuksessa haluttiin selvittää millaista tukea intensiiviperheohjaajat antavat päiväkodin työhön. Vastaajilta kysyttiin seuraava kysymys: Millaista tukea intensiiviperheohjaajat antavat päiväkodin työhön? Kaikkien viiden vastaajan vastauksista voitiin poimia yhteensä 7 ilmaisua, jotka jaettiin kahteen teemaan (ks. taulukko 18).

Taulukko 18. Intensiiviperheohjaajien tarjoama tuki päiväkodin työhön (perhetyö)

Teema	Ilmaisut teemaan liittyen
Tiedon antaminen	4
Tuki perheelle	3
	Yhteensä 7

Tiedon antaminen (4 ilmaisua): Vastauksissa mainittiin tiedon jakaminen perheestä, jos lupa on (3 ilmaisua). Lisäksi maininnan sai intensiiviperheohjaajien antama tieto vanhemmille päiväkodin tärkeydestä (1 ilmaisu).

Tuki perheelle (3 ilmaisua): Teemassa maininnan saivat perheen (1 ilmaisu), vanhemmuuden (1 ilmaisu) sekä lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen (1 ilmaisu).

Vastauksissa mainittiin, että moniammatillinen verkosto intensiiviperheohjauksessa on puuttunut. Intensiiviperheohjaajat kuitenkin voivat vanhempien luvalla antaa tietoa päiväkodille perheen ja lapsen tilanteesta. Työssään he myös tuovat vanhemmille esiin päiväkodin tärkeyttä, tukevat perhettä ja vanhemmuutta sekä luovat lapsen kasvuympäristöä lapsen kasvua ja kehitystä tukevaksi.

5.3.3 Intensiiviperheohjaajien antama tuki sosiaalityöntekijän työhön

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, millaista tukea intensiiviperheohjaajat antavat sosiaalityöntekijän työhön. Kaikkien viiden vastaajan vastauksista voitiin poimia yhteensä 11 ilmaisua, jotka jaettiin kahden teeman alle (ks. taulukko 19).

Taulukko 19. Intensiiviperheohjaajien tarjoama tuki sosiaalityöntekijän työhön (perhetyö)

Teema	Ilmaisujen määrä
Tiedon välittäminen ja uusien näkökulmien tuominen	7
Työkalun tuottaminen ja työkaluna toimiminen	4
	Yhteensä 11

Tiedon välittäminen ja uusien näkökulmien tuominen (7 ilmaisua): Teema sisältää alaluokan tiedon välittäminen (6 ilmaisua).

Alaluokassa tiedon välittäminen (6 ilmaisua) tyypillisimmät vastaukset olivat:

”Intensiivi pt:t antavat sosiaalityöntekijöille arvokasta tietoa lapsen kasvuolosuhteista ja näin auttavat häntä arvioimaan perheen tilannetta ja jatkotoimenpiteitä intensiivijakson jälkeen.”

”Paljon tietoa perheen arjesta ja sen sujumisesta”

Lisäksi maininnan sai uusien näkökulmien tuominen hankitun tiedon pohjalta (1 ilmaisu).

Työkalun tuottaminen ja työkaluna toimiminen (4 ilmaisua): Teemassa mainittiin loppuraportti työkaluna (2 ilmaisua) sekä intensiiviperheohjaajien toimiminen sosiaalityöntekijän työkaluina (2 ilmaisua).

Vastauksista voidaan päätellä, että intensiiviperheohjaajat tuovat sosiaalityöntekijälle arvokasta tietoa perheen arjesta ja sen sujumisesta sekä lapsen kasvuolosuhteista. Saatu tieto auttaa sosiaalityöntekijää arvioimaan perheen tilannetta ja tarvittavia jatkotoimenpiteitä intensiiviperhetyön päätyttyä. Intensiiviperheohjaajat tuo-

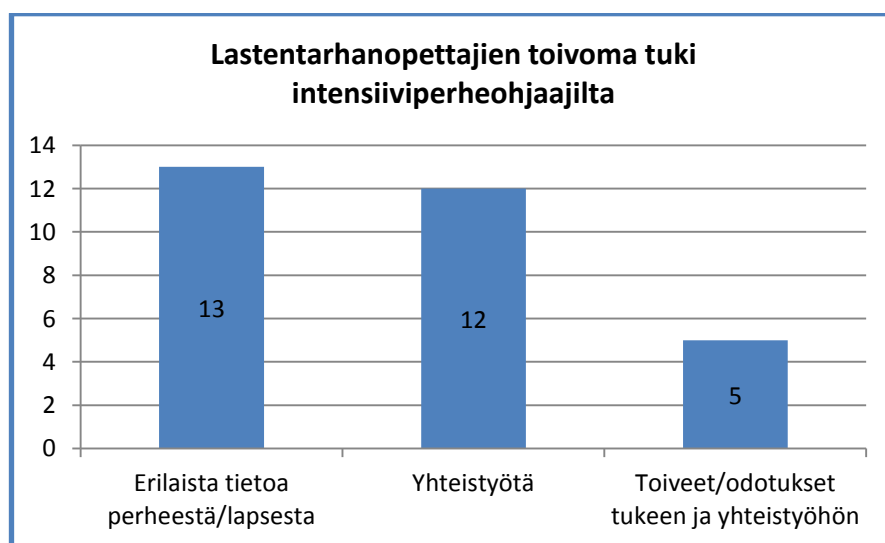
vat myös uusia näkökulmia perheen ja lapsen tilanteesta sekä tuotetun tiedon avulla sosiaalityöntekijä voi tarvittaessa muuttaa työn tavoitteita. Parhaimmassa tapauksessa lastensuojeluasiakkuus voidaan jopa lopettaa, jos todetaan, ettei lapsen kasvu ja kehitys ole vaarassa tai vaarantumassa. Intensiiviperheohjaajat toimivat sosiaalityöntekijän työkaluna hänen pyrkiessä vaikuttamaan lapsen kasvuolosuhteita parantavasti. Myös intensiiviperheohjaajien laatima loppuraportti intensiivijaksosta toimii sosiaalityöntekijän työkaluna jatkotyöskentelyssä.

5.3.4 Päiväkodin ja lastensuojelun toiveet intensiiviperheohjaajien antamaan tukeen liittyen

Tutkimuksella haluttiin selvittää millaista tukea työhön vastaajat toivovat intensiiviperheohjaajilta. Vastaajille esitettiin seuraava kysymys: Millaista tukea työhön toivot intensiiviperheohjaajilta?

5.3.4.1 Päiväkoti

Tähän kysymykseen vastasi 14 lastentarhanopettajaa. Kuusi lastentarhanopettajaa vastasi tähän kysymykseen samoin kuin sosiaalityöntekijöille, ilmaisten sen esimerkkinä näin, että katso edellinen kohta. Tästä johtuen samoja ilmaisuja kuin sosiaalityöntekijöille tuli 17. Vastauksista voitiin poimia yhteensä 30 ilmaisua, jotka jaettiin kolmen teeman alle (ks. kuvio 9).

Kuvio 9. Lastentarhanopettajien toivoma tuki intensiiviperheohjaajilta (LTO)

Teema erilaiset tiedot perheestä/lapsesta sai 13 ilmaisua, yhteistyö 12 ja toiveet/odotukset tuesta ja yhteistyöstä sai 5 ilmaisua.

Erilaista tietoa perheestä/lapsesta (13 ilmaisua): Teema sisältää alaluokan tiedot lapsen/perheen taustoista. (5 ilmaisua).

Alaluokassa tiedot lapsen/perheen taustoista (5 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Tietoa lapsen taustoista ja kotioloista,”

Teemassa mainittiin myös halu saada tietoa perheen tilanteesta (4 ilmaisua) ja tiedot tukitoimenpiteistä perheessä (2 ilmaisua). Lisäksi maininnan saivat tieto, mitä lapselle kuuluu (1 ilmaisu) ja kiinnostus käytettävistä työmenetelmistä (1 ilmaisu).

Yhteistyötä (12 ilmaisua): Teema sisältää alaluokan tiedonkulku ja asioista puhuminen (6 ilmaisua).

Alaluokassa tiedonkulku ja asioista puhuminen (6 ilmaisua) tyypillisimmät vastaukset olivat:

”Että puhutaan asiat (perheen suostumuksella tietenkin) myös meille, että osaamme suhtautua lapseen ja perheeseen oikealla tavalla”

”Mitä järkeä on toimia toisista tietämättä, molemmat voimme auttaa toisiamme lapsen ja perheen parhaaksi”

Lisäksi teemassa maininnan saivat yhteiset tapaamiset (4 ilmaisua) sekä yhteydenpito lapsen ja perheen parhaaksi (2 ilmaisua).

Odotukset tukeen ja yhteistyöhön (5 ilmaisua): Teemassa maininnan saivat toive avoimuudesta ja avoimesta hyvästä yhteistyöstä (2 ilmaisua). Lisäksi teemassa mainittiin ymmärryksen lisääminen (1 ilmaisu), tavoitteet (1 ilmaisu) ja käynti päiväkodissa seuraamassa lasta (1 ilmaisu).

Saaduista vastauksista päätellen voidaan todeta, että erilaisen tiedon välittäminen lapsesta ja perheestä nousi myös tässä kysymyksessä lastentarhanopettajien vastauksissa eniten esille. Vastauksista voidaan myös päätellä, että lastentarhanopettajat toivoivat yhteisiä tapaamisia ja vastavuoroista toimintaa sekä tiedonkulkua lapsen/perheen parhaaksi. Lastentarhanopettajat odottivat ja toivoivat intensiiviperheohjaajilta myös avoimuutta, ymmärrystä ja tavoitteita yhteistyön tueksi.

5.3.4.2 Lastensuojelu

Kaikkien viiden kyselyyn vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 12 ilmaisua, jotka jaettiin kolmen teeman alle (ks. taulukko 20).

Taulukko 20. Vastaajien toiveet intensiiviperheohjaajien tarjoamaan tukeen liittyen (lastensuojelu)

Teema	Ilmaisujen määrä
Arviointi	6
Työn toteuttaminen	4
Yhteistyö	2
	Yhteensä 12

Arviointi (6 ilmaisua): Vastaajat toivat esiin arvioinnin osana intensiiviperheohjaajien työtä. Arvioitavina asioina esiin tuotiin tuen tarve (2 ilmaisua) ja vanhempien kyky vastata lapsen tarpeisiin (2 ilmaisua). Lisäksi maininnan saivat perheen tilanne (1 ilmaisu) sekä lasten vointi perheessä (1 ilmaisu).

Työn toteuttaminen (4 ilmaisua): Teemassa maininnan saivat ilon kautta työskentely (1 ilmaisu), konkretia (1 ilmaisu), pitkäjänteisyys (1 ilmaisu) ja periksiantamattomuus (1 ilmaisu).

Yhteistyö (2 ilmaisua): Teemassa maininnan saivat toiveet kunnioittavasta yhteistyöstä (1 ilmaisu) sekä tilan antaminen puolin ja toisin (1 ilmaisu).

Vastaajat toivoivat intensiiviperheohjaajilta arviota perheen ja lapsen tilanteesta sekä tuen tarpeesta. Toiveena oli ilon kautta työskentely, konkretia, pitkäjänteis-

syys ja periksiantamattomuus. Yhteistyön toivottiin olevan kunnioittavaa ja tilaa antavaa, puolin ja toisin.

5.4 Intensiiviperheohjaus

Kuten aiemmin työn teoriassa mainittiin (ks. kohta 3.) intensiiviperheohjauksen olevan uusi työmuoto Vaasassa, jonka vuoksi tutkimuksen avulla haluttiin saada lisää tietoa kyseisestä työmuodosta. Kysymykset esitettiin lastensuojelun sosiaalityön ja perhetyön vastaajille, joita oli yhteensä kahdeksan.

5.4.1 Intensiiviperheohjauksen mallin rakentuminen

Tutkimuksella haluttiin selvittää millaisista paloista intensiiviperheohjauksen malli koostuu. Vastaajille esitettiin seuraava kysymys: Mistä paloista Vaasan intensiiviperheohjauksen malli on rakentunut? (esim. onko saanut vaikutteita tai pohjaako johonkin toiseen malliin).

Kaikkien kahdeksan vastaajan vastauksista voitiin poimia yhteensä 13 ilmaisua, jotka sisällytettiin yhden teeman alle.

Mallin rakentuminen (13 ilmaisua): Teema sisältää alaluokan aiemmin toteutettu vanhemmuuden arviointi (6 ilmaisua).

Alaluokassa aiemmin toteutettu vanhemmuuden arviointi (6 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Malli pohjautuu aiemmin Kaste-hankkeen toimesta tehtyyn vanhemmuuden arviointiin, jota tekivät kaksi PTK:n ohjaajaa ja sosiaalityöntekijä... siitä on ”räätälöity” pt:n resurssein oman näköinen meidän oma malli..”

Teemassa mainittiin myös tehtävien poimiminen internetistä (2 ilmaisua). Lisäksi maininnan saivat työntekijöiden kokemus perhetyöstä (1 ilmaisu), kokemuksen tuomat mallit (1 ilmaisu), kirjallisuus (1 ilmaisu), intensiiviperheohjaajien oma kehittämistyö (1 ilmaisu) ja perheet tärkeänä osana työn kehittämisessä (1 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä intensiiviperheohjauksen malliin vaikuttaneet aiemmin toteutettu vanhemmuuden arviointi. Intensiiviperheohjauksen malliin soveltuvia tehtäviä on poimittu internetistä mm. sosiaaliportista, joista jokaiselle perheelle laaditaan ”työkalukansio”, joka intensiiviperheohjausjakson loputtua puretaan loppuraportiksi. Mallin rakentumisessa tärkeänä osana on työntekijöiden kokemus perhetyöstä ja kokemuksen tuomat mallit. Myös kirjallisuus on tuonut paljon tietoa ja neuvoa työhön. Intensiiviperheohjaajat ovat myös itse kehittäneet paljon mallia ja luoneet tavan toimia. Näiden lisäksi perheet ovat olleet tärkeä osa työn kehittymisessä.

Vastaajat toivat vastauksissaan esiin vanhemmuuden arvioinnin. Vuonna 2008-2009 vanhemmuuden arvioinnin mallia toteutti moniammatillinen yhteistyöryhmä, johon kuului lastensuojelun sosiaalityöntekijä, kaksi Vaasan perhetukikeskuksen ohjaajaa ja sijaishuollon psykologi. Työskentelyjakso kesti kuusi viikkoa jokaisen perheen kohdalla. Neljän perheen kohdalla työ toteutettiin perheen kotona ja yhden perheen osalta arviointi toteutettiin Vaasan perhetukikeskuksen Mäntykodilla. Arviointiin perheet osallistuivat sosiaalityöntekijän lähetteellä. Sosiaalityöntekijän näkemyksen mukaan arviointiin osallistuvissa perheissä oli puutteita vuorovaikutuksessa, rajojen asettamisessa, perushoidossa, arjen jaksamisessa ja kodin tunneilmapiiirissä. Myös huostaanoton purku mahdollisuutta arvioitiin kahden perheen kohdalla. (Viitasalo & Erholtz 2010, 2-3.) Malli oli kokeilu, joka koettiin liian raskaaksi toteuttaa.

5.4.2 Intensiiviperheohjaus kuntouttavana ja korjaavana työnä

Tutkimuksella haluttiin selvittää miten kuntouttava ja korjaava työn luonne tulee esiin työskentelyssä. Vastaajille esitettiin seuraava kysymys: Vaasan intensiiviperheohjaus on määritelty korjaavaksi ja kuntouttavaksi toiminnaksi. Miten tämä kuntouttava ja korjaava työn luonne tulee esiin työskentelyssä.

5.4.2.1 Lastensuojelu

Kaikkien kolmen kyselyyn vastanneiden henkilöiden vastauksista voitiin poimia yhteensä 8 ilmaisua, jotka jaettiin kahden teeman alle (ks. taulukko 21).

Taulukko 21. Intensiiviperheohjaus kuntouttavana ja korjaavana työnä (lastensuojelu)

Teema	Ilmaisujen määrä
Työn tavoitteellisuus ja paneutuminen tuen tarpeisiin	6
Uusien toimintatapojen ja keinojen löytäminen	2
	Yhteensä 8

Työn tavoitteellisuus ja paneutuminen tuen tarpeisiin (6 ilmaisua): Teemassa mainittiin työn tavoitteellisuus (3 ilmaisua) ja paneutuminen tuen tarpeisiin (3 ilmaisua).

Uusien toimintatapojen ja keinojen löytäminen (2 ilmaisua): Teemassa maininnan saivat uusien toimintatapojen (1 ilmaisu) ja keinojen löytäminen (1 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä, että työssä on selkeä tavoite. On olemassa jo pulma, jota lähdetään täsmentämään ja siihen pyritään vaikuttamaan tuomalla perheeseen uusia keinoja ja toimintatapoja. Tuen tarve voi liittyä esimerkiksi puutteelliseen huolenpitoon, vanhemman kyvyttömyyteen huomioida lapsen tarpeita tai kyvyttömyyteen asettaa lapselle ikätasoa vastaavat rajat.

5.4.2.2 Perhetyö

Kaikkien viiden kyselyyn vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 14 ilmaisua, jotka jaettiin kahden teeman alle (ks. taulukko 22).

Taulukko 22. Intensiiviperheohjaus kuntouttavana ja korjaavana työnä (perhetyö)

Teema	Ilmaisut teemaan liittyen
Työn tavoitteet	8
Asiakasperheet	6
	Yhteensä 14

Työn tavoitteet (8 ilmaisua): Teemassa mainittiin hukassa olevan vanhemmuuden palauttaminen (2 ilmaisua) ja voimavarojen löytäminen (2 ilmaisua). Lisäksi maininnan sai aktiivinen puuttuminen ongelmiin (1 ilmaisu), ohjaaminen kädestä pitäen (1 ilmaisu), vaurioiden korjaaminen (1 ilmaisu) sekä arviointi (1 ilmaisu).

Asiakasperheet (6 ilmaisua): Teemassa maininnan saivat perheessä taustalla olevat muut avohuollon työmuodot (1 ilmaisu), perheessä lapsen kasvu ja kehitys on jo vaarantunut/ hidastunut (1 ilmaisu), lapsi tarvitsee erityistä tukea kasvuun (1 ilmaisu), tuen tarve perheissä on usein konkreettinen (1 ilmaisu), hyvin suunniteltu työ (1 ilmaisu) ja työn pohjautuminen ennalta määriteltuihin tavoitteisiin (1 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä, että työn avulla pyritään vaikuttamaan jo olemassa oleviin ongelmiin, joihin puututaan aktiivisesti, ohjataan perhettä ja korjataan vaurioita. Perhe on usein konkreettisen tuen tarpeessa, vanhemmuus on hukassa sekä lapsen kasvu ja kehitys on jo vaarantunut /hidastunut. Työssä autetaan perhettä löytämään voimavaroja ja siinä edetään suunnitelmallisesti ja tavoitteiden mukaisesti.

5.4.3 Intensiiviperheohjauksen ja pitkäkestoisen perhetyön eroavaisuudet

Työssä haluttiin selvittää millaisia eroavaisuuksia intensiiviperheohjauksessa ja pitkäkestoisessa perhetyössä on. Vastaajilta kysyttiin kysymys: Miten intensiivi-

perheohjaus eroaa perhetukikeskuksen toteuttamasta tavallisesta perhetyöstä? (pitkäkestoinen perhetyö).

5.4.3.1 Lastensuojelu

Kaikkien kolmen kyselyyn vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 9 ilmaisua, jotka kaikki sisällytettiin seuraavan teeman alle:

Intensiteetti ja ajallinen panostus perheeseen sekä työmenetelmien käyttö (9 ilmaisua): Teema sisältää alaluokan työn intensiivisyys ja sen vaikutus työhön (8 ilmaisua).

Alaluokassa työn intensiivisyys ja sen vaikutus työhön (8 ilmaisua) tyypillisin vastaus oli:

”Intensiteetti, perheen arjessa ollaan niin paljon, että tilanne täsmentyy nopeammin”

Lisäksi teemassa maininnan sai työmenetelmien käyttö (1 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä, että intensiiviperheohjauksessa työskentely perheen kanssa on intensiivisempää kuin pitkäkestoisessa perhetyössä, jonka vuoksi perheen tilanne täsmentyy nopeammin. Intensiiviperheohjauksessa perheen kanssa työskennellään useampi tunti kerrallaan kolmesta viiteen viikkoon. Intensiiviperheohjauksessa eletään perheen arkea ja tuetaan vanhempia pitkäjännitteisesti toimimaan johdonmukaisesti pulmatilanteissa. Intensiiviperheohjauksessa mahdollisesti käytetään myös useampia työmenetelmiä työn apuna.

5.4.3.2 Perhetyö

Kaikkien viiden kyselyyn vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 21 ilmaisua, jotka jaettiin kahden teeman alle (ks. taulukko 23).

Taulukko 23. Intensiiviperheohjauksen ja pitkäkestoisen perhetyön eroavaisuudet (perhetyö)

Teema	Ilmaisut teemaan liittyen
Työn intensiivisyys ja sen vaikutus työhön	14
Työn toteuttaminen	7
	Yhteensä 21

Intensiteetti ja sen vaikutus työhön (13 ilmaisua): Teema sisältää alaluokan työn intensiivisyys ja ajallinen panostus perheeseen (9 ilmaisua).

Alaluokassa työn intensiivisyys ja ajallinen panostus perheeseen (9 ilmaisua) tyyppillisin vastaus oli:

”Intensiiviperheohjaus toimii neljänä päivänä viikossa, kaksi kertaa saman vuorokauden aikana”

Lisäksi teemassa mainittiin enemmän konkreettista apua (1 ilmaisu), uudenlaisen tiedon saaminen perheestä (1 ilmaisu), asioiden käsittely nopeammassa tahdissa (1 ilmaisu) ja vastausten saaminen lyhyemmässä ajassa (1 ilmaisu).

Työn toteuttaminen (7 ilmaisua): Teemassa mainittiin, että intensiiviperheohjauksessa pidetään viikoittain viikkopalaveri (2 ilmaisua) ja työskentely tapahtuu parityöskentelynä (2 ilmaisua). Lisäksi maininnan saivat tarkkaan suunniteltu toiminta (1 ilmaisu), työn keskittyminen yhteen perheeseen (1 ilmaisu) ja vahva interventio perheen asioihin (1 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä, että intensiiviperheohjauksessa työskentely perheen kanssa on tiiviimpää ja ajallisesti perheeseen panostetaan enemmän viikon aikana. Intensiiviperheohjauksessa perheen kanssa työskennellään neljänä päivänä viikossa noin viisi tuntia jokaisena päivänä. Lisäksi perjantaisin pidetään palaveri, johon

osallistuu intensiiviperheohjaajat, perheen sosiaalityöntekijä ja lapsen vanhemmat. Pitkäkestoisessa perhetyössä perheille annettava aika on n. kolmesta käynnistä viikossa harvempaan, esimerkiksi joka toinen viikko tapahtuvaan tapaamiseen. Tapaamisen kesto pitkäkestoisessa perhetyössä on myös lyhyempi, käynnin kesto on noin 2 tuntia. Intensiiviperheohjauksessa perheelle tarjotaan enemmän konkreettista apua, sillä työskentely tapahtuu parityöskentelynä ja perheeseen panostetaan ajallisesti enemmän. Intensiivijakson aikana perheestä saadaan paljon uutta tietoa, koska perheen kanssa vietetään enemmän aikaa kuin pitkäkestoisessa perhetyössä. Intensiiviperheohjaus on vahva interventio perheen arkeen. Se on toiminnaltaan ja ajaltaan tarkkaan suunniteltua ja siinä pystytään nopeammassa ajassa käsittelemään haluttuja asioita.

5.4.4 Intensiiviperheohjauksessa olevien asiakkaiden tuen tarve

Tutkimuksella haluttiin selvittää millaisista tuen tarvetta on perheissä, jotka ovat intensiiviperheohjauksen asiakkaina. Vastaajille esitettiin seuraava kysymys: Milloista tuen tarvetta on perheissä, jotka ovat intensiiviperheohjauksen asiakkaina?

5.4.4.1 Lastensuojelu

Kaikkien kolmen vastaajan vastauksista voitiin poimia yhteensä 10 ilmaisua, jotka jettiin kahden teeman alle (ks. taulukko 24).

Taulukko 24. Intensiiviperheohjauksen asiakkaiden tuen tarve (lastensuojelu)

Teema	Ilmaisujen määrä
Asiat, joihin tukea tarvitaan	7
Intensiiviperheohjauksen asiakasperheet	3
	Yhteensä 10

Asiat, joihin tukea tarvitaan (7 ilmaisua): Teemassa mainittiin kyky vastata lapsen perustarpeisiin (2 ilmaisua) ja kasvatukselliset asiat (2 ilmaisua). Lisäksi maininnan saivat rajojen asettaminen (1 ilmaisu), myönteisen vuorovaikutuksen puute (1 ilmaisu) sekä kodin sopimattomat kasvuolosuhteet (1 ilmaisu).

Intensiiviperheohjauksen asiakasperheet (3 ilmaisu): Teemassa mainittiin, että intensiiviperheohjauksen asiakasperheissä on suuri tuen tarve (2 ilmaisu). Lisäksi yksi vastaajista mainitsi, että lastensuojeluasiakkuuden alkuvaiheessa lähes kaikki perheet hyötyisivät intensiiviperheohjauksesta (1 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä, että intensiiviperheohjauksen asiakkaina olevat perheet tarvitsevat tukea lapsen perustarpeisiin vastaamiseen, kasvatukseen, myönteiseen vuorovaikutukseen ja hyvien kasvuolosuhteiden luomiseen lapselle.

5.4.4.2 Perhetyö

Kaikkien viiden vastaajan vastauksista voitiin poimia yhteensä 18 ilmaisuja, jotka jaettiin kahden teeman alle (ks. taulukko 25).

Taulukko 25. Intensiiviperheohjauksen asiakkaiden tuen tarve (perhetyö)

Teema	Ilmaistujen määrä
Tuki kasvatukseen ja vanhemmuuteen	11
Perheen tukeminen ja ohjaus	7
	Yhteensä 18

Tuki kasvatukseen ja vanhemmuuteen (11 ilmaisu): Vastauksissa mainittiin kasvatukselliset tuen tarpeet (4 ilmaisu), rajojen asettaminen (2 ilmaisu) ja vuorokausirytmin luominen (2 ilmaisu). Lisäksi maininnan saivat tuki vanhempana jaksamiseen (1 ilmaisu), hukassa oleva vanhemmuus (1 ilmaisu) sekä lapsen epäsosiaalinen käytös (1 ilmaisu).

Perheen ohjaus ja tukeminen (7 ilmaisu): Teemassa mainittiin perheen vuorovaikutukseen liittyvä tuen tarve (2 ilmaisu). Lisäksi maininnan saivat konkreettinen tuki (1 ilmaisu), ulkopuolinen näkemys tilanteeseen (1 ilmaisu), silmien avaaminen (1 ilmaisu), kokonaisvaltainen ohjaus (1 ilmaisu) sekä tuki turvallisten elämäolosuhteiden luomiseen lapselle (1 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä, että intensiiviperheohjauksen asiakkaina olevissa perheissä usein tarvitaan tukea vanhemmuuteen, kasvatukseen ja perheen vuorovaikutukseen liittyen. Vanhemmat tarvitsevat konkreettista, kokonaisvaltaista oh-

jausta arjessa. Vanhemmuus on hukassa, vanhemmat kokevat vaikeaksi muun muassa rajojen asettamisen ja vuorokausirytmien luomisen. Vanhempia autetaan näkemään lapsen yksilölliset kasvun tarpeet ja autetaan turvallisten elinolosuhteiden luomisessa. Kaikki perheet ovat kuitenkin yksilöllisiä ja tuen tarve vaihtelee perheittäin.

5.4.5 Asiakkaiden tarpeisiin vastaaminen intensiiviperheohjauksen keinoin

Vastausten avulla haluttiin saada tietoa, miten asiakkaan tarpeisiin vastataan intensiiviperheohjauksen keinoin. Vastaajilta kysyttiin seuraava kysymys: Miten asiakkaiden tarpeisiin vastataan intensiiviperheohjauksen keinoin?

5.4.5.1 Lastensuojelu

Kaikkien kolmen vastaajan vastauksista voitiin poimia yhteensä 12 ilmaisua, jotka jaettiin kolmen teeman alle (ks. taulukko 26).

Taulukko 26. Asiakkaan tarpeisiin vastaaminen intensiiviperheohjauksen keinoin (lastensuojelu)

Teema	Ilmaisujen määrä
Ohjaaminen ja mallina toimiminen	6
Työn tavoitteellisuus ja menetelmien käyttö	4
Tiedon tuottaminen ja jakaminen	2
	Yhteensä 12

Ohjaaminen, neuvonta ja mallina toiminen (6 ilmaisua): Teemassa mainittiin ohjaus (4 ilmaisua). Lisäksi maininnan saivat keinot muutoksen toteuttamiseen (1 ilmaisu) ja uusien toimintatapojen opettaminen mallin avulla (1 ilmaisu).

Työn tavoitteellisuus ja menetelmien käyttö (4 ilmaisua): Teemassa maininnan saivat menetelmien käyttö (1 ilmaisu), muutosten tekeminen yhdessä (1 ilmaisu), käytännönläheinen (1 ilmaisu) ja perheen tarpeita vastaava työskentely (1 ilmaisu).

Tiedon tuottaminen ja jakaminen (2 ilmaisua): Teemassa maininnan saivat tiedon hankkiminen (1 ilmaisu) ja tiedon antaminen (1 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä, että intensiiviperheohjauksessa perheen tarpeisiin vastataan perheestä hankitun tiedon avulla. Hankitaan tietoa esimerkiksi siitä, millaisin tukitoimin perhe on autettavissa ja voidaanko perhettä tukea avohuollon tukitoimien avulla. Työskentely on käytännönläheistä ja perheen tarpeisiin räätälöityä toimintaa. Perheelle annetaan tietoa, ohjausta, neuvontaa sekä keinoja ja uusia toimintatapoja toimimiseen. Työskentelyn apuna käytetään erilaisia menetelmiä.

5.4.5.2 Perhetyö

Kaikkien viiden kyselyyn vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 18 ilmaisua, jotka jaettiin kahden teeman alle (ks. taulukko 27).

Taulukko 27. Asiakkaan tarpeisiin vastaaminen intensiiviperheohjauksen keinoin (perhetyö)

Teema	Ilmaisujen määrä
Muutokseen pyrkiminen	15
Intensiiviperheohjauksen tavoite	3
	Yhteensä 18

Muutokseen pyrkiminen (15 ilmaisua): Teemassa mainittiin tiedon hankkiminen ja antaminen (3 ilmaisua), mallin antaminen (3 ilmaisua), toimintatavat (2 ilmaisua). Lisäksi maininnan saivat vuorovaikutus (1 ilmaisu), suunnitelman laadinta (1 ilmaisu), perheen motivointi (1 ilmaisu), työmenetelmät (1 ilmaisu) sekä palaute (1 ilmaisu) ja arvio vanhemmuudesta (1 ilmaisu).

Intensiiviperheohjauksen tavoite (3 ilmaisua): Teemassa mainittiin perheen lasten näkyväksi tuominen (2 ilmaisua). Lisäksi maininnan sai ongelmien ratkaisu (1 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä, että intensiiviperheohjauksessa perheen tarpeisiin vastataan tekemällä lapset näkyviksi perheessä. Perheelle tuotetaan konkreettista tietoa sekä toimitaan mallina arjessa ja haastavissa tilanteissa. Työssä etsitään ratkaisuja pulmiin ja autetaan vanhempia pohtimaan omia toimintatapojaan sekä niiden vaikutusta lapseen. Intensiiviperheohjauksessa tuodaan uusia toimintatapoja

perheen arkeen, annetaan palautetta ja arviota vanhemmuudesta sekä sen kehityksestä. Tärkeää on myös perhe motivointi jaksolle.

5.4.6 Mikä intensiiviperheohjauksessa toimii?

Tutkimuksessa haluttiin selvittää millaiset asiat vastaajien mielestä toimivat intensiiviperheohjauksessa. Vastaajille esitettiin kysymys: Mikä intensiiviperheohjauksessa toimii.

5.4.6.1 Lastensuojelu

Kaikkien kolmen kyselyyn vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 11 ilmaisua, jotka jaettiin kahden teeman alle (ks. taulukko 28).

Taulukko 28. Intensiiviperheohjauksessa toimivat asiat (lastensuojelu)

Teema	Ilmaisujen määrä
Työmuodon toimivuus	6
Perheen saama tuki	5
	Yhteensä 11

Työmuodon toimivuus (6 ilmaisua): Teemassa maininnan saivat kokonaisuus (1 ilmaisu), tiivis työskentely (1 ilmaisu), perheet tarkkaan valittuja (1 ilmaisu), ammattitaito (1 ilmaisu), myönteinen asenne (1 ilmaisu) ja usko tehtävään työhön (1 ilmaisu).

Perheen saama tuki (5 ilmaisua): Teemassa maininnan saivat tiedon saaminen (1 ilmaisu), tuki arkeen (1 ilmaisu), ymmärrys (1 ilmaisu) ja oman äänen kuuluviin tuominen (1 ilmaisu) sekä perhe itse määrittelemässä tuen tarvetta (1 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä, että vastaajien mielestä intensiiviperheohjauksessa toimii tiivis työskentelyote ja työ kohdistetaan oikeille perheille. Tärkeänä asiana ammattitaidon lisäksi mainittiin myönteinen asenne ja usko tehtävään työhön. Perheet ovat saaneet paljon tietoa ja ymmärrystä sekä tukea arkeen. Intensiiviperheohjauksessa perhe on saanut oman äänen kuuluviin ja on voinut aidosti olla mukana määrittelemässä mihin muutosta kaivataan.

5.4.6.2 Perhetyö

Kaikkien viiden vastaajan vastauksista voitiin poimia yhteensä 17 ilmaisuja, jotka jaettiin kahden teeman alle (ks. taulukko 29).

Taulukko 29. Intensiiviperheohjauksessa toimivat asiat (perhetyö)

Teema	Ilmaistujen määrä
Työn toteutus	9
Intensiiviperheohjauksen malli työmuotona	8
	Yhteensä 17

Työn toteutus (9 ilmaisuja): Teemassa maininnan sai raportointi (1 ilmaisu), tiedon kerääminen (1 ilmaisu) ja jakaminen (1 ilmaisu), sosiaalityöntekijän sitoutuneisuus (1 ilmaisu), menetelmien käyttö (1 ilmaisu), aikataulutus (1 ilmaisu), perheen luottamus ohjaajiin (1 ilmaisu) sekä vahva (1 ilmaisu) ja ammatillinen (1 ilmaisu) työskentely.

Intensiiviperheohjauksen malli työmuotona (8 ilmaisuja): Teema sisältää alaluokan toimiva työparityöskentely (6 ilmaisuja).

Alaluokassa toimiva työparityöskentely (6 ilmaisuja) tyypillisin vastaus oli:

”Työparin saumaton yhteistyö”

Lisäksi maininnan saivat aktiivinen työote (1 ilmaisu) sekä intensiiviperheohjauksen vahva malli (1 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä, että intensiiviperheohjauksessa toimii työparityöskentely. Työparin välillä on saumaton yhteistyö ja molemminpuolinen kunnioitus. He tekevät jatkuvaa tilannearviota, nopeita ratkaisuja sekä tiedostavat työssään toimivansa perheen omalla alueella. Lisäksi toimivaksi mainittiin aikataulutus, vahva ja ammatillinen työskentely, menetelmien käyttö, sosiaalityöntekijän sitoutuneisuus, tiedon keruu ja jakaminen sekä hankitun tiedon raportointi.

5.4.7 Intensiiviperheohjauksen kehittäminen

Tutkimuksessa haluttiin selvittää vastaajien näkemyksiä intensiiviperheohjauksen kehitystarpeista. Vastaajille esitettiin seuraava kysymys: Mitä mielestäsi intensiiviperheohjauksessa tulisi kehittää ja millä keinoin?

5.4.7.1 Lastensuojelu

Kaikkien kolmen kyselyyn vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä kuusi ilmaisua, jotka liitettiin teemaan intensiiviperheohjauksen kehittäminen (6 ilmaisua).

Intensiiviperheohjauksen kehittäminen (6 ilmaisua): Teemassa mainittiin työn muuttuvuus (1 ilmaisu), pysähtyminen (1 ilmaisu), keskustelu toimivista käytännöistä (1 ilmaisu), muutosten pysyvyys (1 ilmaisu), resurssien lisääminen (1 ilmaisu) ja mallin kehittäminen nuoren pulmien ratkaisemisen tueksi (1 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä lastensuojelutyön muuttuvan jatkuvasti perheiden ja ympäristön muuttuessa, joten olisi hyvä aika ajoin pysähtyä kuuntelemaan eri osapuolia ja käydä keskustelua toimivista käytännöistä. Intensiivijakso on lyhyt ja mietinnässä on, miten perheet onnistuvat ylläpitämään muutoksia jakson jälkeen. Resursseja tarvittaisiin lisää. Lisäksi kehittämisehdotuksena oli mallin kehittäminen tukemaan nuorta pulmien ratkaisemisessa.

5.4.7.2 Perhetyö

Kaikkien viiden kysymykseen vastanneen henkilön vastauksista voitiin poimia yhteensä 17 ilmaisua, jotka jaettiin kolmen teeman alle (ks. taulukko 30).

Taulukko 30. Intensiiviperheohjauksen kehittäminen (perhetyö)

Teema	Ilmaisujen määrä
Moniammatillisuus ja yhteistyö tahojen välillä	6
Työn toteuttaminen	6
Hyvä pohja työhön	5
	Yhteensä 17

Moniammatillisuus ja yhteistyö tahojen välillä (6 ilmaisu): Teemassa mainittiin moniammatillinen tiimi/ohjausryhmä (3 ilmaisu). Lisäksi maininnan saivat verkostopalaveri (1 ilmaisu), yhteistyö muiden perheen kanssa toimivien tahojen kanssa (1 ilmaisu) sekä yhteistyö sosiaalityöntekijän kanssa (1 ilmaisu).

Työn toteuttaminen (6 ilmaisu): Teemassa mainittiin uusien työkalujen (2 ilmaisu) ja toimintatapojen (2 ilmaisu) käyttöön ottaminen. Lisäksi maininnan saivat tarve lisätä perheohjaajia (1 ilmaisu) sekä työn kierrättäminen muilla perheohjaajilla (1 ilmaisu).

Hyvä pohja työhön (5 ilmaisu): Vastauksissa mainittiin, että asiakassuunnitelman (2 ilmaisu) ja tavoitteiden tulisi olla valmiina (2 ilmaisu) työn alkaessa. Lisäksi maininnan sai tarkka arviointi intensiiviperheohjauksen hyödyllisyydestä perhettä valittaessa (1 ilmaisu).

Vastauksista voidaan päätellä toiveena olevan, että asiakassuunnitelma ja tavoitteet työlle ovat valmiita työn alkaessa. Työn luonteen vuoksi sosiaalityöntekijältä toivotaan enemmän tukea ja ohjausta. Täytyy myös tarkasti arvioida kunkin perheen kohdalla, onko intensiiviperheohjaus se työmuoto, jonka avulla pystytään saavuttamaan toivotut tavoitteet. Työhön kaivattiin moniammatillista tiimiä /ohjausryhmää, jossa voisi tuoda perheen tarpeita ja ongelmia esiin ja saada vastuksia mieltä askarruttaviin kysymyksiin. Moniammatilliseen tiimiin voisi kuulua psykologi, psykiatri, johtava sosiaalityöntekijä ja tarvittaessa esimerkiksi koulu-toimi tai päiväkotitoimi. Yhteistyötä muiden auttajatahojen kanssa tulisi kehittää, muun muassa lisäämällä aktiivista kanssakäymistä ja toteuttamalla verkostopalavereita. Työ on jatkuvasti kehittyvää ja perheiden tarpeet ovat erilaisia. Uusia toimintatapoja ja työkaluja otetaan työskentelyssä käyttöön tarvittaessa. Mietinnässä on myös miten jatkossa työtä kierrätetään muille perheohjaajille siten, että hyvä malli ja pohja työssä säilyvät.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Yhtenä osana tutkimuksessa haluttiin selvittää päiväkodin rooli/ merkitys ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa. Tutkimustulosten yleisenä näkemyksenä ilmeni, että päiväkotia nähdään tärkeänä sekä hyvänä kasvun ja opetuksen paikkana. Tutkimukseen osallistuneet kaikki tahot eli päiväkotia, lastensuojelu ja perhetyö olivat yhteneväisiä vastauksissaan. Päiväkotia nähtiin kasvatuskumppanuuden toteuttajana, tuen antajana, eri taitojen opettajana ja turvallisuuden tuojana. Päiväkodin vaikuttamismahdollisuudet koettiin myös hyvinä, sillä päiväkodissa voidaan päivittäin seurata lapsen kasvua ja kehitystä. Päiväkodin henkilökunnalta toivottiin kuitenkin rohkeaa ”puuttumista”, väliintuloa ja lapsen näkemistä yksilönä. Tärkeäksi nähtiin myös, että vuorovaikutus vanhempien kanssa on avointa, vanhempien kanssa puhutaan suoraan ja uskalletaan nostaa esiin vaikeitakin asioita.

Tutkimuksella haluttiin myös selvittää, mikä on päiväkodin rooli lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tilanteen arvioinnissa. Tutkimustuloksessa ilmeni kaikkien tahojen vastauksien olevan samansuuntaisia. Lapsen ja perheen tilanteen arviointi, havainnointi ja tämän arvokkaan tiedon jakaminen eteenpäin sosiaalityöntekijälle sekä keskinäinen yhteistyö koettiin merkittäväksi. Lastentarhanopettajien mielestä tiedon jakoon liittyy kuitenkin ongelmia, koska päiväkodin henkilökunta ei ole aina tietoinen lastensuojelun asiakkuudesta. Tutkimuksessa todetaan myös, että perhetyön vastaajat pitivät tärkeänä, että päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välinen vuorovaikutus olisi suoraa ja avointa.

Tutkimuksessa selvitettiin myös oletettuja vanhempien odotuksia tukeen liittyen kaikilta kolmelta taholta (päiväkotia, lastensuojelu ja perhetyö). Näiden tahojen yleisenä näkemyksenä tutkimuksessa todettiin vanhempien tarvitsevan ja odottavan tukea, neuvontaa ja ohjausta vanhemmuuteen sekä tukea arjen pyörittämiseen, ja ongelmien ratkomiseen. Vastaajat uskoivat vanhempien toivovan myös arviota lapsen ja perheen tilanteesta. Päiväkodin tukeen liittyen lastentarhanopettajien vastauksista voidaan todeta, että tuen tarve vanhemmilla saattaa olla hyvin erilainen. Lastensuojelun vastaajien vastauksissa päiväkodin tukeen liittyen mainittiin, että yhteistyön tulisi olla hyvää ja kannustavaa. Lisäksi perhetyön vastauksissa

päiväkotiin liittyen mainittiin vanhempien odottavan rehellistä vuorovaikutusta ja palautetta niin positiivisissa kuin negatiivisissakin asioissa. Tutkimustuloksista on myös pääteltävissä, että vanhempien odotukset sosiaalityöntekijän tukeen liittyen ovat tuki arjen haasteisiin, tieto saatavilla olevista palveluista sekä taloudellinen tuki. Lisäksi tutkimuksesta on pääteltävissä, että lastentarhanopettajat ja lastensuojelun vastaajat uskoivat vanhempien odottavan sosiaalityöntekijöiltä kunnioitettavaa ja arvostavaa kohtaamista. Perhetyön vastaajien vastauksista päätellen voidaan todeta vanhempien odottavan sosiaalityöntekijöiltä selkeitä päätöksiä perusteluineen sekä uskoa perheen muutoskykyyn. Intensiiviperheohjaajilta odotettiin tukea vanhemmuuteen sekä lapsen ja perheen tilanteen analysoimista ja näkemistä. Heiltä odotettiin myös jatkosuunnitelmia, eväitä ongelmien ratkaisuun, vanhempien osallistamista ja pedagogisia taitoja.

Tutkimustuloksilla selvitettiin myös millaista tukea nämä eri tahot (päiväkoti, lastensuojelu ja perhetyö) antavat ja odottavat toisiltaan. Tutkimustuloksissa ilmeni päiväkodin tarjoavan lapselle hyvän ympäristön, jossa lapsi tunnetaan hyvin ja siten päiväkoti toimikenttänä tukee sosiaalityöntekijän ja intensiiviperheohjaajan työtä. Tuen annossa ja tiedon jaossa nähtiin kuitenkin olevan esteitä, koskien vaihtolovelvollisuutta ja salassapitoa. Tutkimuksen selvityksen mukaan sosiaalityöntekijät tukevat päiväkodin työtä tekemällä yhteistyötä muun muassa yhteiset palaverit, sosiaalityöntekijän tavoitettavuus, tavoitteiden laadinta (jos päiväkoti avoimuuden tukitoimi) sekä tarjoamalla apua lapsen tilanteen selvittämisessä huolen herätessä. Vastaavasti intensiiviperheohjaajien työtä sosiaalityöntekijä tukee ohjaamalla, välittämällä tietoa ja toimimalla yhteistyössä. Sosiaalityöntekijä laatii tavoitteet työlle ja motivoi perheen intensiiviperheohjaukseen. Tukeen kuuluu yhteydenpito ja viikoittaiset tapaamiset.

Tutkimustulosten pohjalta selvitettiin myös, että intensiiviperheohjaajat tukevat sosiaalityöntekijän työtä tuoden uusia näkökulmia ja arvokasta tietoa lapsen ja perheen tilanteesta. Saatu tieto auttaa sosiaalityöntekijää arvioimaan perheen tilannetta ja tarvittavia jatkotoimenpiteitä intensiivijakson päätyttyä. He myös toimivat sosiaalityöntekijän työkalun tuottajina ja toimijoina hänen pyrkiessä vaikuttamaan lapsen kasvuolosuhteita parantavasti. Tutkimustuloksessa ilmeni, että päi-

väkodin kohdalta intensiiviperheohjauksessa on puuttunut moniammatillinen verkosto. Perheohjaajat kuitenkin tukevat päiväkodin työtä tuomalla vanhemmille esiin päiväkodin tärkeyttä, tukemalla perhettä ja vanhemmuutta sekä luomalla lapsen kasvuympäristöä lapsen kasvua ja kehitystä tukevaksi.

Päiväkodin tarjoamaan tukeen liittyen lastensuojelun ja perhetyön vastaajat toivoivat päiväkodilta tiedonantoa sekä avoimuutta ja rohkeutta vuorovaikutukseen. Lastensuojelun vastaajien toiveena oli, ettei lasta leimata negatiivisesti lastensuojeluasiakkuuden vuoksi. Päiväkodin henkilökunnalta toivottiin myös uskoa sosiaalityöntekijän työhön. Perhetyön vastaajat toivoivat päiväkodin varhaiskasvattajilta vahvaa perustuksen osaamista, kuten varhaiskasvatusta, lapsen erityistarpeisiin vastaamista, vanhemmuuden ja lapsen kasvun- ja kehityksen tukemista.

Vastaavasti päiväkodin ja perhetyön vastaajat toivoivat sosiaalityöntekijältä moniammatillisen verkoston koolle kutsumista tarvittaessa, lapsen ja perheen yhteiseksi hyväksi. Tutkimustulokset osoittavat lastentarhanopettajien toivovan, ettei vaitiolovelvollisuus olisi liikaa esteenä oikean tiedon välittämiseksi. Perhetyön vastaajien vastauksista voidaan todeta, että he toivoivat sosiaalityöntekijältä intensiiviperheohjaukseen liittyen sitoutumista tiiviiseen yhteistyöhön perheen asioissa. Toiveena on, että sosiaalityöntekijä luo hyvän pohjan työskentelylle valitsemalla ja motivoimalla perheen sekä laatimalla asiakassuunnitelman valmiiksi viimeistään ensimmäiseen perheen, intensiiviperheohjaajien ja sosiaalityöntekijän yhteiseen tapaamiseen. Sosiaalityöntekijän intensiivijaksolle laatimien tavoitteiden toivottiin olevan hyvin mietittyjä ja konkreettisia.

Tutkimuksella selvitettiin myös millaista tukea päiväkotin ja lastensuojelun vastaajat odottivat työhönsä intensiiviperheohjaajilta. Lastentarhanopettajat toivoivat intensiiviperheohjaajilta tiedon välittämistä lapsesta ja perheestä. He toivoivat myös yhteistyötä, kuten yhteisiä tapaamisia ja vastavuoroista toimintaa sekä asioista puhumista lapsen ja perheen parhaaksi. Lastentarhanopettajat odottivat ja toivoivat intensiiviperheohjaajilta myös avoimuutta, ymmärrystä ja tavoitteita yhteistyön tueksi.

Lastensuojelun vastaajat toivoivat intensiiviperheohjaajilta arviota perheen ja lapsen tilanteesta sekä tuen tarpeesta. Toiveena oli ilon kautta työskentely, konkretia, pitkäjänteisyys ja periksiantamattomuus. Yhteistyön toivottiin olevan kunnioittavaa ja tilaa antavaa, puolin ja toisin.

Tutkimustulosten yleisenä näkemykseen oli, että kaikkien tahojen tulee välittää tietoa eteenpäin lapsen ja perheen tilanteesta. Kaikki kolme tahoa havainnoivat ja arvioivat lapsen kasvua sekä lapsen ja perheen tilannetta. Näillä keinoin he tukevat toistensa työtä sekä myös odottavat saavansa tukea toisiltaan omaan työhönsä. Myös yhteistyö tahojen ja vanhempien välillä nousi vastauksissa esiin merkityksellisenä asiana, sen koettiin tukevan kunkin tahon työtä. Vastaajat pitivät myös tärkeänä, että tahojen välisessä yhteistyössä sekä vanhempien tapaamisissa tapahtuu arvostavaa kohtaamista.

Tutkimuksen avulla haluttiin saada lisää tietoa intensiiviperheohjauksesta. Kysymykset esitettiin vain lastensuojelun ja perhetyön vastaajille. Tuloksista voitiin päätellä, että intensiiviperheohjauksen mallin rakentumiseen vaikuttivat Kaste hankkeen puitteissa toteutettu vanhemmuuden arviointi. Muut vaikuttavat tekijät ovat olleet kirjallisuus, internet, sosiaaliportti, työntekijöiden kokemus perhetyöstä ja kokemuksen tuomat mallit. Myös perheet ja intensiiviperheohjaajien oma malli sekä tapa toimia ovat olleet tärkeä osa työn kehittymisessä. Tutkimuksessa selvitettiin myös, miten kuntouttavan ja korjaavan työn luonne tulee esiin työskentelyssä. Tutkimustuloksista ilmeni, että työllä on selkeä tavoite, jolla pyritään vaikuttamaan jo olemassa olevaan ongelmaan ohjaamalla perhettä ja korjaamalla vaurioita. Tuen tarve perheillä on konkreettinen, kuten lapsen puutteellinen huolenpito tai hukattu vanhemmuus.

Tutkimuksella selvitettiin myös millaisia eroavaisuuksia on intensiiviperheohjauksessa ja pitkäkestoisessa perhetyössä. Intensiiviperheohjauksessa työskentely perheen kanssa on intensiivisempää kuin pitkäkestoisessa perhetyössä. Tapaamisen kesto perheissä pitkäkestoisessa perhetyössä on lyhyempi kuin intensiiviperheohjauksessa. Perhetyöntyöntekijät totesivat saavansa intensiiviperheohjauksessa paljon uutta tietoa. He pystyvät nopeassa ajassa käsittelemään haluttuja asioita, koska intensiiviperheohjaus on toiminnaltaan ja ajaltaan tiivistä ja tarkkaan suun-

niteltua. Tutkimuksesta voidaan myös todeta, että intensiiviperheohjauksen asiakaina olevissa perheissä tukea tarvitaan vanhemmuuteen, lasten kasvatukseen ja myönteisen vuorovaikutuksen tukemiseen. Perhetyöntekijät tuovat tutkimuksessa kuitenkin esille, että tuen tarve perheissä vaihtelee ja kaikki perheet ovat yksilöllisiä.

Tutkimuksessa haluttiin myös selvittää, miten asiakkaiden tarpeisiin vastataan intensiiviperheohjauksen keinoin. Tutkimustuloksista ilmenee, että perheille annetaan ohjeita, neuvoja, tietoa, keinoja, uusia toimintatapoja ja ollaan mallina arjessa toimimisessa. Intensiiviperheohjauksen todettiin olevan perheen tarpeisiin räätälöityä toimintaa. Tärkeänä asiana mainittiin palautteen antaminen ja perheen motivoiminen intensiivijaksolle. Yhtenä osana tutkimusta haluttiin myös selvittää, mikä intensiiviperheohjauksessa toimii. Intensiiviperheohjauksessa todettiin toimivan tiivis työskentelyote ja parityöskentely. Työ kohdistetaan oikeille perheille, aikataulutus on toimivaa sekä perhe on voinut aidosti olla mukana määrittelemässä mihin muutosta kaivataan. Tärkeänä asiana ammattitaidon lisäksi mainittiin myönteinen asenne ja usko tehtävään työhön sekä sosiaalityöntekijöiden sitoutuneisuus.

Lopuksi tutkimuksessa selvitettiin, mitä intensiiviperheohjauksessa tulisi kehittää ja millä keinoin. Työn todettiin olevan jatkuvasti kehittyvää. Tutkimustulokset osoittivat perhetyöntekijöiden kaipaavan sosiaalityöntekijöiltä enemmän ohjausta ja tukea. He toivoivat myös asiakassuunnitelmien ja tavoitteiden olevan valmiita työn alkaessa. Tutkimustuloksista ilmeni tärkeä asia, joka koskee koko opinnäytetyön kokonaisuutta. Toiveena oli moniammatillinen tiimi /ohjausryhmä, jossa tuotaisiin perheen tarpeita ja ongelmia esiin sekä saataisiin vastauksia mieltä askarruttaviin kysymyksiin. Moniammatilliseen tiimiin voisi kuulua psykologi, psykiatri, johtava sosiaalityöntekijä ja tarvittaessa esimerkiksi koulutoimi tai päiväkotitoimi. Yhteistyötä muiden auttajatahojen kanssa tulisi kehittää, muun muassa lisäämällä aktiivista kanssakäymistä ja toteuttamalla verkostopalavereita.

7 POHDINTA

Tutkimusta lähdettiin tekemään kiinnostuksesta Vaasan mallin mukaan toteutettavaa intensiiviperheohjausta kohtaan. Tästä ei ole tehty aikaisempaa tutkimusta. Samoin lastensuojelun kokonaisuus on kiinnostava aihe, joka tosin on haastavaa paketoita pieneen pakettiin. Päätimme kuitenkin yrittää. Olemme huomanneet opiskelussa ja työssämme, kuinka moni taho loppujen lopuksi tekee yhteistyötä lasten ja perheiden kanssa. Lastensuojelun tulee edistää lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Sen tehtävä on tukea lapsen vanhempia lapsen huolenpidossa ja kasvatuksessa. Lastensuojelun tulee pyrkiä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia ja sen tulee puuttua jo havaittuihin ongelmiin riittävän varhain.

(L13.4.2007/417).

Tutkimuksen tahoiksi rajattiin päivähoido/varhaiskasvatus, lastensuojelu ja perhetyö siksi, että ne ovat lähinnä meidän ammattia ja kiinnostusta koskettavat tahot. Jokainen näistä tahoista toteuttaa lastensuojelun periaatteita, mutta voidaan kysyä, onko yhteistyö heidän välillään riittävää ja miten sitä voitaisiin kehittää niin, että lapsi ja muut perheen jäsenet saavat parhaan mahdollisen tuen.

Haasteelliseksi opinnäytetyössä koimme laajan tutkimuksen rajaamisen ja toimivan rakenteen muodostamisen työhön. Tutkimusta tehdessämme saimme vastaukset tutkimusongelmiin, joita täydensimme teorialla. Opinnäytetyö mahdollisti intensiiviperheohjauksen mallin avaamisen. Tutkimuksen tekeminen vahvisti tietämystä jokaisen tahon tärkeydestä ja ammattitaidosta, mutta samalla se herätti toiveen paremmasta moniammatillisesta verkostotyön toteuttamisesta. Mielenkiintoista tutkimuksessa oli se, että verkostotyössä tärkeänä tuen tarpeena pidetään lapsen/perheen tilanteen havainnointia ja tiedon välittämistä eteenpäin, mutta samalla sen puitteissa koettiin puutteita ja ongelmia. Lisätutkimusaiheena voisi tutkia intensiiviperheohjauksen asiakkaina olevien perheiden kokemuksia intensiiviperheohjauksesta. Tutkimusta voitaisiin myös laajentaa koskettamaan muita yhteistyötahoja, kuten esimerkiksi koulua ja neuvolaa. Hyvää tällä tutkimuksella saavutettaisiin, jos kaikki tahot saataisiin pohtimaan moniammatillisen yhteistyön merkitystä sekä sen kehittämistä lapsen ja perheen tukemisessa.

LÄHTEET

- Antila, P., Snellman, C. ja Tuomela- Holti, B-H. 2013. Pohjanmaan perhekaste II. Loppuraportti. Viitattu 3.1.2013.
http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Sosiaali_ ja_ terveys/Projektit_ ja_ hankkeet/Pohjanmaan_perhekaste_2.
- Bardy, M. 2009. Johdanto, 11-15. Teoksessa Lastensuojelun ytimissä. Toim. Bardy, M. Helsinki. Terveiden- ja hyvinvoinninlaitos.
- Grunderna för planen för småbarnsfostran. 2005. Stakes. Handböcker 61. Viitattu 22.2.2014.
<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/2e130087-8320-4be7-b07d-218aa17e6873>
- Ekman, A. & Riikonen, S. Perheohjaajat. Vaasan perhetukikeskus. Haastattelu 5/2014.
- Erkkilä, E., Gråsten- Salonen, H., Haavisto, K., Iivari, J., Kananaja, A., Karjalainen, P., Laiho, K., Lähteinen, M., Maidell, H., Marjamäki, P., Mehtiö, M., Murto, A., Sarvimäki, P. & Seppänen, M. 2011. Sosiaalityön käsikirja, Toim. Kananaja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. Kolmas uudistettu painos. Tallinna. Tietosanom Oy.
- Heikka, J., Hujala, E., Turja, L. & Fonsén, E. 2011. Lapsikohtainen havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa, 55. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja. Toim. Hujala, E. & Turja, L. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Heino, T. 2008. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset. Selvitys lastensuojelun kehittämisohjelmalle. Helsinki. STAKES.
- Heinämäki, L. 2005 a. Varhaista tukea. Lapselle hyvä arki. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Stakes. Jyväskylän alueyksikkö. Viitattu 23.3.2014.
http://www.helsinki.fi/palmenia/hyvinkaa/elinkaari/Heinamaki_Liisa.pdf
- Heinämäki, L. 2005 b. Varhaista tukea lapselle. Työvälineenä kehittämisvalikko. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Helsinki. Stakes Oppaita 62.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Saravaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hotari, K-E., Oranen, M. & Pösö, T. 2009. Lapset lastensuojelun osallisina. Teoksessa Lastensuojelun ytimissä. Lapsen osallisuus ja ikäsensitiivinen lastensuojelu, 114- 191. Toim. Bardy, M. Helsinki. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Hughes, D.A. 2011. Kiintymyskeskeinen vanhemmuus. Toimivuutta kasvatukseen. Tampere. PT-kustannus.

Hughes, D.A. 2014. Treatment & parenting model. Viitattu 12.5.2014. <http://www.danielhughes.org/treatmentandparent.html>

Huhtanen, K. 2004. Varhainen puuttuminen - ennaltaehkäisevää ja korjaavaa toimintaa yhteiskunnan eri tasoilla, 188. Teoksessa Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. ja Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Helsinki. Edita.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes. Vaajakoski. Gummerus Kirjapaino Oy.

Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Tutkimus 72/2012. THL. Viitattu 22.2.2014. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7ca705d5-e5be-415f-b70b-4b862c8e707f>

L 8.4.1983/361. Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 13.8. 2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>

L 19.1.1973/36. Laki lasten päivähoitosta. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 25.2.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

L 29.4.2005/272. Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 11.8.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050272#P6>

L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.1.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#P4>

Laiho, K. 2010. Elämänkaaren mukaan jäsenyvä sosiaalityö. Teoksessa Sosiaalityön käsikirja, 161- 190. Toim. Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. Toinen uudistettu painos. Tallinna. Tietosanoma Oy.

Luonnos. 2014. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lasten päivähoitosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta. Viitattu 28.7. 2014. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/paivahoito/HE_laiksi_lasten_paivahoidosta_annetun_lain_muuttamisesta_subjektiivinen_oikeus_2014.pdf

MLL. 2014. Vanhempainnetti. Kasvatus ja kasvatustietoisuus. Viitattu 26.2.2014. http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/kasvatuksen_tapoja/

- Myllärniemi, A. 2007. Lastensuojelun avohuollon perhetyö ammattikäytäntönä - jäsennyksiä perhetyöstä toimintatutkimuksen valossa. Soccan ja Heikki Waris – instituutin julkaisusarja. 6/2007. Viitattu 13.3.2014. http://www.socca.fi/files/90/Lastensuojelun_perhetyo_ammattikaytantona.pdf
- Määttä, P & Rantala, A. 2010. Tavallisen erityinen lapsi. Yhdessä tekemisen toimintamalleja. PS-kustannus. WS Bookwell Oy Juva 2010.
- Niemi, H. 2008. Lapset alkoivat nauraa. Raportti Alvari-perhetyöstä, perheiden tilanteesta, huolesta ja muutoksesta. Ensi- ja turvakotien liitto ry. Helsinki.
- Nettiturvakoti. 2014. Apua perheväkivaltaan - turvallisuutta lähisuhteisiin. Vanhemmuus ilman väkivaltaa. Ensi- ja turvakotienliitto ry. Viitattu 11.3.2014. https://www.turvakoti.net/site/?lan=1&page_id=210
- Ojanen, T., Ritmala, M., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2011. Lapsen aika. Helsinki. WSOYpro Oy.
- OPS 2016. 2014. Opetushallitus. Esiopetuksen perusteluluonnokset. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet. Viitattu 11.3.2014 http://www.oph.fi/ops2016/perusteluonnokset/esiopetus/103/0/lapsen_kasvun_ja_oppimisen_tuki
- Peda.net. Verkkoveräjät. 2013. Kolmiportainen tuki. viitattu 11.3.2014. http://www.peda.net/veraja/ophs/perusopetus/oppimisen_tuki/kolmiportainen
- Poikonen, P. 2014. Lastensuojelun sosiaalityö. Viitattu 30.9.2014. <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/sosiaalipalvelut/sosiaalityo/Sivut/default.aspx>
- Reijonen, M. 2005. ”Mitä työtä se perhetyö oikein on?”. Ammattina perhetyöntekijä, 7-15. Teoksessa Voimaa perhetyöhön. Toim. Reijonen, M. Keuruu. PS- kustannus voimasanat. Helsinki. WSOYpro.
- Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom- Yläne, S. & Paavilainen, E. 2011. Tutkimuksen
- Rönkkö & Rytönen. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki. WSOYpro.
- Satka, M. 1994. Sosiaalinen työ peränsäntsojamiehestä hoivayrittäjäksi. Teoksessa Armeliaisuus, yhteisöapu, sosiaaliturva. Suomalaisen sosiaalisen turvan historia, 261- 339. Sosiaaliturvan keskusliitto. Helsinki.
- Sinkkonen, J. & Kalland, M. 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki. WSOYpro Oy.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Toimiva lastensuojelu. Selvitysryhmän lopuraportti. Sosiaali -ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:19. Viitattu 13.3.2014.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6511574&name=DLFE-26809.pdf

Sosiaaliportti. 2012 a. Lastensuojelun käsikirja. Lapsen edun huomioiminen. Viitattu 6.1.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/tavoitteet/keinot/lapsenetu/>

Sosiaaliportti. 2012 b. Lastensuojelun käsikirja. Ehkäisevä lastensuojelu. Viitattu 13.3.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/>

Sosiaaliportti. 2012 c. Lastensuojelun käsikirja. Arvot ja periaatteet. Osallisuus. Viitattu 25.2.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/mitaonlastensuojelu/arvojaperiaatteet/#otsikko2>

Sosiaaliportti. 2012 d. Lastensuojelun käsikirja. Varhaiskasvatus ja päivähoito. Viitattu 25.2.2014. http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/varhaiskasvatus_ja_paivahoito/

Sosiaaliportti 2012 e. Lastensuojelun käsikirja. Ehkäisevä lastensuojelu ja dokumentointi. Viitattu 25.2.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/dokumentointi/ennaltaehkaisevalastensuojelu/>

Sosiaaliportti. 2013 a. Vammaispalvelujen käsikirja. Lapsen oikeudet. Viitattu 6.1.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/vammaispalvelujen-kasikirja/lapset-ja-perheet/lapsen-oikeudet/>

Sosiaaliportti. 2013 b. Lastensuojelun käsikirja. Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Viitattu 19.2.2014. http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/mita_on_lastensuojelu/

Sosiaaliportti. 2013 c. Perhetyö. Viitattu 13.3.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/perhetyo/>

Sosiaaliportti. 2013 d. Verkostotyö. Viitattu 13.3.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/muitapalveluja/#verkototy>

Sosiaaliportti 2014 a. Lastensuojelun käsikirja. Lastensuojelutarpeen selvitys. Viitattu 16.7.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/lastensuojelutarpeenselvitys/>

Sosiaaliportti 2014 b. Lastensuojelun käsikirja. Yhteenvedo lastensuojelutarpeen selvityksestä. Viitattu 16.7.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/lastensuojelutarpeenselvitys/yhteenvedo/>

Sosiaaliportti 2014 c. Lastensuojelun käsikirja. Lapsen osallisuus. Viitattu 25.2.2014.
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelukasikirja/hallinto/lapsenosallisuus/>

Sosiaalivirasto. 2007. Helsingin kaupunki. Lapsen hyvän kasvun ja kehityksen riskitekijöiden ja suojaavien tekijöiden tunnistaminen. Viitattu 19.2.2014.
http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/6e0cb1804a1563bd951ff5b546fc4d01/opas_risu_07.pdf?MOD=AJPERES

Särkelä, A. 2013. Osaatko käyttää ammatillista empatiaa. Talentia-lehti. 7/2013. 15-17.

Takala, M. 2013. Pohjanmaan perhekaste II. Viitattu 21.2.2014.
www.vaasa.fi/Link.aspx?id=1251545

Takala, M. & Pelander, S. 2011. Perhetyön pilotit loppuraportti. Etelä-pohjanmaan lapset, nuoret ja lapsiperheet – kehittämishanke. Kaste. Viitattu 13.3.2014.
http://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/seinajoenkaupunki/kaupunkikehittyys/6JWPrahmH/Perhetyon_pilotit_Loppuraportti.pdf

Taskinen, S. 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki. WSOYpro.

THL 2014 a. Kasvun kumppanit. Lasten hyvinvointia vahvistamassa. Kasvatuskumppanuus menetelmä rakentaa dialogista kasvatuskulttuuria. Viitattu 22.2.2014.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/kasvatuskumppanuus

THL 2014 b. Kasvun kumppanit. Lasten hyvinvointia vahvistamassa. Tuki varhaiskasvatuksessa. Viitattu 25.2.2014.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/lapsen/tuki_varhaiskasvatuksessa

THL 2014 c. Kasvun kumppanit. Lasten hyvinvointia vahvistamassa. Varhaiskasvatus. Viitattu 22.3.2014.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/palvelut/varhaiskasvatuspalvelut

THL 2014 d. Kasvun kumppanit. Lasten hyvinvointia vahvistamassa. Varhaiskasvatus ja päivähoito. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen lainsäädäntö. Viitattu 28.7.2014.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/lait/varhaiskasvatus/lainsaadanto/varhaiskasvatuksen_ja_esiopetuksen_keskeinen_lainsaadanto

Tuomi, J & Sarajärvi, A. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Unicef. 2013. Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? Viitattu 6.1.2014.
<http://www.unicef.fi/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus>

Uusimäki, M. 2005. Perhetyö palvelujärjestelmässä. Teoksessa Voimaa perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot, 17- 42. Toim. Reijonen, M. Keuruu. PS-kustannus.

Vaasan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2013 -2016. 2012. Viitattu 20.2.2014. www.vaasa.fi/Link.aspx?id=1239065

Vaasan varhaiskasvatussuunnitelma 2005. Viitattu 22.2.2014. <file:///C:/Users/Sarita/Downloads/varhaiskasvatussuunnitelma2005.pdf>

Vantaan lastensuojelusuunnitelma 2008. Viitattu 22.2.2014. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaa_wwwstructure/67201_32033_lastensuojelusuunnitelma_net.pdf

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Stakes oppaita 56. Viitattu 22.2.2014. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>

Vilen, M., Seppänen, P., Tapio, N. & Toivanen, R. 2010. Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki. Kirjapaja.

Vilen, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. Helsinki. WSOY oppimateriaalit Oy.

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Välimäki, A-L. 2013. Yhteiskunnan säätely ja vaikutukset kasvuyhteisöihin. Sisällön uudistaminen ja kehittäminen 2000-luvulla, 187. Teoksessa pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Toim. Marjanen, P., Marttila, M & Varsa, M. Jyväskylä. PS-kustannus.

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS OPINNÄYTETYÖTÄ VARTEN

OPISKELIJAN TIEDOT:		
Opinnäytetyön tekijä(t): Sari Housanen Mari Niemistö	Opiskelijanumero: [redacted]	Koulutusohjelma: sosionomi
Osoite: [redacted]	Puhelinnumero: Sari: Mari:	Sähköposti: [redacted]
TUTKIMUKSEN KOHDEORGANISAATION TIEDOT:		
Organisaation nimi ja tulosityksikkö: (Vaasan Vanhustenkotien ja Opetuslaitos)		
Yhteyshenkilön nimi, sähköposti, puhelin: [redacted]		
Mahdollisen työelämäohjaajan nimi, sähköposti, puhelin: [redacted]		
OPINNÄYTETYÖN TIEDOT:		
Opinnäytetyön nimi: Vaasan intensiiviperhehoito		
Opinnäytetyötutkimuksen tarkoitus: Anna tervetuloa Vaasan Perhehoitokeskukseen perheiden ja nuorten perhehoitoon. Intensiiviperhehoito on yksilöllistä ja tukevaa hoitoa, jossa perheen ja nuorten kanssa työskentelemme yhdessä. Työssä meidän esille tulevatkin kaikki perheen ja nuorten tunteet, mielen ja tunteen väliset suhteet ja voimavarat. Se on voimavarojen välistä yhteistyötä.		
Opinnäytetyön ohjaajan nimi, sähköposti, puhelin: Ahti Nyman, ahti.nyman@vame.fi		

OPINNÄYTETYÖN SOPIMUSEHDOT

Opinnäytetyön ohjaus ja vastuut

Vastuu opinnäytetyön tekemisestä ja tuloksista on opiskelijalla. Vaasan ammattikorkeakoulun vastuu rajoittuu opinnäytetyön ohjaukseen. Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön kaikki opinnäytetyön tekemisessä tarvittavat tiedot ja aineistot sekä ohjaamaan opinnäytetyötä toimeksiantajaorganisaation näkökulmasta sopimuksen mukaan. Opiskelija sitoutuu palauttamaan toimeksiantajalle työn aikana käyttöön saamansa luottamuksellisen aineiston opinnäytetyön valmistuttua tai kun osapuolet yhdessä sopien toteavat, ettei yhteistyöedellytyksiä työn loppuunsaattamiseksi ole.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU

Wolffintie 30, 65200 VAASA
 Puh. 020 766 3300, faksi (06) 326 3002
 info@puv.fi, www.puv.fi
 Y-tunnus 2267669-3

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Oikeudet tuloksiin

Tekijänoikeus ja omistusoikeus opinnäytetyön tuloksiin ja muuhun aineistoon kuuluvat opinnäytetyön tekijälle. Toimeksiantaja saa käyttöoikeuden opinnäytetyön tuloksiin ja niiden hyödyntämiseen. Opinnäytetyön tekijä on velvollinen raportimaan opinnäytetyön tulokset toimeksiantajalle.

Tulosten julkistaminen ja luottamuksellisuus

Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan julkinen. Mikäli opinnäytetyö sisältää liikesalaisuuksia tai muuta julkisuuslaissa salassa pidettävää tietoa, on opinnäytetyön raportti laadittava siten, että tietojen luottamuksellisuus säilyy. Opinnäytetyön kirjallinen osa voidaan julkaista myös Theseus -tietokannassa Internetissä.

Opinnäytetyön osapuolet (opiskelija, toimeksiantaja, ohjaaja) sitoutuvat pitämään salassa kaikki opinnäytetyön tekemisessä ja sitä edeltävissä tai sen jälkeisissä neuvotteluissa esiin tulevat luottamukselliset tiedot ja asiakirjat sekä pidättäytymään käyttämästä hyväkseen toisen osapuolen ilmaisemia luottamuksellisia tietoja ilman erillistä lupaa.

Opinnäytetyön kustannukset

Opinnäytetyöstä mahdollisesti aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sopivat toimeksiantaja ja opinnäytetyön tekijä keskenään. Pääsääntöisesti Vaasan ammattikorkeakoulu ei vastaa yksittäisen opinnäytetyön kustannusten korvaamisesta.

Päiväys: 12.5.14 Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus: Sanna Hautanen
Mari Nieminen

Liitteet: Tutkimussuunnitelma liitteineen

Tutkimuslupa opinnäytetyötä varten

- ☐ Myönnetty anomuksen mukaan
☐ Hylätty
☐ Myönnetään seuraavin korjauksin

- ☐ Kohdeorganisaation nimi SAA esiintyä opinnäytetyössä
☐ Kohdeorganisaation nimi EI SAA esiintyä opinnäytetyössä

Päiväys _____

Allekirjoitus _____

Nimen selvennys _____

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU

Wolffintie 30, 65200 VAASA
Puh. 020 766 3300, faksi (06) 326 3002
info@puv.fi, www.puv.fi
Y-tunnus 2267669-3

Vaasan kaupunki – Vasa stad

Kasvatus- ja opetusvirasto
Verket för fostran och utbildning
Varhaiskasvatusosasto / Avdelningen för småbarnsfostran

Päätös - Beslut

13.3.2014

Viranhaltija- Tjänsteinnehavare

Varhaiskasvatusjohtaja - Direktören för småbarnsfostran

Pykälä - Paragraf

17/2014

Dno - Dnr**Esittelijä - Föredragande** lg**Asia - Ärende**

Tutkimuslupa/Sarita Houtsonen, Mari Niemistö

Esitys - Förslag

Vaasan ammattikorkeakoulussa sosionomiksi opiskelevat Sarita Houtsonen ja Mari Niemistö anovat tutkimuslupaa opinnäytetyötään varten.

Opinnäytetyön aiheena on "Vaasan intensiiviperheohjaus". Tarkoituksena antaa tietoa Vaasan perhetukikeskuksen perhetyön yksikön toteuttamasta intensiiviperheohjauksesta. Tutkimuksessa tuodaan esille myös 1) päiväkodin roolia perheen tukemisessa, 2) millaista tukea vanhemmat odottavat heiltä sekä 3) verkostojen välisestä yhteistyöstä.

Kyselytutkimus toteutetaan [REDACTED] päiväkodeissa kyselykaavakkeella ja haastattelulla, joka nauhoitetaan. Päiväkodeissa kysely suunnataan lastentarhanopettajille paperisena kyselynä.

Anomus ja tutkimussuunnitelma asiakirjoissa.

Päätös - Beslut

Tutkimuslupa myönnetään edellyttäen, että tutkimuksen aikana noudatetaan salassapitovelvollisuutta ja että valmis opinnäytetyö luovutetaan varhaiskasvatusosastolle (paperiversiona).

Allekirjoitus - Underskrift

Lillemor Gammelgård, varhaiskasvatusjohtaja

Tiedoksianto - För kännedom S Houtsonen, M Niemistö, ao. päiväkodit

Lisätietoja antaa – Tilläggsuppgifter ges av

Lillemor Gammelgård, varhaiskasvatusjohtaja, 325 2660

Otteen oikeaksi todistaa

Utdragets riktighet bestyrker _____

Oikaisuvaatimusohje - Anvisning för rättelseyrkande

Päätöksen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen alla mainitulle viranomaiselle 14 päivän kuluessa

päätöksen tiedoksisaannista:

Den som är missnöjd med detta beslut kan inom 14 dagar från delfäendet av beslutet framställa ett skriftligt

rättelseyrkande till:

Varhaiskasvatus- ja perusopetuslautakunta
PL 2, Vaasanpuistikko 16
65100 VAASA

Nämnden för småbarnsfostran och grundläggande utbildning
PB 2, Vasaesplanaden 16
65100 VASA

VAASAN KAUPUNKI SOSIAALI- JA TERVEYSVIRASTO
VASA STAD SOCIAL- OCH HÄLSOVÄRDSVERKET

Saap 17.3 2014

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

TUTKIMUKSEN TEKIJÄ

Sukunimi	Etunimet
Niemistö	Mari Susanna
Osoite	
Puhelin	Sähköpostiosoite
Muut tekijät	
Suku- ja etunimi	Haukioja Sanna
Tutkimuslaitos, oppilaitos tai muu yhteisö, nimi	Koulutusohjelma/suuntautumisvaihtoehto
Vaasan ammattikorkeakoulu	Sosionomi / sosiaalipalvelutyö lapsi- nuoriso- ja perhepsykiatria

TUTKIMUKSEN OHJAAJA(T) OPPILAITOKSESSA

Nimi	
Anni Nyman	
Toimipaikka ja osoite	Vaasan ammattikorkeakoulu, Sosiaaliala, Raastuvankatu 31-33, 65100 Vaasa
Puhelin	Sähköpostiosoite
	anni.nyman@vamk.fi
Oppiarvo ja ammatti	
Lehtori	
Sitoudun ohjaamaan tutkimusta	
Päiväys	Allekirjoitus
7.3.2014	

TUTKIMUS

Tutkimuksen nimi
Vaasan intensiiviperhehoito
Tutkimuksen taso
Tutkimuksen kohdealue sosiaali- ja terveystoimessa
Vaasan perhetukikeskukseen johtaja ja perhehoitaja, sosiaaliohjaajat ja lasten- suojelun johtaja

SOSIAALITYÖ JA PERHEPALVELU (lastensuojelun avustajista vastaavat)

Tutkimuksen muoto	
Laadullinen tutkimus	
Pääasiallinen tutkimustapa/-menetelmä	
Kyselylomakkeet paperiversiona, perheohjaukselle, lastenohjaukselle, lastensuojelun johtajalle, sosiaalityöntekijöille, perheohjauksen joht. verkkokyselyinä	
Yhteyshenkilö(t) sosiaali- ja terveystoimessa (jotta tutkimuksen teko voidaan suorittaa mahdollisimman joustavasti ja ao. yksikön kannalta mielekkäästi, on tutkijan syytä jo ennen varsinaista luvanhakua ottaa yhteys tämän yksikön esimieheen tai muuhun vastaavaan henkilöön ja sopia alustavasti tutkimuslähtökohdat. Yhteyshenkilön nimi merkitään tähän)	
Nimi ja yksikkö	Puhelin ja sähkönnäinen
Nimi ja yksikkö	Puhelin ja sanakopiosiosoite
Nimi ja yksikkö	Puhelin ja sähköpostiosoite
<p>Lyhyt yhteenveto tutkimussuunnitelmasta (tutkimuksen aihe, tarkoitus ja teoreettinen tausta, käytetty tutkimusaineisto, aineiston keruu- ja analysointitapa, tutkimuksen merkityksen arviointi, eettiset näkökohdat)</p> <p>Tavoitteena on antaa tietoa perheohjauksen toteutamisesta intensiiviperheohjauksesta. Sen kehittämismahdollisuuksia ja verkostoja sen ympärillä. Mitä on intensiiviperheohjaus, millaista tuen tarvetta on sen asiakkaana olevissa perheissä ja miten intensiiviperheohjaus välttää näiden perheiden tarpeisiin. Työssä avataan myös erilaisia lastensuojelun päivätöiden roolin kuulla. Millaista tukea vanhempien ystävien odottavan eri tahoilta. Paasoin aineisto hankitaan kyselylomakkein (paperi- ja e-lomake). Saatut vastaukset teemotellaan ja analysoidaan. Järjestämme tutkimuksellisuutta meillä asetettujen ehtojen mukaisesti.</p>	
Hakemuksen liitteet:	
Tutkimussuunnitelma	
Aineiston keruu-aika (alkaa/päättyy)	Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika
maaliskuun/huhtikuun 2014	31.10.2014
TUTKIJAN SITOUMUS JA ALLEKIRJOITUS	
<p>Sitoudun noudattamaan ehdotonta vaitiolovelvollisuutta ja luovuttamaan korvauksetta tutkimuksesta sen valmistuttua yhden kappaleen Vaasan kaupungin sosiaali- ja terveystoimelle. Mikäli tutkimuksen teko keskeytyy, tulen ilmoittamaan siitä Vaasan kaupungin sosiaali- ja terveystoimelle.</p>	
Päiväys	Allekirjoitus ja nimen selvennys
12.3.2014	Saara Houtsanen / SAIRA HOUTSANEN Mari Niemistö / MARI NIEMISTÖ

PÄÄTÖS

☒ Tutkimuslupa myönnetään seuraavin ehdoin:

- Tutkija sitoutuu tietojen käsittelyssä ja suojaamisessa noudattamaan henkilötietolain määräyksiä
- Tutkimuksessa mahdollisesti syntyvät yksittäisten henkilöiden tietoja koskevat tutkimusrekisterit hävitetään tai arkistoidaan henkilötietolaissa edellytetyllä tavalla.
- Tutkimusraportista ei ole yksilöitävissä tutkimuksen piiriin tai otantaan kuulunutta henkilöä.
- Mahdollisesti tarvittavassa suostumusasiakirjassa tulee ilmetä ao. henkilön lupa käyttää häntä koskevia tietoja, tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus ja henkilöiden mahdollisuus keskeyttää osallistuminen tutkimukseen heti niin halutessaan.
- Tutkimuksen valmistuttua tutkimusraportti toimitetaan sosiaali- ja terveystoimen käyttöön.

☐ Muut ehdot liitteenä

☐ Siirretty tutkimuslupatoimikunnan käsiteltäväksi

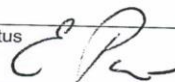
☐ Tutkimuslupaa ei myönnetä

Perustelut

☐ Perustelut liitteenä

Päätäjä

Allekirjoitus

Päiväys

Pykälä

17.3.2014

§ A 24

ERKKI PENTTINEN
tulosalueen johtaja / resultatsområdesdirektör
sosiaalityö ja perhepalvelut /
socialarbete och familjeservice
Vaasan kaupunki, sosiaali- ja terveysvirasto
Vasa stad, social- och hälsovårdsverket

PÄÄTÖKSEN JAKELU

1. Hakija Päiväys ____ / ____ 20____

☐ Lähetetty

☐ Luovutettu

2. Sosiaali- ja terveystoimen yhteyshenkilö

3. Päätöspöytäkirja

4. Sosiaali- ja terveyslautakunnan esityslista

Vaasan kaupunki – Vasa stad

Sosiaali- ja terveysvirasto – Social- och hälsovårdsverket
Sosiaalityö ja perhepalvelut – Socialarbete och familjeservice

Päätös - Beslut

17.3.2014

Viranhaltija- Tjänsteinnehavare
Tulosalueen johtaja

Pykälä - Paragraf
A 24/2014

Dno - Dnr

Esittelijä - Föredragande**Asia - Ärende**

Tutkimuslupa / Sarita Houtsonen ja Mari Niemistö

Esitys - Förslag

Vaasan ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat Sarita Houtsonen ja Mari Niemistö anovat tutkimuslupaa opinnäytetyötään varten.

Opinnäytetyön aiheena on Vaasan perehtukikeskuksen pehetyön avohuollon yksikön toteuttama intensiiviperhehojaus.

Tutkimuslupa-anomus LIITE

Päätös - Beslut

Tutkimuslupa myönnetään seuraavin ehdoin:

1. Tutkimusta tehtäessä noudatetaan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 3. luvussa säädettyä salassapitovelvollisuutta
2. Tutkija sitoutuu tietojen käsittelyssä ja suojaamisessa noudattamaan henkilötietolain määräyksiä ja tutkimuksessa mahdollisesti syntyvät yksittäisten henkilöiden tietoja koskevat tutkimusrekisterit hävittää tai arkistoidaan henkilötietolaissa edellytetyllä tavalla
3. Tutkimusraportissa ei ole yksilöitävissä tutkimuksen piiriin tai otantaan kuulunutta henkilöä
4. Mahdollisesti tarvittavassa suostumusasiakirjassa tulee ilmetä ao. henkilön lupa käyttää häntä koskevia tietoja, tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus ja henkilöiden mahdollisuus keskeyttää osallistumisen tutkimuksiin heti niin halutessaan
5. Tutkimuksen valmistuttua tutkimusraportti toimitetaan sosiaali- ja terveystoimen käyttöön.

Allekirjoitus - Underskrift

Erkki Penttinen

Tiedoksianto - För kännedom

Sarita Houtsonen ja Mari Niemistö, lastensuojelun johtaja, perhetukikeskuksen johtaja, sotela

Lisätietoja antaa – Tilläggsuppgifter ges av**Otteen oikeaksi todistaa****Utdragets riktighet bestyrker****Oikaisuvaatimusohje - Anvisning för rättelseyrkande**

Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen alla mainitulle viranomaiselle 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista:

Den som är missnöjd med detta beslut kan inom 14 dagar från delfäendet av beslutet framställa ett skriftligt rättelseyrkande till:

Sosiaali- ja terveyslautakunta
Ruutikellarintie 4
65101 VAASA

Social- och hälsovårdsnämnden
Krutkällarvägen 4
65101 VASA

Vaasan kaupunki – Vasa stad

Sosiaali- ja terveysvirasto – Social- och hälsovårdsverket
Sosiaalityö ja perhepalvelut – Socialarbete och familjeservice

Päätös - Beslut

29.4.2014

Viranhaltija- Tjänsteinnehavare
Tulosalueen johtaja

Pykälä - Paragraf
36/2014

Dno - Dnr

Esittelijä - Föredragande

Asia - Ärende

Täydennys tutkimuslupa- / Sarita Houtsonen ja Mari Niemistö

Esitys - Förslag

Vaasan ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoille Sarita Houtsoselle ja Mari Niemistölle on 24.3.2014, § A 24, myönnetty tutkimuslupa opinnäytetyötä varten.

Opinnäytetyön aiheena on Vaasan perhetukikeskuksen perhetyön avoimuuden yksikön toteuttama intensiiviperheohjaus.

Houtsonen ja Niemistö hakevat nyt täydennystä/muutosta aiempaan tutkimuslupa- laajentaakseen aineiston keruun kohderyhmää

LIITE

Päätös - Beslut

Hyväksytään samoin ehdoin kuin alkuperäinen tutkimuslupa.

Allekirjoitus - Underskrift

Erkki Penttinen

Tiedoksianto - För kännedom Houtsonen ja Niemistö, lastensuojelun johtaja, arkisto/Uitto, sotela

Lisätietoja antaa – Tilläggsuppgifter ges av

Otteen oikeaksi todistaa

Utdragets riktighet bestyrker

Oikaisuvaatimusohje - Anvisning för rättelseyrkande

Päätöksen tyytymättömän voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen alla mainitulle viranomaiselle 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista:

Den som är missnöjd med detta beslut kan inom 14 dagar från delfäendet av beslutet framställa ett skriftligt rättelseyrkande till:

Sosiaali- ja terveyslautakunta
Ruutikellarintie 4
65101 VAASA

Social- och hälsovårdsnämnden
Krutkällarvägen 4
65101 VASA

LOMAKEKYSELYT

Vaasan intensiiviperheohjaus

Olemme sosionomiopiskelijoina Vaasan ammattikorkeakoulussa ja teemme opin-
näytetyötä Vaasan perhetukikeskuksen perhetyön avohuollon yksikön toteutta-
masta intensiiviperheohjauksesta.

Työ tutkii intensiiviperheohjausta, sen kehitysmahdollisuuksia ja verkostoja sen
ympärillä. Tutkimuksen avulla halutaan selvittää mitä on intensiiviperheohjaus,
millaista tuen tarvetta on intensiiviperheohjauksen asiakkaina olevissa perheissä ja
miten intensiiviperheohjaus vastaa näiden perheiden tarpeisiin. Työssä tuodaan
esiin intensiiviperheohjaajien, avohuollosta vastaavien sosiaalityöntekijöiden ja
päiväkodin roolia perheen tukemisessa sekä näiden tahojen välistä yhteistyötä.
Siinä avataan myös lastensuojelun johtajan, avohuollosta vastaavien sosiaalityön-
tekijöiden, perhetukikeskuksen johtajan ja perheohjaajien sekä lastentarhanopetta-
jien näkemyksiä siitä, millaista tukea vanhemmat odottavat intensiiviperheohjaa-
jilta, lastentarhanopettajilta ja päiväkodilta.

Lastensuojelun sosiaalityö ja perhetyö: Tutkimus toteutetaan e-kyselylomakkein.
Kyselyyn vastataan nimettömänä. Kaikkiin kysymyksiin vastataan yhdellä kertaa.
Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja vastausten analysoinnin jälkeen kyse-
lylomakkeet tuhotaan. Kyselylomakkeet ovat vain meidän ja opinnäytetyömme
ohjaajan nähtävissä.

Päiväkoti: Tutkimus toteutetaan kyselylomakkein. Kyselyyn vastataan nimettö-
mänä. Palauta valmiit vastaukset suljettuun kirjekuoreen. Vastaukset käsitellään
luottamuksellisesti ja vastausten analysoinnin jälkeen kyselylomakkeet tuhotaan.
Kyselylomakkeet ovat vain meidän ja opinnäytetyömme ohjaajan nähtävissä.

Olisimme todella kiitollisia jos vastaisit seuraaviin kysymyksiin:

Tutkimuskysymykset

1. Päiväkoti, lastensuojelu ja perhetyö: Millainen on mielestäsi päiväkodin
rooli/merkitys ehkäisevässä lastensuojelussa?
2. Päiväkoti, lastensuojelu ja perhetyö: Mikä on mielestäsi päiväkodin
rooli lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tilanteen arvioinnissa?
3. Päiväkoti: Millaista tukea uskot lapsen vanhempien odottavan
päiväkodilta?
Lastensuojelu: Millaista tukea uskot lapsen vanhempien odottavan sosiaa-
lityöntekijältä?
Perhetyö: Millaista tukea uskot lapsen vanhempien odottavan
intensiiviperheohjaajilta?
4. Päiväkoti: Millaista tukea uskot vanhempien odottavan perheen sosiaali-
työntekijältä?
Lastensuojelu: Millaista tukea uskot vanhempien odottavan päiväkodilta?

5. Päiväkoti: Millaista tukea uskot vanhempien odottavan intensiiviperheohjaajilta?
Lastensuojelu: Millaista tukea uskot lapsen vanhempien odottavan intensiiviperheohjaajilta?
Perhetyö: Millaista tukea uskot vanhempien odottavan perheen sosiaalityöntekijältä?
6. Päiväkoti: Millaista tukea työhön toivot perheen sosiaalityöntekijältä?
Lastensuojelu: Millaista tukea työhön toivot intensiiviperheohjaajilta?
Perhetyö: Millaista tukea työhön toivot perheen sosiaalityöntekijältä?
7. Päiväkoti: Millaista tukea työhön toivot intensiiviperheohjaajilta?
Lastensuojelu ja perhetyö: Millaista tukea työhön toivot päiväkodilta?
8. Päiväkoti: Millaista tukea päiväkotia antaa perheen sosiaalityöntekijän työhön?
Lastensuojelu: Millaista tukea perheen sosiaalityöntekijä antaa päiväkodin työhön?
Perhetyö: Millaista tukea intensiiviperheohjaajat antavat päiväkodin työhön?
9. Päiväkoti: Millaista tukea päiväkotia antaa intensiiviperheohjaajien työhön?
Lastensuojelu: Millaista tukea perheen sosiaalityöntekijä antaa intensiiviperheohjaajien työhön?
Perhetyö: Millaista tukea intensiiviperheohjaajat antavat perheen sosiaalityöntekijän työhön?

(Seuraavat alla olevat kysymykset esitettiin lastensuojelun ja perhetyön vastaajille)

10. Mistä ”paloista” Vaasan intensiiviperheohjauksen malli on rakentunut? (esim. onko saanut vaikutteita tai pohjaako johonkin toiseen malliin)
11. Vaasan intensiiviperheohjaus on määritelty korjaavaksi ja kuntouttavaksi toiminnaksi. Miten tämä kuntouttava ja korjaava työn luonne tulee esiin työskentelyssä?
12. Miten intensiiviperheohjaus eroaa perhetukikeskuksen toteuttamasta ”tavallisesta” perhetyöstä?
13. Millaista tuen tarvetta on perheissä, jotka ovat intensiiviperheohjauksen asiakkaina?
14. Miten asiakkaiden tarpeisiin vastataan intensiiviperheohjauksen keinoin?
15. Mikä intensiiviperheohjauksessa toimii?
16. Mitä mielestäsi intensiiviperheohjauksessa tulisi kehittää ja millä keinoin?

Kiitos paljon vastauksistanne!

Ystävällisin terveisin Sarita Houtsonen ja Mari Niemistö